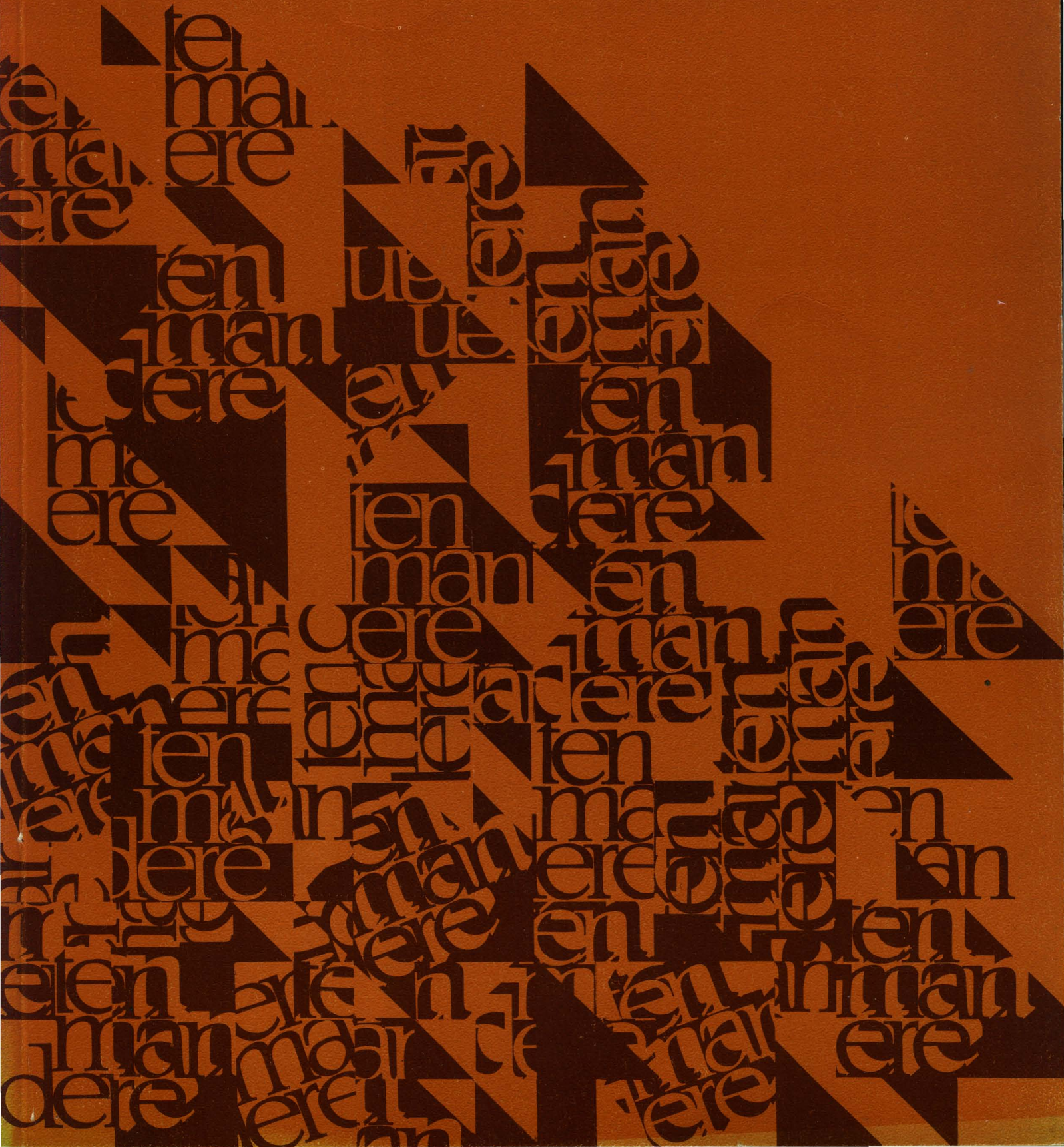

ten mandere

heemkundige periodiek voor Izegem en omgeving

Bestuur

Voorzitter	Rafaël Verholle	Heyestraat 21	Tel. (051) 30 12 42
Ondervoorzitter	Roger Bekaert	Sint-Crispijnstraat 27	Tel. (051) 30 34 99
Secretaris	Robert Leroy	Boomforeeststraat 49	Tel. (051) 30 10 56
Penningmeester	Alberic Deprez	Ommegangstraat 69/1	Tel. (051) 30 28 48
Archivaris	André Demeurisse	Baronielaan 33	Tel. (051) 30 22 04
Redactie	Antoon Vandromme	Blauwhuisstraat 52	Tel. (051) 30 31 35
Bestuursleden	Luc Billiouw	Ter Beemden 16	Tel. (051) 30 12 23
	Jean-Marie Lermyte	Kortrijksestraat 323	Tel. (051) 30 39 99
	André Mistiaen	Hondekensmolenstraat 24	Tel. (051) 30 36 69
	Freddy Seynaeve	Elegastlaan 14	Tel. (051) 30 58 31
	Hendrik Willaert	Krommekeerstraat 3 8080 Ruisselede	Tel. (051) 68 82 45

Hoe word ik lid?

Gewoon lid: 300 fr.
Steunend lid: 400 fr.
Erelid: 500 fr.

Ofwel door storting of
overschrijving op
rek. 712-0700260-03 van
Heemkundige Kring
„Ten Mandere
8700 Izegem.

Ofwel betaalt u aan
één van de leden van
het Bestuur.

Noot: In geval van storting of overschrijving vergeet niet de gewenste jaargang(en) te vermelden.

Archief

Is ondergebracht in het stadhuis,
Korenmarkt 9.

Is toegankelijk
voor iedereen.

Toegang wordt
verleend na aanvraag
op het secretariaat,
stadhuis,
1e verdieping,
bureau nr. 3,
bij de heer
André Demeurisse.

Bibliotheek

Is ondergebracht in het stadhuis,
Korenmarkt 9.

Is gratis toegankelijk
voor **alle leden**
van **Ten Mandere**.

De boeken kunnen
gratis in bruikleen
ontvangen worden.

De aanvraag dient
gericht tot de heer
André Demeurisse,
stadhuis,
1e verdieping,
bureau nr. 3.

Alle oude geschriften,
boeken, foto's, kaarten e.a. betreffende Izegem, Emelgem en Kachtem
worden steeds met dank aanvaard bij alle leden van het Bestuur of op het stadhuis, 1e verdieping, bureau nr. 3.

TEN MANDERE

HEEMKUNDIG TIJDSCHRIFT VOOR IZEGEM EN OMGEVING

DRIEMAANDELIJKS
PERIODIEK
DRIEMAANDELIJKS
PERIODIEK

In dit nummer:

- 1 Inhoud
- 3 *Antoon Vandromme*
De Izegemse Dankkapel
- 28 *Kurt Priem*
Petrus - Josephus Fattou, PASTOOR-KLOOSTERLING IN BEROERDE TIJDEN (1754-1817)
- 71 *Marcel Nuytens*
Rond de Izegemse lijnwaadmarkt
- 75 *Antoon Vandromme*
Slosse en zijn werk "ROND KORTRIJK"
- 95 *Antoon Vandromme*
Groten van bij ons: EMIEL NEIRYNCK
- 99 *Emiel Neiryneck - Peter Benoit*
Het lied van de Izegemse Schoenmakersgilde
- 100 *Rafaël Verholle*
Welkom Burgemeester Vanlerberghe
- 104 *Antoon Vandromme*
Brals kruis
- 109 *Antoon Vandromme*
Uit de oude doos: 1. "H. Hartschool voor meisjes
- 111
2. Steenbakkers rond de eeuwwisseling

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER: RAF. VERHOLLE, HEYESTRAAT 21 - 8700 IZEGEM

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopij, microfilm of op welke andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Heemkring "TEN MANDERE" van Izegem.

DE IZEGEMSE DANKKAPEL

VIJFTIG JAAR NA BANNEUX

DE IZEGEMSE DANKKAPEL

Antoon Vandromme, Blauwhuisstraat 52 - 8700 IZEGEM

HET VERRE BEGIN

De Mariadevotie kreeg plots een vernieuwde en warme stuwkracht in 1933 met de verschijningen in Banneux.

In dit kleine Ardense dorpje woonde de kinderrijke familie Beco. Deze familie leefde niet alleen aan de rand van het dorp, dicht bij het bos, maar leefde tevens ook aan de rand van de maatschappij. Het oudste dochtertje Mariette bleef meestal thuis van school, om als hulpje in het gezin dienst te doen. Zo kwam het dan, dat Mariette, omwille van haar veelvuldige afwezigheid in de godsdienstles, haar plechtige communie niet mocht doen. De Beco's waren zeker van de armsten van Banneux en juist aan die Mariette Beco verscheen de Heilige Maagd.

Niemand in Banneux geloofde maar één woord van haar verhaal, tenzij E.H. Jamin, onderpastoor van deze parochie.

De vernieuwde godsvrucht tot de Moeder Gods uitte zich heel in het bijzonder tot "De Maagd der Armen", een naam zoals Mariette Beco beweerde, het van O. L.Vrouw zelf vernomen te hebben.

Er werden verschillende afbeeldingen geschilderd van de Maagd der Armen, naar de verklaringen die door Mariette gegeven werden. Ook E.H. Jamin schilderde er één.

Nadien beweerde Mariette dat de voorstelling van de E.H. Jamin het meest de figuur benaderde die zij bij de verschijningen gezien had. Het schilderij van Jamin werd dan als voorbeeld genomen en de firma Dupon van Brugge maakte naar deze schilderij een beeld dat met vele honderdtallen gereproduceerd werd.

MARIALE VREDES-UREN

GEHOUDEN IN DE KERK DER C. P. CAPUCIJNEN
TE IZEGEM, DOOR ELDWAARDE PATER THEODOOR,
IN HET VOORJAAR 1944, MIDDEN DE ONTSETTENDE
VERSCHRIKKING VAN DEN OORLOGSGRUWEL, VIEN
WIJ ONZE LIEVE VROUW VAN BANNEUX TE VOET OP
NEGEN ACHTEREENVOLGENDE WOENSDAGEN, VAN
23 FEBRUARI TOT 19 APRIL, OPDAT ZIJ ONZE STAD
BESCHERME EN DE WERELD VREDE GEVE.

Verhevene Maagd nooit volprezen,
Och zie ons hier biddend, geschaard om uw troon;
Wij noemen U ons Koninginne,
En bieden als hulde deez' geurende kroon.

Gij vroegt ons in U te gelooven...
Bidt veel en bidt vurig - zoo klonk uw bevel.
Wij willen die wenschen vervullen,
En bouwen voor U een kleine kapel.

Betrouwvol dan treden wij nader
En stamelen needrig ons vurige beë
Ons bede vol hoop en verwachting:
O geef aan de wereld weer weldoenden vree.

Geef vrede, want dood en vernieling
Wordt kwistig alom door den oorlog gezaaid;

Wij rouwen om 't heengaan van velen
Onmenschelijk ruw uit het leven gemaaid.

Wij treuren om 't wegzijn van vaders,
Van broeders die werken zoo verre van huis...

Beëind om ons bede hun kwelling,
Och breng ze weer spoedig naar 't veilig tehuis.

Geef vrede... al zijn wij niet waardig,
Al hebben de zonden den oorlog bereid,
Verstooten zult gij niet ons bede,
O Gij die de maagd van de armen zijt.

SMEEKBEDE

TOT ONZE LIEVE VROUW VAN BANNEUX

Onze Lieve Vrouw van Banneux, / Moeder
van God / en Moeder van alle menschen, /
Gij hebt ons beloofd in ons te gelooven, /
indien wij in U gelooven. / Gaarne stel ik
gansch mijn betrouwen op U.

Wil, o Goede Moeder / al Uwe kinderen, /
welke door den geesel van oorlog te lijden
hebben / ter hulpe komen. / Gij, die ons de
troostrijke boodschap deedt geworden, / dat
Gij kwaamt om de zieken te verlichten, /
het lijden te verzachten, / Gij, die kwaamt
voor alle Natiën, / zooals Gij zelf gezegd
hebt, / Gij hebt ons beloofd voor ons te
bidden, / Moeder van den Zaligmaker, / bid
voor ons.

Ontferm U over al onze nooden, / o Maagd
der Armen, / verlicht het lijden, / genees de
zielen / en moge door uwe onschatbare
bemiddeling / de wereld spoedig verblijd
worden / met een rechtvaardigen vrede /
onder alle Natiën / en het Rijk van Christus'
Koning / zich uitbreiden over alle volken. /
Amen.

AANROEPINGEN

IEDEREN DAG BIJ DE BRON GEDAAN TE BANNEUX

Onze Lieve Vrouw der Armen,
Bron van Genaden, heilig ons.

Onze Lieve Vrouw der Armen,
red de Natiën.

Onze Lieve Vrouw der Armen,
verlicht het lijden.

Onze Lieve Vrouw der Armen,
verlicht de zieken.

Onze Lieve Vrouw der Armen,
bid voor eenieder van ons.

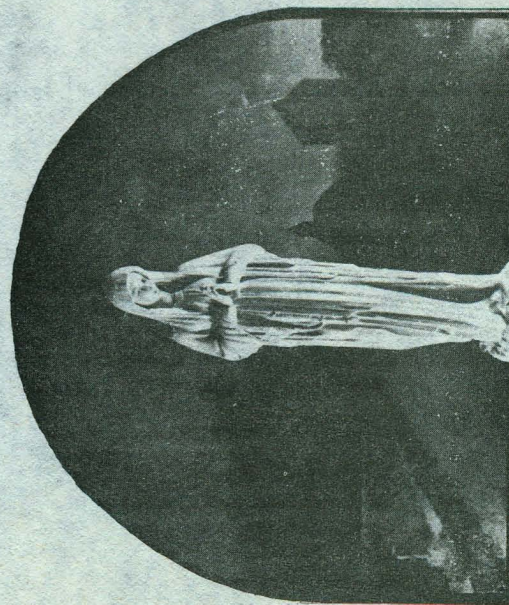
Onze Lieve Vrouw der Armen,
wij gelooven in U.

Onze Lieve Vrouw der Armen,
geloof in ons.

Onze Lieve Vrouw der Armen,
zegen ons.

Onze Lieve Vrouw der Armen,
**Moeder van den Zaligmaker en
Moeder van God, wij danken U.**

Imprimatur: Brugis, 17 Aprilis 1944
Jos. Vander Meersch, Vic. Gen.

ONZE LIEVE VROUW
VAN BANNEUX IN DE
KERK DER PATERS
CAPUCIJNEN IZEGEM

Gedachtenisprentje van de MARIALE VREDES-UREN met :

- De gebeden die iedere woensdag gebeden werden (23.02 - 19.04.1944)

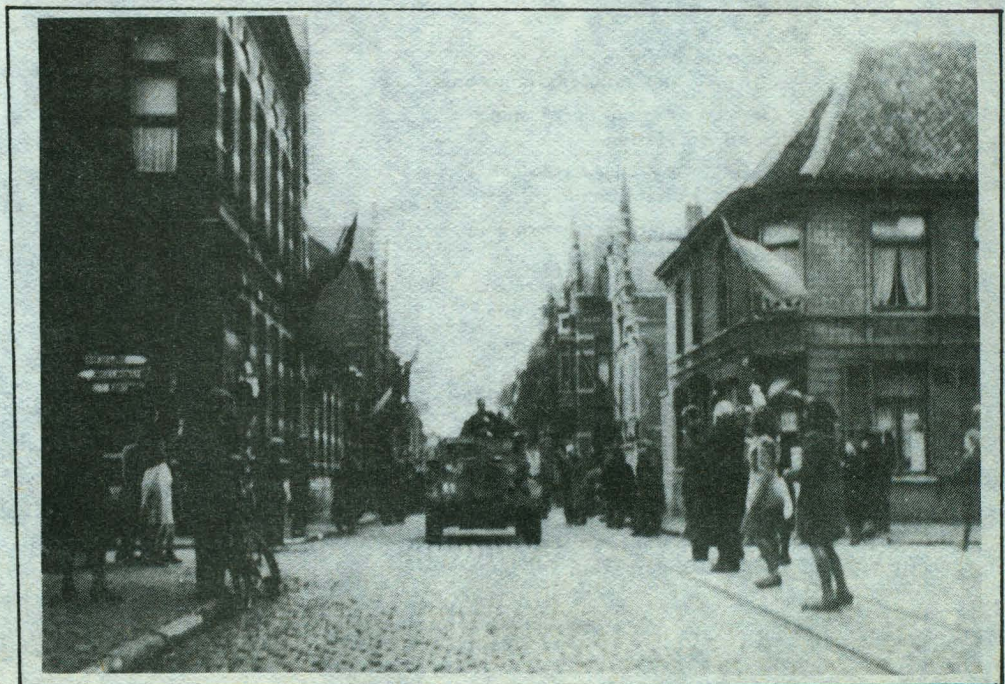
- Het decor dat door Albert Demoen geschilderd werd voor het Izegemse beeld, naar het model dat de E.H. Jamin uit Banneux ontworpen had.

De geschilderde afbeelding van DE MAAGD DER ARMEN bleef in Banneux en siert nog steeds de kapel die kort na de verschijningen ter plaatse was opgericht.

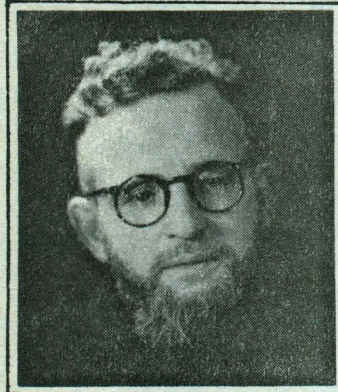
VERNIEUWDE MARIALE GODSVRUCHT TE IZEGEM

De godsvrucht tot O.L. Vrouw die de Izegemnaren eigen is, laaide nog heel wat op tijdens W.O. II.

In juli '43 werden eerst een viertal vertoningen gegeven van de film DODE OGEN. In februari '44 trok een VREDESBEDAART rond Izegem met een mooi, levensgroot beeld van DE MAAGD DER ARMEN mee dat als geschenk aan de Kapucijnerkerk werd gegeven en daar bewaard werd. Van 23.02 tot 19.04.1944 werden door E.P. Theodoor (Gheeraerts) op negen achtereenvolgende woensdagen MARIALE VREDES-UREN ingericht. Dit waren bijzondere gebedsstonen ter intentie van alle gedeporteerden en alle politieke gevangenen. Rond het nieuwe Mariabeeld werden in de kapucijnerkerk alle portretten van al dezen die van huis weg waren, achter en naast het beeld, samengebracht. Toen in mei '44 ook een bijzondere voordracht over BANNEUX gehouden werd, speelden al deze voorgaande gebeurtenissen samen mee en gaven de nodige stuwkracht om de Mariale devotie in eigen stad op een bijzondere wijze aan te moedigen.

De eerste Canadese tank rijdt Izegem binnen.

DHR. ROGER VANDOMMELE
ArchitectDHR. ALBERIC OSTIJN
AannemerDHR. AZER MOENAERT
Realisator v.d.
StraatkapelletjesE.P. THEODOOR
predikant van de
Mariale Vredes-urenE.P. GODFRIED
tekstschrijver v.d.
"Zeven Vreugden"

DE BELOFTE

Op 8 MAART 1944 beloofde E.P. THEODOOR, die de leiding had van de Mariale Vredes-uren, uit naam van de Izegemse bevolking, na de oorlog en na een gelukkige bevrijding, een kapel te bouwen UIT DANK- en HULDEBETON aan de H.Maagd der Armen.

Op 26.03.1944, zijnde Passiezondag, kreeg Kortrijk het heel zwaar te verduren. De Britten bombardeerden de wijk rond het Kortrijkse station (nu conservatorium en B.R.T.). Heel veel mensenlevens vielen te betreuren, waaronder ook diverse Izegemnaren, die als politieke gevangenen geïnterneerd waren en bij de totale vernietiging van het gevang (in de onmiddellijk nabijheid van het station) hun leven lieten. Ook de materiële schade was bijzonder groot. Kortrijk was een zwaar getroffen stad.

Na de aanval op de Groeningestede ontstond hier, door toedoen van enkele vrome leken, onder leiding van de heer *Azer Moenaert* een beweging, om in elke straat van de Stad, een O.L.Vrouwekapelletje aan een of andere huisgevel op te hangen. Op die manier zouden ze de voorspraak van de H. Maagd willen vragen om bescherming en vrijwaring van oorlogsgeweld.

De Burgerlijke en de Geestelijke Overheid keurde dit initiatief goed en door een stel wakkere ijveraars werden de nodige gelden voor dit initiatief ingezameld.

Om het beeld van de Maagd der Armen wat meer sfeer te bezorgen, schilderde Albert Demoen (° Emelgem) een copie naar het werk van E.H. Jamin uit Banneux.

Het werd een sfeervol decor bij de Izegemse Maagd der Armen. Het doek mat $\pm$ 3,5 m. x 2,5 m. en had een halfcirkelvormig bovendeel. Links zagen we de bron van Banneux en rechts het huis van de Beco's en de kapel. Het geheel was uitgewerkt in donkere kleuren. Zo vormde het bleke beeld als het ware een lichtas tegenover de grauwe achtergrond van het oorlogsgeweld.

IZEGEM BEVRIJD

Iedereen voelde het aan, de lange droevige oorlog liep ten einde. De grote vluchten van de R.A.F. op Duitsland verdapperden en groeiden met de dag aan. De groepen zware bommenwerpers die het oosten of het noordoosten introkken waren als grote vluchten ronkende trekvogels die vaak geteld werden en een gelukkig gevoel gaven als de voorgaande aantallen fel overschreden werden. De laatste Duitsers verlieten onze stad met wat schamel bezit op een stootkar. En dan ... op 8 SEPTEMBER 1944, zijnde het feest van O.L.Vrouw Geboorte, kwam rond 10 uur in de voormiddag, de eerste Canadese tank Izegem binnengereden. Iedereen vergat de miserie van de oorlog, want ... die was nu voorbij. Zonder veel geweld en met een minimum aan mensenlevens was onze Stad bevrijd geworden.

De belofte door E.P. Theodoor gedaan, diende nu uitgevoerd te worden.

DE MARIADEVOTIE IN STRAATKAPELLETJES

Met de ingezamelde gelden werden 88 gelijke betonnen kapelletjes besteld bij dhr. Albert Ostijn en tot DRIE MAAL TOE werden de aanroepingen van de Marialitanie als titels voor deze straatkapelletjes gebruikt. Telkenmale zorgden de ijveraars ook voor een passend O.L. Vrouwebeeldje om zodoende wat verscheidenheid te brengen in het geheel.

Sommige aanroepingen gaven een bijzondere sfeer weer. Zo las men bij het Stadhuis : "Koningin der Aartsvaders" en bij de onderpastorijen in de Kerkstraat : "Toevlucht der zondaars".

Straat na straat huldigde zijn kapelletje in. Dit gebeurde met de nodige luster en de passende versieringen (ook al was het oorlog). Ook kende men spreekkoren, gebeden en gezangen en een grote open gedrongen menigte was telkens van de partij.

Zo werd de "Mentenhoeekkapel" als eerste ingehuldigd. Hier was geen gewone straatkapel aangebracht, maar wel een grotere muurkapel met nis waarin een grote "Maagd der Armen" geplaatst werd.

't Was volop oorlog. Stoeten en dergelijke manifestaties waren uit den boze. Toch waren hier heel wat gelegenheidsmuzikanten van de wijk samen met hun in-

strument. Deze liepen spelend voorop en een processie met praalwagen volgde. De wagen en de grond voor deze nieuwe kapel kwamen van de familie Geldhof en de bezieler van het gehele feestgebeuren was René Olivier.

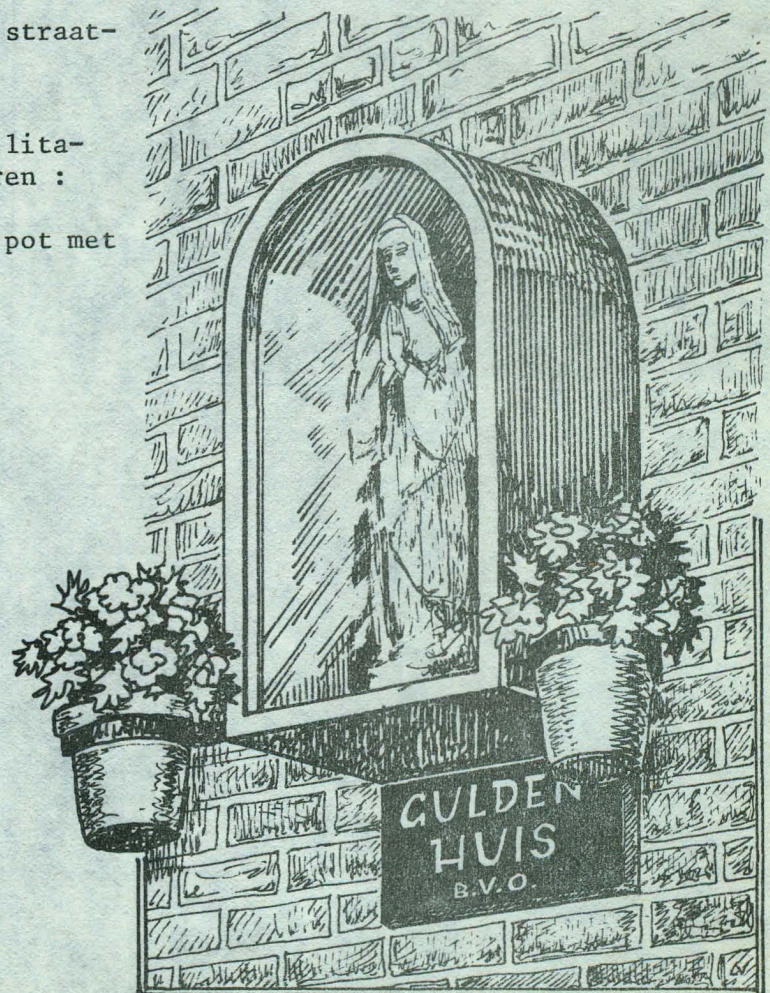
Een grote massa volk was bij de plechtigheid aanwezig die door Pater Theodor zelf geleid werd. Midden de plechtigheid echter kwam een bericht dat de gestapo op bezoek was in Izegem. Dit nieuws liep vlug rond lijk een vuurtje en in een minimum van tijd waren tal van ondergetokenen in aller haast verdwenen om veiliger plaatsen op te zoeken.

Na W.O. II bleven de straatkapelletjes. De ijveraars zorgden ervoor dat er op de passende tijd geld voorradig was om opsmuk en onderhoud van het eigen straatkapelletje te bekostigen.

Bij ziekte werden daar de nodige gunsten afgesmeekt en bij een overlijden werd

Een voorbeeld van het oorspronkelijk straatkapelletje :

- Betonnen nis
- Houten plank met aanroeping uit de litanie van O.L.Vr. (In mariale kleuren : blauw-wit)
- Twee ijzeren ringen met daarin een pot met bloemen.

Prinsessestraat

In de Prinsessestraat

209.94.2

1945 / 253

S T A D I Z E G E M .

Plan van een perceel bouwgrond

Bekend by het kadaster, sectie D, deelen van nummers 201 en 201/2

Grootte: ZESTIEN AREN TWEE EN ZEVENTIG CENTIAREN.

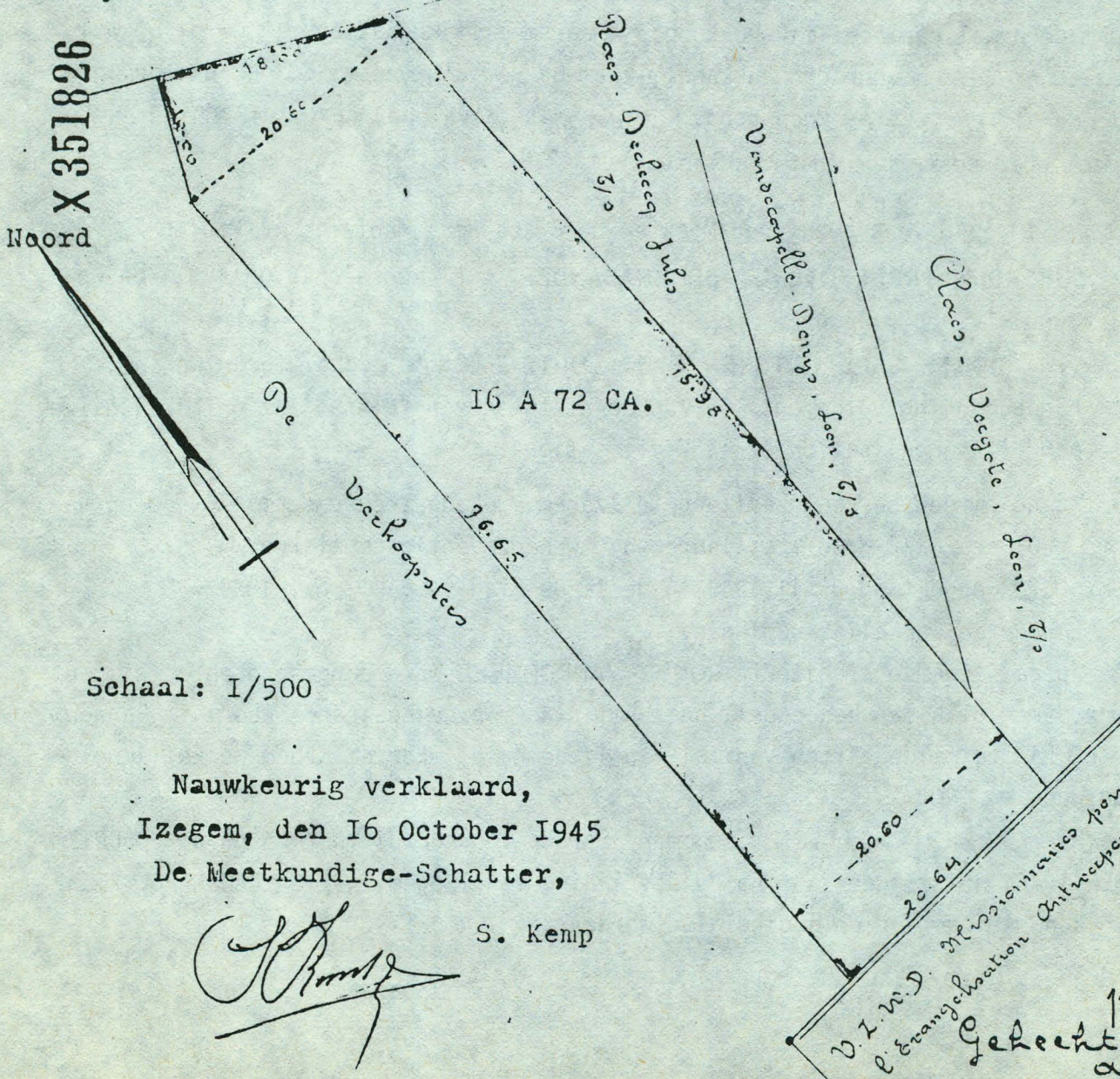

Noordlaan

steent

X 351826

Noord

Schaal: 1/500

Nauwkeurig verklaard,
Izegem, den 16 October 1945
De Meetkundige-Schatter,

S. Kemp

V.I.M.D. Missionnaires pour
l'Evangelisation Antwerpen
Gefrecht 11
aan

ook daar, samen met de ganse buurt, voor de zielerust van de aflijvige gebeden.

Ter gelegenheid van 75 jaar H.Hartparochie, werd er een bijzondere oproep gedaan, om de straatkapelletjes op deze parochie eens een flinke beurt te geven en voor passende opsmuk te zorgen.

DE OPBOUW VAN DE DANKKAPEL

De paters Kapucijnen van Izegem hadden een ruime kloostertuin en stonden graag een deel van hun tuin af om daarop de beloofde kapel te bouwen. Tussen de bouwgrond van de Dankkapel en de Roeselaarsestraat lag er echter nog een strook bouwgrond die aan de juffrouwen De Brabandere (Aarzele) toebehoorde. Dat werd wel een moeilijkere koop. "Maar moeilijk gaat ook !" wordt er wel vaak gezegd, en voor de Dankkapel, kwam na verloop van tijd, ook dit oud gezegde uit en deze aankoop rond. Het was wel toeval dat deze toezegging weer viel op 8 september 1945. Of niet soms ?

Op 30.10.1945 verscheen voor Meester De Brabandere, notaris te Meulebeke

- JUFFROUW IRENE M.E.L. DE BRABANDERE (° Aarsele 18.08.1891) en wovende te Aarsele en
- E.H. LOUIS SALLAERTS EN E.H. LOUIS PYCK, p.cap. te Antwerpen, handelend ingevolge art. 17 van de statuten van "L'Association Missionnaire pour l'Evangélisation et la Civilisation".

Het ging om een perceel zaailand te Izegem, gekadastreerd sectie D, delen van nrs. 201 en 201/2 groot zestien aren, tweenzeventig centiaren.

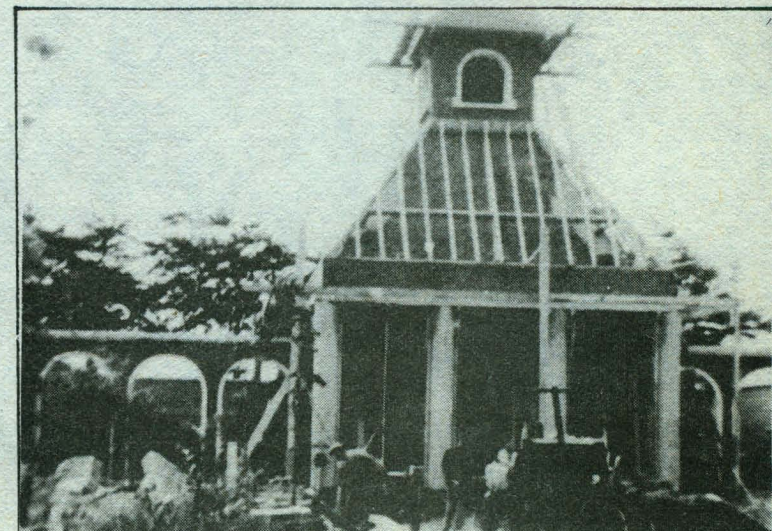
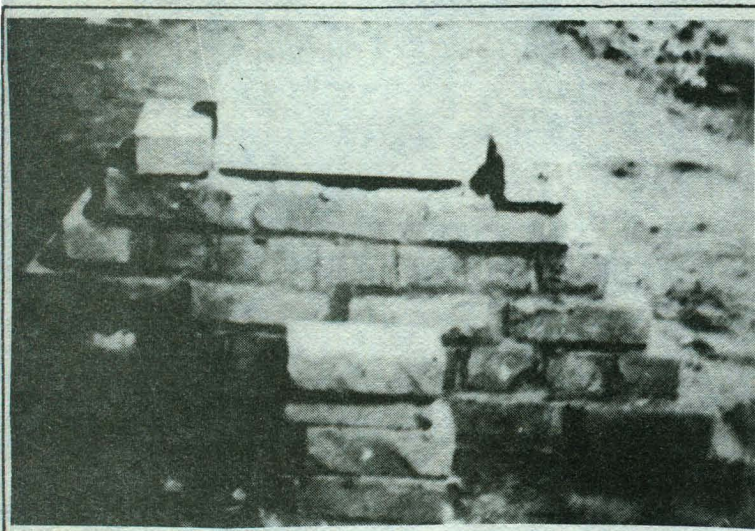
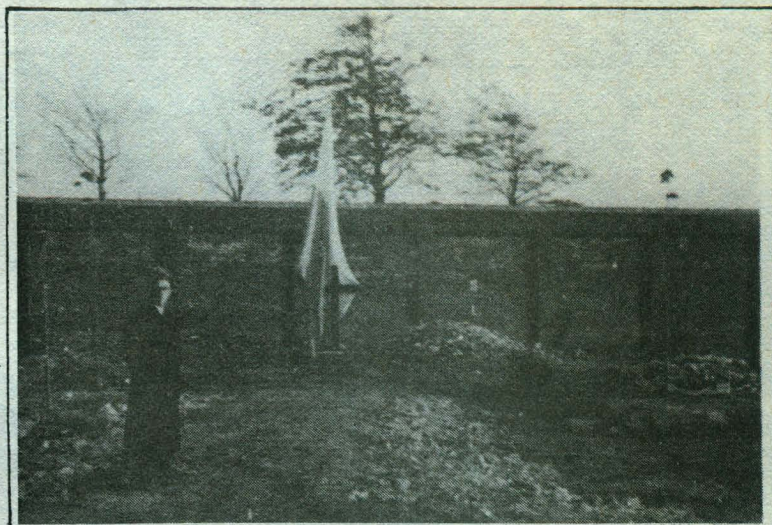
Het werd geboekt op 05.11.1945 in Deel 209 blad 94 vak 2 nr. 18392.

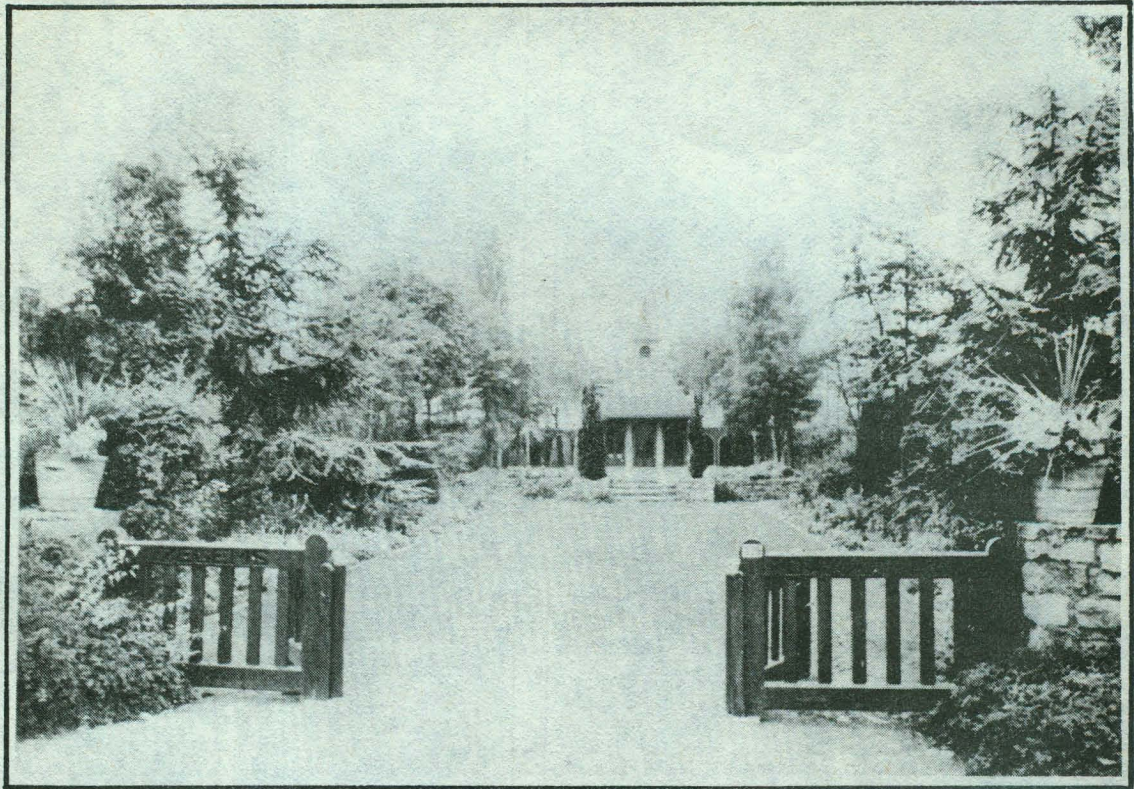
Nu konden ze werkelijk beginnen.

De jonge Izegemse architect ROGER VANDOMMELE werd aangesproken en hij ontwierp een plan van een kapel, naar het plan van de bestaande kapel in Banneux. Dank zij de milde giften van tal van Izegemnaren, kon de droom werkelijkheid worden.

De heer ALBERIC OSTIYN aannemer, zorgde voor de uitvoering en op 8 SEPTEMBER 1946, juist twee jaar na de bevrijding van Izegem, was de DANKKAPEL klaar en kon ze ingewijd en ingehuldigd worden.

1944-1946 : ZO GROEIDE DE DANKKAPEL.

ALGEMEEN ZICHT OP DE "DANKKAPEL" EN DE ESPLANADE

De open poort van de esplanade
nodigt voorbijgangers en pelgrims
uit om een vroom bezoek te bren-
gen aan dit Mariale oord van rust
en vrede.

DE INHULDIGING

Heel wat grote plechtigheden gingen daarmee gepaard. Een pontificale mis, opgedragen door *Mgr. Catry*. In de namiddag leidde een stoet met de Izegemse Mariabeeldjes, het grote beeld van de Maagd der Armen naar haar definitieve woonplaats.

VOLGORDE VAN DE STOET :

De optocht, die één grote dankhymne was aan de Maagd der Armen, startte aan de Sint-Tillokerk en ging langs de Roeselaarsestraat naar de Dankkapel. Naast de vele groeperingen bemerkten we ook het geheime leger en zelfs de O.F. was van de partij. Er waren vijf diverse groepen te onderscheiden :

EERSTE GROEP :

Naast Orde- en Erewacht kwamen de bazuinblazers.

Dan volgde de ruitery met wimpels.

Daarna hadden we DE STADSFANFAREN en de Brandweer.

De eerste groep sloot met een zangkoor "De Minnenzangers van Maria".

Een deel van de lange rij O.-L.-Vrouwtjes uit alle Izegemse straatkapelletjes.

- De wagen :
"Het Blauw Kapelleke"

- De wagen :
"De maagd der Armen"

- De wagen :
"O.L.Vrouw van Vlaanderen"

- De wagen :
"De Izegemse Belofte".

- De wagen :
"O.L.Vrouw van de Wereld"

TWEEDE GROEP :

Hier droeg men de bijzondere O.L.Vrouwebeeldjes uit de omtrek en uit Vlaanderen :

- Dadizele - Meulebeke - Emelgem (O.L.Vr.Ter Ruste) - Halle - Oostakker - Scherpenheuvel - O.L.VROUW VAN VLAANDEREN (wagen), samen met de vier Vlaamse heiligen : Sint-Tillo - Sinte Lutgardis - Sinte Godelieve en de Gelukzalige Karel de Goede. Een wagen met O.L.VROUW, KONINGIN VAN DE WERELD, sloot deze groep af.

DERDE GROEP :

HARMONIE "EENDRACHT EN VOORUITGANG" Emelgem.

Wagen van "HET BLAUW KAPELLEKE, O.L.Vrouw van Vrede".

DADIZELE -

MEULEBEKE -

EMELGEM -

OOSTAKKER -

SCHERPENHEUVEL

HALLE -

Hierop volgde de lange rij O.L.Vrouwtjes uit alle straatkappelletjes, gedragen door zo'n 240 meisjes in witte kledjes.

VIERDE GROEP :

DE KONINKLIJKE HARMONIE VAN DE KONGREGATIE

Daarna de vlaggen van alle godsdienstige en sociale groeperingen van de Stad, alsook van de diverse jeugdgroeperingen.

De geestelijke overheid van de Stad, gevolgd door Hunne Exc. De Bisschoppen *Mgr. Tanghe* en *Mgr. Catry*.

De vierde groep sloot af met de Burgerlijke overheid.

VIJFDE GROEP :

DE HARMONIE LEO XIII.

Daarop volgde een uitbeelding van "Izegems Belofte".

De stoet sloot met een PRAALWAGEN met bovenop het beeld van de MAAGD DER ARMEN.

Na deze wagen trok nog een zeer lange stoet van gelovigen mee op naar de Dankkapel, waar de inwijding en de inhuldigingsplechtigheden zouden plaats vinden.

Mgr. Tanghe wijdde de dankkapel in.

Daarna volgde de uitvoering van een inhuldigingscantate, geschreven door *E.P. Marcel*, en getoonzet door onze stadsgenoot de heer *Daniël Clement*.

De orkestratie was van de hand van *Michel Timperman* en de algemene leiding berustte bij *John Craeynest*. Gezien het ongunstige weder werd deze cantate in de Kapucijnerkerk uitgevoerd. Later werd dit werk via B.R.T. 2 (Kortrijk) voor heel Vlaanderen uitgezonden.

Wagen met de maquette van de DANKKAPEL en O.L.Vrouw der Armen.

Beeld van de lange rij O.L.Vrouwkens uit de Izegemse straatkapelletjes.

HOOGTEPUNTEN VAN MARIAAL LEVEN

Wanneer nog een paar hoogtepunten van Mariaal leven genoemd mogen worden die op de esplanade voor deze kapel tot uiting kwamen, dan mogen geciteerd worden :
 DE ZEVEN BLIJDSCHAPPEN, van *E.P. Jozef Boon, C.S.S.R.* De muziek was hier van de heer Arthur Meulemans.

Dit werk kende twee opvoeringen (29.06 en 06.07.1947), en oogste heel wat bijval.

DE ZEVEN VREUGDEN van *E.P. Godfried, O.F.M. Cap.*

De teksten van deze Izegemse kapucijn werden door de heer Daniël Clement op muziek gezet.

Het werd opgevoerd onder leiding van de heer Antoon Van der plaatse (Tielt). Dit spel werd ten tonele gebracht ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van het Izegemse Kapucijnerklooster. De vertoning werd met veel succes opgevoerd op 13, 15, 20 en 21.08.1950.

Jaren lang werd er, ieder jaar rond Pinksteren, op de esplanade een bijzondere ZIEKENDAG georganiseerd. In de voormiddag werd er toen een hoogmis opgedragen voor de Izegemse zieken en 's namiddags ging er een pontificaal lof door met ziekenzegening, gezang, (spreekkoren), en bloemenhulde.

BIJZONDERE GENEZINGEN

Op de wijk "Den Abeele" worden in mei 1954 Jeannine Acx ernstig verbrand en A. Dochy echtgen. Delaey zeer ernstig ziek, zo erg dat voor beiden hun leven werd gevreesd.

Aan de O.L.Vrouwkapelletjes in de Oekensestraat en Roeselaarsestraat werd een novreen gehouden met de inwoners van den Abeele en omgeving.

Na de genezing van beide mensen werd in augustus 1954 stoetsgewijze van de Oekensestraat naar de Dankkapel gegaan om O.L.Vrouw te danken en te eren voor deze genezingen.

IN DE STILLE KAPELRUIMTE

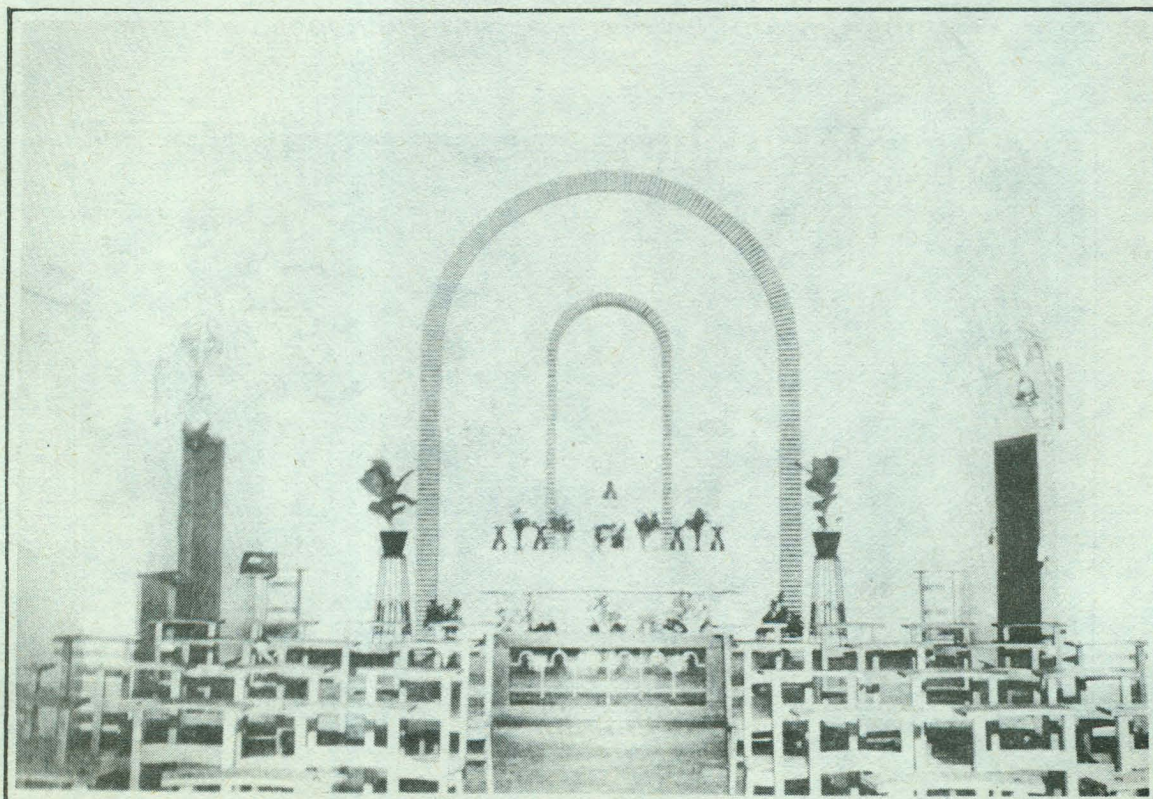
De rustige en ietwat van de straat afgelegen ruimte, biedt plaats voor honderd man. Vooraan staat het beeld van de Maagd der Armen in een verhoogde nis. Daarvoor is er een altaar aangebracht zodat er mis kan gelezen worden. Een achttal brandvensters versieren deze stemmige devotieruimte. Al deze vensters zijn het werk van Gerard Desander-Deseyn van Tielt, en stellen voor :

LINKS : van vóór naar achter :

1. Beschermvrouw van Izegem
2. Moeder van het Gezin
3. Steun van de Missies
4. Beschermster van de Vlaamse Jeugd.

RECHTS : van vóór naar achter :

1. Troosteres der gevangenen
2. Moeder van Smarten
3. Hulp der zieken
4. De Izegemse Dankkapel

HERSTELLINGSWERKEN

Het is nu bijna VEERTIG jaar geleden, dat ze volop met de opbouw van de DANKKAPEL bezig waren. Izegem bleef al die jaren van zwaar leed en geweld gespaard. Gedurende deze veertig jaar zijn er nieuwe generaties gekomen, die ook Mariale devoties hebben, wellicht andere dan veertig jaar geleden, maar ja, alles verandert.

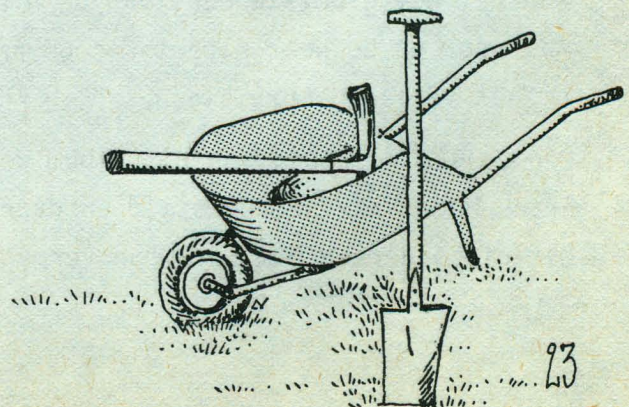
Door een gelukkig toeval, is er een team gegroeid, dat zich met dezelfde ideeën verbonden weet. Voor dezen en nog vele anderen, menen we, dat ze er goed aan doen dit MONUMENT VAN DANKBAARHEID de passende restauratie te bezorgen.

Het Banneux-komitee bestaat uit de vroegere leden, aangevuld met veel nieuwe jongere mensen, die bereid zijn de vernieuwingsplannen grondig uit te werken. Komitee en vrijwilligers willen met vereende krachten proberen om het Mariaal kader te herstellen en de geest die er vroeger heerste, de sfeer van bij de stichting terug te bezorgen.

Het Izegemse Stadsbestuur beloofde zelfs de nodige materialen. Het Komitee samen met een ploeg vrijwilligers zullen alle herstellingen uitvoeren onder de technische leiding van architect Roger Vandommele.

De kapel was er reeds erg aan toe. Electriciteit en dakgoten waren zeker aan een bijzondere herstelling toe. Verf en stukadoorswerk waren niet altijd meer goed of fris te noemen. De bomen en de struiken op de esplanade waren ook jaren ouder, groter en dikker geworden. Alles was eens aan een grondige vernieuwing of opschik toe.

Daarbij ligt het in de bedoeling, het domein een ietwat opener karakter te geven en eventueel van een kleine autoparking (van ± 10 wagens) te voorzien.

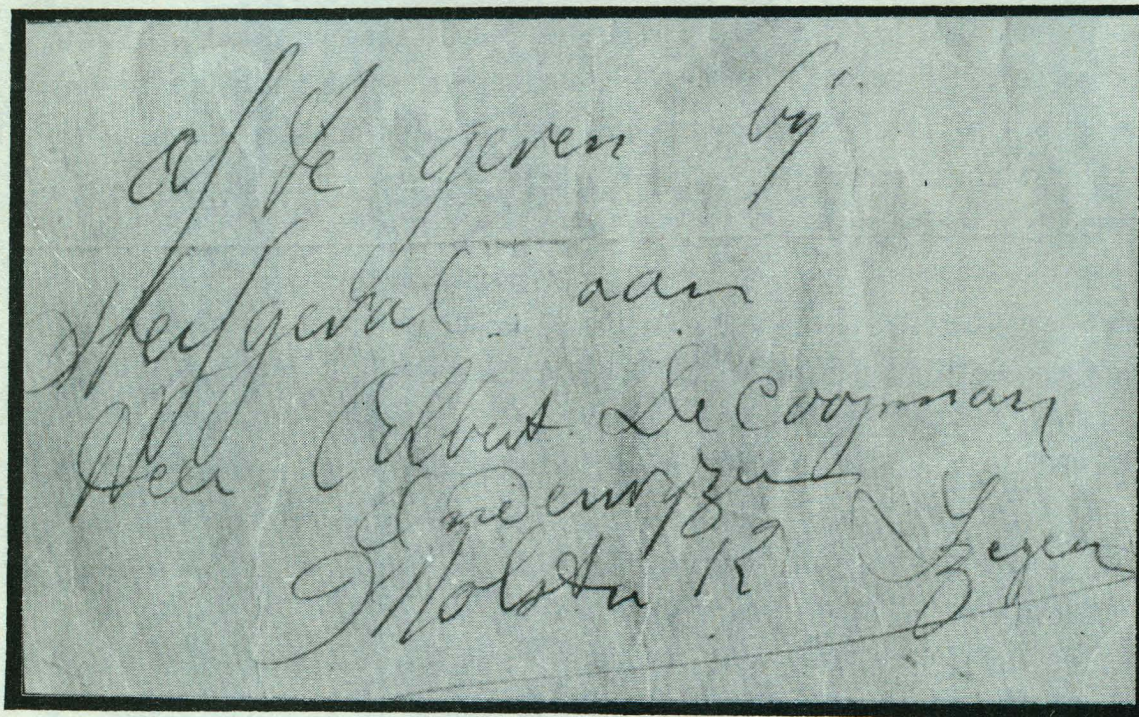

VIJFTIG JAAR BANNEUX

Toen Z.E. Pater GODFRIED (Remi Nuytten) op 07.02.1966 overleed, ging de grote bezieler van de Dankkapel en de promotor van de devotie tot de Maagd der Armen van ons heen. Zijn werk echter bleef.

Nadien, bij het opruimen van zijn cel, vond men een pakje foto's met op de opslag een vluchtige aantekening van P. Godfried zelf :

"Af te geven bij sterfgeval aan de heer Albert Decoopman,
onderwijzer, Molstraat 12, Izegem".

Die laatste wil werd volbracht en zo ontstond er een "ALBUM VAN DE DANKKAPEL" waaruit het grootste deel van de hier gebruikte illustratie geput werd en waarvoor we de heer Albert Decoopman en het Banneux-komitee van hart danken om het verleende bruikleen.

Een volledige kopij van dit album werd door de zorgen van fotograaf de heer Frans Hendrickx samengesteld en daarna overgemaakt aan Mgr. E.J. De Smedt. Dit bijzondere album werd dan vermaakt aan het archief van het Bisdome Brugge.

Op zaterdag 8 oktober 1983, werd er om 17.30 uur in de Kapucijnerkerk een H. Mis opgedragen n.a.v. 50 JAAR BANNEUX. Om deze plechtigheid de nodige luster bij te zetten, aanvaarde Mgr. E.J. De Smedt om bij deze gelegenheid in de Eucharistieviering voor te gaan.

Naast Mgr. De Smedt traden hier nog negen andere priesters aan om deze Eucharistieviering mee te concelebreren :

- Z.E.P. Provinciaal van de Kapucijnen;
- Z.E.H. Albert Cauwe, Pastoor-deken van Sint-Tillo;
- E.H. Jan Clarebout, Pastoor H. Hart;
- E.H. Michel Doom, Pastoor Sint-Rafaël;
- E.H. André Steyaert, Pastoor H. Familie;
- E.H. José de Mûelenaere, Directeur van "Ave Maria";
- E.H. Louis Maertens, Directeur van het Sint-Jozefscollege;
- E.P. Jozef Bauwens, Gardiaan van het Kapucijnenklooster;
- E.H. Noë Clarysse, Aalmoezenier van het Rustoord.

Tijdens deze Eucharistieviering werd de "Missa in Honorem Sanctae Bernadette" van onze Izegemse componist *Daniël Clement* uitgevoerd. Aan het orgel zat de Vlaamse toondichter *Herman Roelstraete* en de koren werden gedirigeerd door *Luc Ghekiere*. Het was werkelijk een heel bijzondere aanblik de groep te zien van de verenigde koren van Izegem, Emelgem en Kachtem voor dit uitzonderlijk kerkelijk gebeuren. Een koor van ruim 150 mannen en vrouwen.

Mgr. De Smedt hield zelf de homolie. Hij sprak over "De Maagd der Armen" en over Vrede geven en vergen.

Juist voor de zegen sprak *Roger Vandommele*, voorzitter van het Banneux-komitee, een passend dankwoord uit voor al de personen die op de ene of andere manier hadden meegewerkt om deze viering mogelijk te maken. Daarna bood *Mevr. Monique Vandemoortele-Vanluchene* aan Mgr. De Smedt een bloemenkorf aan t.g.v. zijn gouden priesterjubileum, iets wat op spontaan handgeklap werd onthaald.

Na de mis werd de geplande kaarsjesprocessie naar de Dankkapel niet gehouden omwille van het slechte weder. Vooraan in de kerk, bad de bisschop een tientje van de rozenkrans luidop voor, dat door de aanwezigen werd beantwoord. Inmiddels werden de gewone lichten gedoofd en die korte gebedsstonde ging verder door in het licht van honderden kaarsjes.

Het werden onvergetelijke ogenblikken.

Het werd één groot muzikaal en godvruchtig samentreffen om de Mariale gods- 25

vrucht rond de Dankkapel te Izegem een vernieuwde levenskracht te geven. Wanneer tot slot "O.L.Vrouw van Vlaanderen" door alle aanwezigen uit volle borst gezongen werd, wist iedereen dat deze apotheose het passend slot was van dit feest. Het Mariaal gezinde Izegem was zijn "Maagd der Armen" nog niet vergeten.

BIBLIOGRAFIE : _____

BOEKEN :

- X., De Paters Capucijnen vijftig jaar te Izegem.
Druk : Strobbe, Izegem, 1950 - 82 p.
- GELDHOF JOZEF, Kerk van Sint-Hilonius, Izegem.
Druk : Strobbe, Izegem, 1955 - 158 p.
- PAUWELS GASTON, Kroniek van een parochie.
Groeningedrukkerij, Kortrijk, 1982 - 207 p.

PROGRAMMA'S :

- MARIALE BEVRIJDINGSFEESTEN (8 september 1946)
inhuldiging van de Dankkapel, Izegems monument van erkentelijkheid aan O. L.Vrouw, de Maagd der Armen.
om het behoud van de stad tijdens de bange oorlogsjaren 1940-45 en de gelukkige bevrijding op het feest van O.L.Vrouw Geboorte, 8 september 1946.
Druk : Strobbe, Izegem, 1946 - 18 p.
- DE ZEVEN VREUGDEN VAN MARIA (13 - 15 en 20 augustus 1950)
Openluchtspel door E.P. Godfried, I.M. Cap.
Mariaspel als voorbereidende opluistering van het GOUDEN JUBILEUM van de Capucijnen in Izegem.
- Eerste buitengewoon concert (v.d. Peter Benoitkring)
10 en 11 november 1946.
- Peter Benoitkring (1ste concert 1946 - 47)
- Peter Benoitkring (Jubileumconcert ter gelegenheid van het dertig jarig bestaan der Orkest- en Koorvereniging - 31 mei 1954).

KRANTENKNIPSELS :

DE MANDELBODE

- 08.11.1946 : Peter Benoitkring. Buitengewoon concert.
- 16.11.1946 : Eerste concert van de Peter Benoitkring (M.T.).
- 12.08.1950 : De muziek van het Mariaspel.
- 22.05.1954 : Het aanstaande jubileumconcert van de Peter Benoitkring (T.M.).

DE WEEKBODE

- 11.06.1982 : De Dankkapel wordt hersteld. (Tr. V.A.)
- 30.09.1983 : Heropleving rond de Dankkapel. (Ivan)
- 14.10.1983 : Vijftig jaar Banneux gevierd.

VARIA

- Brief - 50 jaar - Banneux (04.09.1983). Banneux-komitee aan koorleden.
- Album van de Dankkapel.
- Notariële akte van de aankoop van de bouwgrond.

PETRUS-JOSEPHUS FATTOU

PASTOOR-KLOOSTERLING IN BEROERDE TIJDEN (1754-1817)

Kurt Priem, Henri Dunantstraat 33 - 8700 IZEGEM

VOORWOORD

Toen Napoleon op 18 germinal X (8 april 1802) het Concordaat, samen met de 77 zogeheten "Organieke Artikelen" als Staatswet uitgaf, was voor veel landgenoten de maat vol. Het verzet tegen de inmenging van Napoleon in kerkelijke aangelegenheden, waardoor hij de Kerk aan de Staat pogde te onderwerpen, werd bij ons geleid door Cornelius Stevens (1747-1828). Aan hem hebben de Stevenisten, een dissidente beweging binnen de Kerk, willens nillens hun naam te danken.

Te Izegem zijn er geen Stevenisten bekend. Wel lag een geboren Izegemnaar aan de basis van de Stevenististische scheuring te Zonnebeke :

PETRUS-JOSEPHUS FATTOU, monnik van de voormalige augustijnerabdij te Zonnebeke en twintig jaar lang pastoor aldaar. Hij overleed te Geluwe op 20 februari 1817.

Thans, 165 jaar na zijn dood, is de Stevenist Petrus-Josephus Fattou al voldoende belicht door Dom T.A. Van Biervliet in zijn "HET STEVENISME IN VLAANDEREN" (Leuven, 1966) en in de heemkundige studie "ZONNEBEKE. HEERLIJK VERLEDEN EN ZONNIG HEDEN" (Langemark, 1962) van E.H. V. Pil. Beide auteurs laten zijn Izegemse afkomst echter bijna volledig in het duister.

Ook in eigen stad vond hij aanvankelijk geen genade : de plaatselijke historicus kan. G.F. Tanghe vermeldt hem niet in de eerste uitgaven van zijn parochieboek. Eerst in de posthume uitgave van zijn "LEVEN VAN SINT TILLO, EERSTEN APOSTEL EN PASTOR, ALSOOK PATROON VAN IZEGEM" (Izegem, 1891) wordt Petrus-Josephus Fattou opgenomen in de lijst van Izegemse priesters (1). Ook kwam er pas in 1888 een rouwgedachtenis.

E.H. L. Slosse heeft wellicht geprobeerd deze leemte op te vullen. Daarvan getuigen verscheidene stukken in het Archief van het Bisdom Brugge (2), maar tot een publicatie is het kennelijk nooit gekomen. Daarom pogen wij in deze bijdrage een totaalbeeld van deze Izegemse priester te schetsen.

Ook willen wij langs deze weg onze dank betuigen aan Kan. B. Janssens de Bisthoven, archivaris van het Bisdom Brugge, en aan de heren A. Vandromme en A. Demeurisse, Stadsarchivaris.

Izegem, 14 september 1982

K. PRIEM

1. PETRUS-JOSEPHUS FATTOU TE IZEGEM.

1. AFSTAMMING.

De naam "Fattou" (andere schrijfwijzen : Fatou, Phatou, Fato(u)t, Sat(t)ou(t)), duikt voor het eerst in de Izegemse parochieregisters op in 1709. In dat jaar lezen we in de overlijdensregisters :

"29 : may obiijt nicolaus fattou viduus aet. 70 annorum" (3).

Een week later, op 5 juni 1709, trouwden te Izegem Nicolaas Fattou en Joanna Dejonckheere. De bruid, dochter van Henricus en Jacoba Outers, was te Izegem geboren in januari 1676. De bruidegom echter was van een andere, ons onbekende herkomst. Hoogstwaarschijnlijk was hij nauw verwant met zijn kort voordien overleden naamgenoot; misschien was hij een zoon of kleinzoon van de aflijvige.

Het gezin kreeg drie kinderen :

- (1) ANTONIUS, gedoopt op 24 maart 1710. Peter was ene Antonius Bohenne, en meter Martina (W)ou(t)ers, een zuster van Antonius' grootmoeder Jacoba.
- (2) JOANNA FRANCISCA, gedoopt op 15 mei 1712. Peter was hier Franciscus Berlamont, en meter Joanna Fattou. Van het meisje vinden we later geen sporen meer. Ook haar meter is ons verder onbekend.
- (3) MARIA BARBARA, gedoopt op 29 oktober 1713. Haar peter was ene Andreas Fattou, die verder niets meer van zich laat horen, en haar meter Maria Theresia Dejonckheere.

Opvallend is wel dat bij het doopsel van de twee meisjes telkens familie van de vader aanwezig was, hoewel wij verder in Izegem of in de directe omgeving geen Fattou's aantreffen. Misschien waren Joanna en Andreas Fattou tijdelijk gehuisvest te Izegem, anders was het wel een reislustige familie.

Nicolaas Fattou woonde met zijn gezin in een huis in de Marktstraat, naast de herberg van François Samyn, waar in 1751 de St.-Sebastiaansgilde een onderkomen vond en die van 1815 af ruim honderd jaar dienst deed als stadhuis. In 1724 sloot Nicolaas een overeenkomst met zijn andere buurman, Joannes Van Haverbeke, waardoor hij voor de duur van 29 jaar een deel van diens grond mocht gebruiken. Het pachtcontract, opgesteld

door notaris Pieter Jozef Verheede, maakt gewag van timmer- en metselwerken die Nicolaas Fattou op dit stuk grond had laten uitvoeren, nog vóór de ondertekening van de overeenkomst, op 20 juli 1724 (4).

Over de aard van het bouwwerk worden ons evenwel geen aanwijzingen verstrekt. Was het een atelier, of gewoon een opslagplaats ?

Liepen de muren door op het land van Fattou ? We kunnen slechts gissen. Wel leert het contract ons dat Nicolaas Fattou kon schrijven, en zelfs vrij vlot : zijn handtekening geeft alleszins niet de indruk van een onbeholpen schrijver. Meteen kunnen we beginnen speculeren over zijn beroep. We geloven niet dat de Fattou's tot de landbouwersstand behoorden, al kwam Joanna Dejonckheere dan uit een zeer welstellende boerenfamilie. We denken eerder in de richting van een koopmanszaak, of misschien ook wel een ambacht. Dit zijn evenwel slechts gissingen van onze kant.

Nicolaas Fattou staat vermeld in het landboek van François De Bal, dat dateert van 1746. De volgende eigendommen staan er op zijn naam :

- "Eene Behuijsde Erfve ten voorgaenden Lant boucke arl^o 6, paelende oost de mart Straete, ..., Groot 0...0...25 (roeden)" (5).
Het betreft hier een huis in de Marktstraat, een paar huizen van het woonhuis van de Fattou's vandaan.
- "Eene hapte behuijsde erfve ten voorgaenden Lant boucke het Surplus van arl^o 5, paelende oost de mart Straete, Suijt de twee voorgaende, west Sieur Jacques dujardin en Louis françois Strobbe, noort de volgende erfve, Groot 0...0...63" (6).
Hier woonde Nicolaas Fattou. In 1754 werd in dit huis Petrus-Josephus Fattou geboren.
- een partij land langs de "straete van walle moete naerde Rousselaer Straete" (7), ruim drieëneenhalve hectare groot (8).
- een partij land langs de "Straete vanden mol naer den abeele ..., Groot 0...3...60" (9).

Nicolaas Fattou stierf op 19 januari 1746; in zijn overlidensacte wordt geen leeftijd vermeld. Joanna Dejonckheere overleed op 26 februari 1763 op 86-jarige leeftijd; ze werd in de oude Sint-Tillokerk begraven op 1 maart 1763 .

Antonius, hun enige zoon, huwde op 17 januari 1742 te Izegem met Anna Maria De Laere. Als getuigen traden op : de vader en de broer van de bruid, beiden Petrus-Josephus geheten, en Maximilaan Clement. Op dezelf-

de dag trouwde ook de broer van Anna Maria, Petrus-Josephus De Laere; bij zijn huwelijk trad Antonius Fattou, zijn kersverse schoonbroer, als getuige op. Antonius trouwde eigenlijk met een nichtje van hem : de moeder van Anna Maria, Maria Dejonckheere, was een zuster van Antonius' moeder, Joanna Dejonckheere. Daarom was voor dit huwelijk dispensatie nodig. Antonius en Anna Maria hebben hun gemeenschappelijke grootouders evenwel nooit gekend : grootvader Henricus Dejonckheere overleed reeds op 1 oktober 1694, zodat ook Nicolaas Fattou hem misschien wel nooit ontmoet heeft, en grootmoeder Jacoba Outers stierf op 3 juli 1705. Het is niet uitgesloten dat hun grootouders zelf ook nauw verwant waren, want in 1642 was er al een Andreas Dejonckheere getrouwd met ene Martina Outers. Deze laatste was ongetwijfeld familie van Jacoba Outers, die trouwens een oudere zus had die Martina heette. De families Dejonckheere en Outers (soms ook Wouters geheten) behoorden tot de welstellende landbouwersstand, en blijkbaar voerden ze een weloverwogen huwelijkspolitiek om te beletten dat het familiebezit in vreemde handen overging. Ook in de familie Fattou werd "verstandig" getrouwd. Zo werd voor Antonius' zus Maria Barbara een aantrekkelijke partij gevonden in de persoon van Antonius Franciscus Verhamme, een begoed landbouwer. De grootvader van Antonius, Dionysius Verhamme, was getrouwd met ene Joanna Dejonckheere; het bleef dus blijkbaar in de familie. Antonius Verhamme, die negen jaar ouder was dan zijn echtgenote, overleed op 16 augustus 1780 en werd twee dagen later in de kerk begraven (10).

2. HET GEZIN ANTONIUS FATTOU-DE LAERE.

Antonius Fattou en Anna Maria De Laere kregen negen kinderen :

- (1) NAAMLLOOS mannelijk kind, geboren op 19 januari 1743. Het werd nog inderhaast door de vroedvrouw gedoopt, maar kwam waarschijnlijk levenloos ter wereld.
- (2) PETRUS JOSEPHUS ANTONIUS, geboren op 5 maart 1744 en daags nadien gedoopt. Meter was zijn grootmoeder Joanna Dejonckheere. Peter was Petrus-Josephus De Laere; of hier zijn grootvader dan wel zijn oom wordt bedoeld, valt niet met zekerheid uit te maken. Ook dit keer werd het gezin snel wreed beproefd : de kleine stierf reeds op 19 mei 1746, "aetatis mensium 26 et 14 dierum" (11).

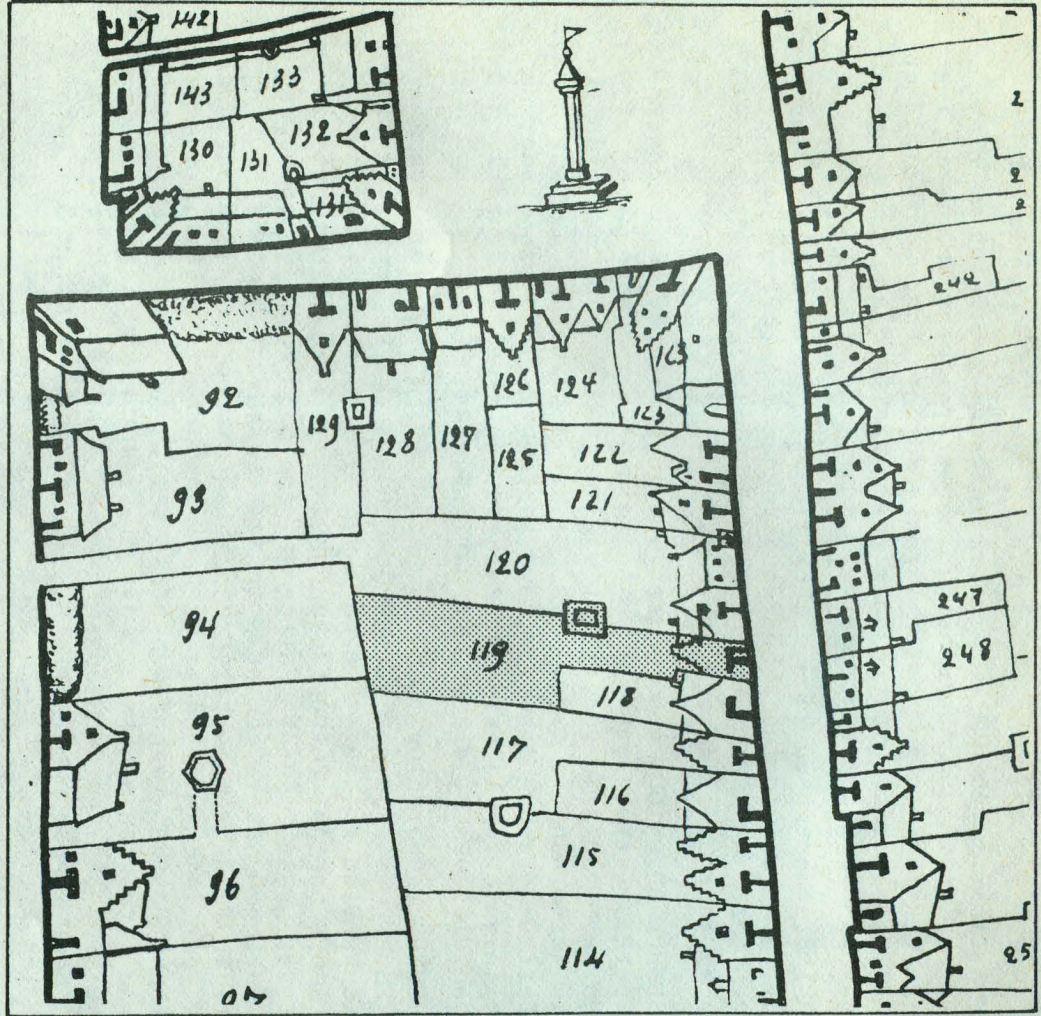
- (3) ANNA MARIA, geboren op 7 oktober 1745 en 's anderendaags gedoopt. Haar peter was grootvader Nicolaas Fattou, die enkele maanden later zou sterven; haar meter was Joanna Buyse, de eerste echtgenote van oom Petrus-Josephus De Laere. Anna Maria was reeds 34 jaar toen ze op 5 oktober 1779 trouwde met de 13 jaar oudere Joannes Vergote. Voor hun huwelijk had het paar dispensatie nodig, want de bruidegom was al een keer getrouwd geweest, maar had zijn eerste vrouw 10 maanden voordien verloren, en bovendien waren hij en Anna Maria Fattou verwant in de vierde graad (12). Tijdens zijn eerste huwelijk had het lot Joannes Vergote niet ontzien: van de vier kinderen (2 jongens en 2 meisjes) was er nog slechts één, een meisje, in leven toen hun vader hertrouwde. Het kind zou op haar beurt al in 1782 sterven. Op dat moment was Joannes Vergote evenwel al voor de tweede keer weduwnaar geworden, want Anna Maria Fattou was op 4 oktober 1781 gestorven, en twee dagen later in de zogenaamde "neerkerke" (13) begraven. Ze liet een dochttertje na, Maria Theresia geheten. Het was geboren op 8 april 1781, en een dag later gedoopt; haar grootmoeder, Anna Maria De Laere, was meter bij het doopsel. Maria Theresia Vergote verloor haar vader toen ze 14 jaar was. We vinden haar later niet meer in Izegem terug.
- (4) MARIA JOANNA, geboren op 11 juni 1747. In de doopacte, gedateerd 12 juni 1747, worden als peter en meter vernoemd: Petrus-Josephus De Laere en Joanna Dejonckheere (14). Dit keer weten we zeker dat hier haar oom bedoeld wordt, want de gelijknamige grootvader van Maria Joanna was op 11 december 1745 overleden. Maria Joanna Fattou trouwde op 11 februari 1783 met de ruim 10 jaar jongere Franciscus Roose, een pottenbakker uit Torhout. Deze had in zijn geboortestad blijkbaar teveel concurrentie - Torhout was een centrum van de productie van vaatwerk en sieraardewerk (15) - en vestigde zich dan ook te Izegem, waar zijn twee kinderen geboren werden: Coleta Francisca (° 18 april 1784) en Josephus Franciscus (° 4 december 1785). Uit de doopacte van zijn dochter blijkt dat de vroedvrouw, Maria Elisabeth Vandewalle, haar reeds het doopsel had toegediend, klaarblijkelijk omdat het meisje er maar zwakjes uitzag (16). Gelukkig kwam de kleine er goed door, en ze werd dan ook "sub conditione" nog eens boven de doopvont gehouden, waarbij Anna Maria De Laere optrad als meter (17). De meter van Josephus Franciscus was Maria Barbara Eugenia Fattou, over wie we het direct zullen hebben. Ook het gezin Roose komt straks nog terug aan bod.
- (5) MARIA BARBARA EUGENIA, geboren op 19 december 1748. Bij haar doopsel, op 20 december, was opnieuw een ons onbekend lid van de familie aanwezig: Barbara Theresia Fattou. Deze trad op als meter van het meisje. Het lijkt ons evenwel goed mogelijk dat hier Maria Barbara Fattou, de zuster van Antonius, bedoeld wordt; er werd immers vaak nogal eens gezondigd tegen de voornamen. Maria Barbara Eugenia Fattou bleef ongehuwd. Op 1 september 1783 trad ze samen met haar moeder toe tot de Gilde van het Allerheiligste Sacrament, waarvan haar vader, die op dat moment reeds overleden was, al op 7 januari 1741 lid was geworden (18). Hij was trouwens niet het eerste het beste lid, want van september 1773 tot juni 1774 was hij "prince" van de Gilde, maar of hij zelf ook de dichterlijke toer opging - de broederschap

van het H.-Sacrament was ook een rederijkserskamer - weten we niet. In de tweede helft van de 18e eeuw was de literaire productie in Izegem wel niet erg rijk (19). Maria Barbara Eugenia Fattou overleed op 10 augustus 1815 in het huis van haar zus Isabella Clara in de Meensestraat, waar ze blijkbaar inwoonde.

- (6) ANNA CATHARINA, geboren op 24 november 1750. Toen ze daags nadien gedoopt werd, was oom Antonius Franciscus Verhamme peter, en Joanna Dejonckheere meter. Anna Catharina bleef ongehuwd. Ze overleed op 20 juli 1793, 43 jaar oud, en werd de 24e begraven.
- (7) PETRUS JOSEPHUS ANTONIUS, geboren op 16 augustus 1752, werd genoemd naar zijn peter, Petrus-Josephus De Laere, en daarbovenop kreeg hij nog eens de naam van zijn vader; het was een herinnering aan zijn vroegtijdig gestorven broertje. Pas 30 jaar geworden en nog ongehuwd, overleed Petrus Josephus Antonius op 2 september 1782, daags voor de dood van zijn vader. Hij werd de 5e begraven in de benedenkerk, waar een jaar voordien ook zijn zus Anna Maria begraven was.
- (8) PETRUS-JOSEPHUS, geboren op 30 september 1754, en nog diezelfde dag gedoopt. Peter was zijn oom Petrus-Josephus De Laere, en meter zijn tante Maria Barbara Fattou. Een nota van L. Slosse op zijn rouwgedachtenis leert ons dat Petrus-Josephus geboren werd in het huis in de Marktstraat waar Nicolaas Fattou gewoond had (20). Voordien had het gezin Fattou-De Laere een huis in de Nieuwstraat bewoond. Dit blijkt uit een lijst van jaarlijkse pachten die te Izegem betaald werden in het jaar 1746, waar onder de naam van notaris Pieter Frans Verheede "Anthone Fattou" geschreven staat (21). Antonius en zijn voorname buurman betrokken een tweewoonst die zeker al 30 jaar eigendom was van het klooster van de Grauwe Zusters (22); beiden betaalden een jaarlijkse huur van 56 pond parisis. Hoogstwaarschijnlijk had Antonius er in januari 1742 met zijn kersverse bruid zijn intrek genomen; het jonge paar bewoonde het deel van het huis dat dichtst bij het klooster gelegen was, naast het huis op de hoek van de Nieuwstraat en de Gentstraat dat in het landboek van het klooster uit 1716 "den hof van de paters" genoemd wordt (23). Het gezin moet vóór 1754 verhuisd zijn want in dat jaar werd de tweewoonst "gebruikt by françois mouck ende jaecques coopman" (24). Kennelijk zijn de Fattou's verhuisd naar het woonhuis van Nicolaas Fattou, dat we ook terugvonden op de hogervermelde pachtlijst : ene Joannes De Smet betaalde in dat jaar 96 pond parisis aan de "*Vidu) a Nicolaeys Sattout*" (25). Nicolaas Fattou was inderdaad enkele maanden voor de opstelling van de lijst (10 juni 1746) gestorven. Wellicht werd het huis onderverhuurd, want De Smet pachtte nog vier andere huizen, waaronder de twee aangrenzende huizen en een huis aan de overkant van de straat. Ook het andere huis dat Nicolaas Fattou wat verderop bezat, werd verhuurd : een zekere Joannes Strobbe betaalde er in 1746 48 pond voor (26). Enige tijd na de opstelling van bewuste pachtlijst moeten de Fattou's dus hun intrek genomen hebben in het huis naast de herberg Sint-Sebastiaan. In 1826-1827 was het nog steeds eigendom van de familie : het werd toen bewoond door de weduwe van Petrus Franciscus Roose (27). Bedoeld wordt Dorothea Van Ackere, met wie pottenbakker Roose gehuwd was na de dood van zijn eerste vrouw Maria Joanna Fattou (+ 10 maart 1786).

De gevel van het geboortehuis van P. J. Fattou in de Marktstraat (zie pijltje) naast het vroegere stadhuis (1815-1923).

Het geboortehuis van P. J. Fattou in de Marktstraat te Yzegem (119) met aan de noordzijde (120) de herberg "St. Sebastiaen" met een uitgang in "de nieuwe straete" (als herberg geopend in 1746 en van 1815 tot 1923 stadhuis van Yzegem).

Na de dood van Franciscus Roose, op 21 mei 1815, zette diens zoon Josephus Franciscus het bedrijf verder; op 31 december 1819 werkten in het atelier, gelegen achter het huis, vier werklieden voor een halve gulden per dag (28). De tegelbakkerij was toen wel al aan het kwijnen - de concurrerende familie Baert had er trouwens al het bijtje bij neergelegd - zodat het niet uitgesloten is dat vroeger nog meer arbeiders er hun brood mee hadden verdiend. De achteruitgang van het tegelbakken biedt misschien een verklaring voor het feit dat Josephus Franciscus Roose later verhuisd is naar Brugge, waar hij op 21 mei 1840 overleed in een huis in de Boeveriestraat (29).

Wat nu Petrus Josephus Fattou betreft, die later priester werd, het spreekt vanzelf dat die een of andere vorm van onderwijs moeten hebben, vermoedelijk op de parochieschool, maar misschien ook wel bij hem thuis : vader Antonius werd in 1773 immers prince van de Gilde van het H.-Sacrament, wat toch wel een zekere vorming veronderstelt. Misschien heeft Petrus-Josephus ook school gelopen bij Alexander Constant Haelewyck, die van februari 1768 tot eind april 1770 een school openhield te Izegem, eerst in "Het Wit Peerd" in de Brugstraat, en vanaf 1 mei 1769 in een huis in de Nieuwstraat (30). Dit particulier jongensschooltje lag dus telkens vlak bij de deur van de Fattou's, maar of Petrus-Josephus van die mogelijkheid gebruik heeft gemaakt, kunnen we niet met zekerheid zeggen.

Petrus-Josephus Fattou was de enige uit het gezin Fattou-De Laere die Izegem verliet : hij trad binnen in het O.-L.-V.-klooster van Zonnebeke, bij de reguliere kanunniken van de H.-Augustinus.

De preciese datum van zijn intrede is ons onbekend.

- (9) ISABELLA CLARA, geboren op 26 februari 1758 en nog dezelfde dag gedoopt. Peter was oom Petrus-Josephus De Laere, meter was tante Maria Barbara Fattou. Op 12 december 1786 trad ze in het huwelijk met Petrus Joannes De Backere, een vlaskoopman, zoon van Joannes en Maria Terryn (° Izegem, 6 november 1755). De huwelijksacte vermeldt dat Petrus Joannes en Isabella Clara dispensatie gekregen hadden (31); de reden waarom moet allicht opnieuw in een te nauwe bloedverwantschap gezocht worden. Het gezin kreeg negen kinderen :
- 1° Rochus, winkelier (° 9 oktober 1787 - + 31 mei 1874). Hij genoot tevens een staatspensioen als gewezen militair.
  - 2° Theresia Seraphina (° 24 december 1788 - + 8 maart 1797). Bij haar doopsel was tante Anna Catharina Fattou meter.
  - 3° Victoria Perpetua (° 23 oktober 1790 - + 21 september 1816). Toen zij gedoopt werd kwamen peter en meter beide uit de familie van haar moeder : het waren Franciscus Roose en Maria Barbara Eugenia Fattou. Victoria Perpetua werd particuliere.
  - 4° Ludovicus Josephus, particulier (° 5 februari 1792 - + 18 juli 1866).
  - 5° Petrus Joannes (° 1 juni 1793) was de enige zoon die huwde. Zijn vrouw, Amelia Cornelia Bottelier, schonk hem een zoon, Ludovicus Franciscus (° 1819), die stierf voor zijn tweede verjaardag, en twee dochters, waarvan de oudste, Maria Ludovica (° 1820), reli-

gieuze werd (32). De jongste, Natalia Juliana (° 1822) stierf in 1853; ze was nog ongehuwd. Petrus Joannes woonde in de Gentstraat en was eveneens koopman. Hij stierf op 13 februari 1825.

6° Catherina Sophia, winkelierster (° 19 januari 1795 - + 3 oktober 1865).

7° Amelia Dorothea, winkelierster (° 3 februari 1797 - + 13 juni 1868).

8° Seraphina Rosalia, winkelierster (° 2 maart 1800 - + 12 augustus 1840).

9° Rosalia Dimphna, geboren op 15 mei 1802, was de enige die afstammelingen naliet. Ze huwde met Joannes Franciscus Van Daele en stierf op 30 maart 1888.

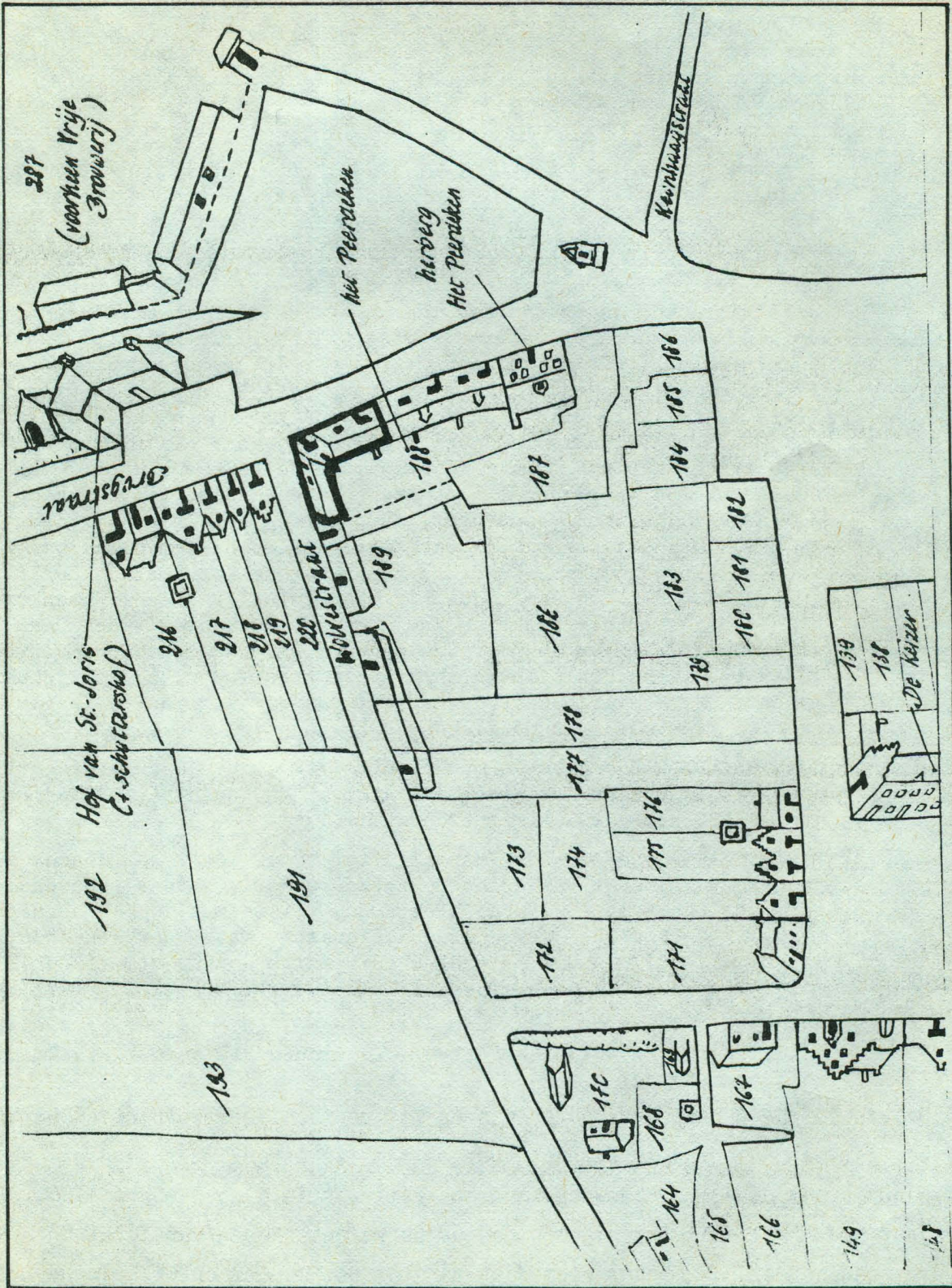
Bijna al zijn kinderen bleven het beroep van Petrus Joannes trouw : de handel. De meesten bleven ook wonen in het ouderlijk huis in de Meensestraat, waar Petrus Joannes vier huizen bezat (33) : duidelijk een honkvaste en weinig trouwlustige familie. Isabella Clara Fattou overleed op 15 november 1823 in haar woning. Tijdens de Beloken Tijd had pastoor Delaere in dit huis herhaaldelijk de mis opgedragen (34). P.-J. De Backere stierf er op 20 mei 1829.

Keren we nu terug naar de ouders van het kroostrijke gezin van de Fattou's. Antonius Fattou overleed op 3 september 1782, een dag na de dood van zijn zoon Petrus Josephus Antonius. De doodsoorzaak is niet gekend, maar misschien hebben we hier wel te doen met een ziekte die, mogelijks zelfs in nog bredere kring, om zich heen greep en een dodelijke tol eiste. Antonius werd op 6 september 1782, daags na de begrafenis van zijn zoon, in de benedenkerk begraven. Beiden moeten behoord hebben tot de laatsten die in de oude Sint-Tillokerk gegraven werden, want in 1784 verbood keizer Jozef II dit eeuwenoud gebruik (35).

Anna Maria De Laere overleed kort voor het begin van de Beloken Tijd, op 19 floréal V (8 mei 1797). Uit de overlidensacte, die ingeschreven werd in het inbeslaggenomen parochiale overlidensregister, blijkt dat ze toen in een huis op de Korenmarkt woonde (36). De preciese ligging van dit huis is ons onbekend, evenals het tijdstip waarop Anna Maria er haar intrek in genomen heeft.

N.B. JOANNES ANDREAS FATTOU.

Op de pachtlijst uit 1746 komt ook een zekere "Joannes Sattou" voor : in dat jaar betaalde hij 144 pond parisis aan "S(ieu) & Robertus Vander Brugghe" (37). Deze laatste was eigenaar van "het peerdeken", een groot eigendom op de hoek van de Brug- en de Wolvestraat, waarvan ook de herberg "het peerdeken" (later "Het Wit Peerd") deel uitmaakte (38). Joannes Sattou woonde in het huis dat juist op hoger- vermeldde straathoek lag.

S. A. I. LANDBOEK FR. DE BAL - 1746.

Het woonhuis van Joannes Andreas Fattou is hier met een zware lijn begrensd.

In de kerkregisters nu staat hij bekend als Joannes Andreas Fattou. Hij was te Izegem gehuwd op 12 mei 1736. Zijn echtgenote Maria Joanna Vlieghe schonk hem vijf kinderen:

- 1° MARIA, geboren op 17 april 1737. Op 1 mei 1764 huwde ze te Izegem met Guillielmus Eeckhout (° 1728), zoon van Petrus en Maria Godderis. Ze liet afstammelingen na en stierf op 30 december 1791.
- 2° JOANNES ANDREAS, geboren en gedoopt op 29 november 1738. Zijn peter was ene Petrus Jacobus Fattou, alweer een vreemd lid van de familie. Joannes Andreas vestigde zich te Kortemark, en vervolgens te Handzame. Daarna keerde hij naar Izegem terug, waar op 22 februari 1787 zijn zoon Petrus Carolus geboren werd. Peter en meter van de kleine waren Franciscus Roose en Isabella Clara Fattou, die beiden de doopacte ondertekenden. De vader van Petrus Carolus kon evenwel niet schrijven: hij plaatste slechts een kruisje (39). Te Izegem werden ook een zontje en een dochterje van Joannes Andreas begraven, respectievelijk op 14 januari 1792 en 2 september 1793; beiden stierven kort nadat ze thuis nog het doopsel hadden ontvangen en bleven naamloos. Nadien vestigde Joannes Andreas zich weer te Kortemark. Op 12 juli 1806 vinden we hem tijdelijk weer terug te Izegem, wanneer hij op het stadhuis aangifte komt doen van het overlijden van zijn 18-jarige zoon Joannes Nepomecenus, die daags tevoren overleden was in het huis in de Kortrijksestraat waar hij werkte als knecht. De overlijdensacte vermeldt dat de jongeman te Izegem geboren was, maar dit moet een vergissing zijn (40).
- 3° JOANNES IGNATIUS, geboren op 30 juli 1742 en een dag later gedoopt. Zijn peter was Nicolaas Fattou. De knaap stierf op 18 juni 1753, nog geen elf jaar oud (41).
- 4° MARIA JOANNA, geboren op 1 april 1744. Haar meter was Joanna Dejonckheere, moeder van Antonius Fattou. Maria Joanna trouwde met Germanus Eeckhout (° 1738), broer van Guillielmus, op 19 augustus 1766. Ze schonk hem verscheidene kinderen, waaronder een zoon, Antonius (° 1779), die spinner werd. Maria Joanna stierf op 19 mei 1810 "en sa demeure sise à l'hameau dit boschmolens" (42).
- 5° ANTONIUS BENEDICTUS, geboren op 14 maart 1748. Hij droeg de naam van zijn peter, Antonius Fattou. We vinden hem verder niet meer in Izegem terug.

De aanwezigheid van verscheidene leden uit de familie van Antonius Fattou bewijst dat Antonius en Joannes Andreas familie waren, maar de preciese band is ons onbekend. Joannes Andreas Fattou stierf op 5 maart 1766, 53 jaar oud. Het feit dat hij een gewone begrafenis kreeg versterkt onze vermoedens dat hij minder begoed en allicht ook minder ontwikkeld was dan Antonius Fattou.

2. PETRUS-JOSEPHUS FATTOU TE ZONNEBEKE .

A. MONNIK IN DE O.-L.-V.-ABDIJ VAN ZONNEBEKE .

Tot in februari 1797 bestond er te Zonnebeke een grote abdij van reguliere kanunniken, die in 1142, 70 jaar na de stichting van het kapittel door Fulpoldus, kastelein van Ieper, de regel van de H.-Augustinus hadden aangenomen. De abdij had zwaar geleden onder de godsdiensttroebelen, die in Zuid-West-Vlaanderen lelijk hebben huisgehouden. De teloorgang van de lakennijverheid in het Ieperse, met als gevolg een groeiende verpaupering, was immers een goede voedingsbodem voor de Reformatie, die er een uitgesproken sociaal karakter vertoonde (43). In 1578 of 1579 legden de Geuzen de abdij van Zonnebeke in de as; de monniken zochten een veilig onderkomen in hun refuge in Ieper. Pas in 1608 keerden ze naar Zonnebeke terug, en de heropbouw vergde veel tijd en geld. De benedictinessen van de abdij van de Nonnenbossen, die eveneens te Zonnebeke lag en die door de Geuzen zelfs drie keer aangevallen werd, waren ook naar Ieper gevlucht; zij keerden evenwel niet meer terug naar het vroegere klooster, maar bleven in Ieper tot de opheffing van hun gemeenschap door de Fransen, op 11 februari 1797 (44).

V. Pil, die de geschiedenis van de O.-L.-V.-abdij schreef, vermeldt Petrus-Josephus Fattou voor het eerst in een lijst van kloosterlingen geprofest van 1778-1791, onder abt Hubertus Nuiten (45). Fattou prijkt er met zijn kloosternaam Josephus als derde in de rij. De preciese datum van zijn professie is blijkbaar niet bekend, maar we menen die te kunnen situeren kort na 1780. Op dat ogenblik bevond zich onder de monniken een Izegemnaar die verder nog aan bod zal komen : Joannes-Baptista Bossuyt (46).

Petrus-Josephus Fattou werd priester gewijd in 1784. In dat jaar werd nog een andere kloosterling priester gewijd : pater Ubalduus Van de Putte, ook uit Izegem afkomstig en vier jaar jonger dan pater Josephus (47).

Met drie kloosterlingen was Izegem wel flink vertegenwoordigd in de abdij, die bij haar opheffing in 1797 achttien man telde.

Pas gewijd, werd Petrus-Josephus Fattou benoemd tot onderpastoor van Zonnebeke (de abdiijkerk was tevens parochiekerk). Op 1 juli 1791 volgde hij pastoor Patricius van Elslande op als deservitor (48). Het jaar daarop werd hij tot pastoor benoemd.

B. LAATSTE PASTOOR-KLOOSTERLING VAN ZONNEBEKE (1792 - 1812).

1) DE STILTE VOOR DE STORM (1792 - 1794).

Petrus-Josephus Fattou tekende voor de eerste keer als "*Pastor*" van Zonnebeke op 1 juni 1792 (49).

Voor de benoeming van een pastoor waren de bisschop en de patroon van de parochie gebonden aan de regel van de "*Concursus*". Het concilie van Trente, dat bewuste regel had ingevoerd, voorzag voor de aanstelling van een pastoor een dubbele procedure. In de Belgische bisdommen nu werd daarvan de tweede toegepast : wanneer een pastorie vacant was, werd voorlopig een deservitor aangesteld en de kandidaten voor de pastorie werden naar het bisdom ontboden om een examen af te leggen bij de "*examinatores synodales*"; dit examen was wel eerder een geschiktheidsoordeel dan een echt examen (50).

Kloosterlingen van kloosters die zelf het patronaatsrecht op een parochie bezaten, waren voor die parochie niet aan de concursus onderworpen; de abdij was in zekere zin zelf pastoor en de monnik die de parochie bediende, werd beschouwd als deservitor. In het bisdom Ieper, waar Zonnebeke vanaf 1559 onder ressorteerde, was dit meestal het geval met de parochies van de augustijnerabdijen van Voormezele, Waasten, Eversam en Zonnebeke of van de St.-Niklaasabdij van Veurne (O. Praem.); alles bijeen was dit toch wel een dertigtal parochies of een vijfde van het bisdom (51).

De abdij van Zonnebeke mocht de pastorieën van Oostnieuwkerke, Noordschote en Zonnebeke zelf begeven; haar kandidaat had slechts het fiat van de bisschop nodig. Ook Petrus-Josephus Fattou hoefde dus slechts op de bisschoppelijke zegen te wachten.

In een ongedateerde brief, hoogstwaarschijnlijk gericht aan L. Slosse, schreef Theophiel Soete, onderpastoor te Zonnebeke van 1873-1876 : "Ik heb hier, in eenen ouden agenda van den oude Koster inlichtingen over de installatie van Pastor Fattou in de parochie van Zonnebeke" (52).

Welke precies de inhoud van deze inlichtingen was is ons niet bekend. De bewuste agenda werd waarschijnlijk bewaard in de pastorie; we vrezen dan ook dat ze de eerste wereldoorlog, die heel Zonnebeke met de grond gelijkmaakte, niet overleefd heeft.

X Signum Francisci Josephi de Lemotte
 X Signum Catharinae Theresae La Houpe
 nicola mattheus La Houpe
 joannes baptiste vomeillen
 Fattou past.

Geschrift en handtekening van Pieter Jozef Fattou.

Hier ondertekent hij met zijn kloosternaam (Josephus)
in de hoedanigheid van pastoor van Zonnebeke.

Uit R.A.B. PR. Zonnebeke nr. 4.

2) LAATSTE JAREN ALS MONNIK (1794 - 1797).

Het was pastoor Fattou en zijn onderpastoor Gregorius Oosterlinck (53) niet lang gegund zich in alle rust aan hun parochianen te wijden : in november 1792 vielen Franse troepen onder generaal Dumouriez en de beruchte koningsmoordenaars Danton en Delacroix ons land binnen. De Oostenrijkers moesten het veld ruimen na hun nederlaag te Jemappes, maar enkele maanden later keerden ze terug en ze versloegen de Fransen te Neerwinden (18 maart 1793). Het was slechts uitstel van executie : in het voorjaar van 1794 kwamen de Fransen terug, en dit keer moest ook West-Vlaanderen het ontgelden : er werd zwaar gevochten om Kortrijk, Mennen, Ieper, enz... en bij dit alles werd de burgerbevolking niet gespaard. Besmettelijke ziekten eisten een hoge tol : te Zonnebeke bedroeg het sterftecijfer in 1794 ongeveer het dubbele van het vorige jaar (54). De dysenterie, die trouwens ook Izegem zwaar teisterde (55), sloeg toe in het O.-L.-V.-klooster : op 9 of 10 september stierf abt Alipius Van Lerberghe (56); enkele dagen later overleed ook de prior (57). De rekeningen van de abdij, die berusten in het archief van het Groot Seminarie te Brugge, vermelden op 18 september van dat jaar : "Dito betaelt aen Jan Ramaut voor de daegen dat hy den prior besorgt heeft in syne siecte, item voor naar Yseghem gegaen te hebben ende naer Cortryck met den doodbrief van den abt, item van syne teire saemen 3-0-0" (58).

Bij het afsterven van een abt moest de prior samen met enkele van de oudste kloosterlingen en een notaris de inventaris opmaken van al het waardevolle dat aangetroffen werd in het abtskwartier, een keurig huis vlak naast de abdijskerk; in hun aanwezigheid moest deze woning verzegeld worden.

Omdat de prior zelf ook op sterven lag, werden Joannes-Baptista Bossuyt, die de oudste kloosterling was, en pastoor Fattou tot economen aangesteld, zoals blijkt uit volgend uittreksel uit de rekeningen van de abdij :

"Den 10 Septembre ontfaen van de Heeren œ conomen J. B. Bossuyt ende J. Fattou naer de dood van Mynheer den Prelaet, van het bevonden gelt de somme van 543 gld.-4." (59).

De moeilijke tijdsomstandigheden maakten de verkiezing van een nieuwe abt onmogelijk. Bovendien kon de abdij elk moment opgeheven worden. Ook waren enkele kloosterlingen reeds op 19 december 1792 naar Gent gevlucht, waar ze ook na de vlucht van de Fransen in 1793 nog bleven (60). Het klimaat te Zonnebeke was inderdaad verre van veilig, zoals volgend rekeninguittreksel aantoont :

"Den 20 July (1794) betaelt aen Jan Ramaud van by daeghe en by nachte by nachte by den pastor gewaeckt te hebben, ende elders by nachte gewrocht 12 daegen aen 10 stuyvers daegs 6-0-0." (61).

De roofzucht van de republikeinen kende geen grenzen : zo werd al het vee dat toebehoorde aan edelen en aan kloosters gewoon gestolen. Ook de O.-L.-V.-abdij ontkwam daar niet aan : eind november 1794 werd geheel haar veestapel in beslag genomen. Niets laat blijken dat de Fransen daar ook maar enige vergoeding voor betaald zouden hebben (62).

Ook moest de abdij haar deel betalen in de oorlogsschatting die aan onze gewesten opgelegd werd, en die meer dan 80 miljoen frank bedroeg (63). Omdat de abdij de som niet volledig kon betalen, werden in januari 1795 vijf kloosterlingen als gijzelaars opgesloten in de citadel van Rijsel. De rekeningen van de abdij, die zelf de kosten voor het vervoer en het verblijf van de gijzelaars moest betalen, geven de namen van vijf gijzelaars, waaronder geen van de drie uit Izegem afkomstige kloosterlingen. De betalingsposten laten echter uitschijnen dat er acht gijzelaars zijn geweest (64), zodat het niet uitgesloten is dat er ook één van de voormalige Izegemnaars naar Rijsel overgebracht werd, waar de gijzelaars ruim één maand vastgehouden werden .

Op 1 september 1796 werd de vrees die reeds lang op alle abdijen en geestelijke verenigingen drukte eindelijk bewaarheid : alle geestelijke orden en congregaties in de negen departementen werden afgeschaft, en hun bezittingen werden verbeurd verklaard. De leden van de afgeschafte orden zouden bons met recht op een pensioen krijgen en twee decadi na de ontvangst daarvan moesten de kloosters ontruimd worden en de geestelijken hun ordekleed afleggen.

Een gezamenlijk protest van de kloosters uit het Ieperse bij de "Raad

van de Vijfhonderd" te Parijs mocht niet baten (65). De onheilswet stond hen slechts het volgende toe :

"Art. 17. - Elk lid van de afgeschafte vereniging mag de meubels van zijn kamer medenemen en in het algemeen alles wat tot die dag toe uitsluitend tot zijn persoonlijk gebruik behoort heeft.

Art. 18. - De roerende goederen en alles wat tot algemeen gebruik van al de leden van een of meer huizen behoorde ... zal onder deze leden verdeeld worden." (66)

Op 10 januari 1797 betaalde de abdij aan de secretaris van het kanton Zonnebeke "*voor 14 passen voor d'heeren van d'abdye aen 5 stuyvers iver om hunne effecten vreyelick te connen vertransporteren 3-10-0.*" (67). Er worden dus slechts veertien paspoorten vernoemd hoewel het aantal kloosterlingen achttien bedroeg; vier ervan verbleven echter elders, drie vluchtelingen en de kloosterling van de abdij die pastoor van Oostnieuwkerke was (68).

Enkele weken later, op 4 februari 1797, werden de kloosterlingen op straat gezet. Aan de burgerlijke overheden overhandigden ze volgend protest, ondertekend door hun voorzitter, pater Bossuyt, en al de andere monniken :

*Protestation
de l'Abbaye de Notre Dame (dite de
Zonnebeke) Chanoines Réguliers de
l'Ordre de St.-Augustin.*

Nous soussignés, Religieux de l'Abbaye de Zonnebeke, déclarons que nous voulons vivre et mourir dans notre état selon nos vœux, et que nous ne consentons aucunement à notre suppression.

Fait à Zonnebeke le 25 Brumaire an 5

(15 Novembre 1796, v.s.)

Signé Jean Bapt. Bossuit, Président. Albin Holvoet. Benoit Loot. Prosper Frison.

Suivent les Signatures des autres Religieux.

Fait la même Protestation devant le Commissaire Van den Bulcke, Agent de Passchendaele, ci devant le Citoyen De Surmont, Secrétaire du Canton, le 16 Pluviose an 5 (4 Février 1797, v.s.) jour de notre expulsion (69).

De kloostergebouwen en -gronden werden openbaar verkocht op 1 nivose VI (21 december 1797). Eigenaar werd een handelaar uit Parijs, Jean-Baptiste Delaveleye (70). Ook de refuge te Ieper, die de kloostergemeente had pogen te behouden, werd verbeurd verklaard ten voordele van de Republiek.

3) *VOGELVRIJ (1797 - 1799).*

Reeds in de Oostenrijkse tijd werden de priesters herhaaldelijk ertoe gedwongen een eed af te leggen. De Franse bezetters eisten op hun beurt op 7 vendémiaire IV (29 sept. 1795) van de priesters een eerste eed van trouw aan de Staat, maar de bisschoppen verklaarden dat men die eed niet kon afleggen zonder zijn geweten te schenden. Op 9 vendémiaire IV (1 oktober 1795) werd België door een decreet van de Nationale Conventie volledig bij Frankrijk ingelijfd; alle Belgen werden Franse staatsburgers. Op 19 fructidor V (5 september 1797) volgde dan de beruchte eed van haat aan de monarchie : "Ik zweer haat aan het koningschap en de regeringloosheid, verkleefdheid en trouw aan de republiek en aan de constitutie van het jaar III." (77). Ook dit keer vingen de Fransen bot : de meeste priesters weigerden deze eed af te leggen, en zij die dit wel deden werden door het volk veracht.

In West-Vlaanderen weigerden praktisch al de geestelijken deze eed; de kloosterlingen van Zonnebeke waren unaniem in hun verzet. De reactie van de Fransen liet niet op zich wachten : kerken werden gesloten, klokken geroofd, en de "réfractaires", de onbeëdigde priesters werden als wild opgejaagd.

Pastoor Fattou zette in het geheim zijn heilig dienstwerk voort - reeds op 1 april 1794 had Paus Pius VI de priesters daartoe speciale volmachten verleend, en kardinaal Van Franckenberg, aartsbisschop van Mechelen, had gelijkaardige voorzieningen getroffen (78) - en allicht hield hij zich ergens op zijn parochie schuil. Zijn onderpastoor, pater Oosterlinck, dook onder bij zijn schoonbroer Albert van Zantvoorde, advocaat en burgemeester van Tielt; te Tielt verborg zich ook pater Felix Van de Maele, een medebroeder van pastoor Fattou die veroordeeld was om in ballingschap naar de eilanden Ré of Oléron gevoerd te worden (79). Waar de overigen zich schuilhielden, is ons niet bekend.

4) *HET EINDE VAN DE BEPROEVING ? (1799 - 1804).*

Daags vóór Kerstmis 1799 werd Napoleon Bonaparte, die medio oktober van dat jaar zegevierend uit Egypte was teruggekeerd, benoemd tot eerste consul voor het leven. Na twee jaren van verschrikkelijke terreur nam

de tijd thans een ietwat mildere wending aan omdat Napoleon inzag dat het beter was de Kerk te vriend te houden. Daarom streefde hij, meer met het oog op politieke winst dan wel uit vroomheid, naar een verzoening met de Kerk. Op dat ogenblik was het met de Kerk zeer treurig gesteld : de voorbije jaren waren voor haar een catastrofe zonder weerga geweest, en toen op 29 augustus 1799 Paus Pius VI overleed, juichten de vrijdenkers dat hij de laatste der pausen was geweest. Hun vreugde was van korte duur, want op 14 maart 1800 werd de benedictijnermonnik kardinaal Luigi Barnaba, graaf Chiaramonti, te Venetië tot paus gekozen. De nieuwe paus, die de naam Pius VII aannam, begreep wel dat Napoleon door minder edele motieven gedreven was, maar hij had geen keuze, want Napoleon dreigde met een staatskerk, en daarom aanvaardde hij de 17 artikelen van het Concordaat dat op 15 juli 1801 tussen Bonaparte en de Kerk gesloten werd.

Daardoor kreeg de eerste consul het recht nieuwe bisschoppen aan te duiden, en de geestelijken werden verplicht tot een eed van trouw aan de Staat.

Napoleon kreeg de rechten en voorrechten die de koningen vroeger hadden bezeten, en degenen die zich kerkelijk goed hadden aangeschaft zouden niet verontrust worden. In ruil voor deze en nog andere toegevingen verkreeg de Kerk dat de godsdienstvrede werd hersteld.

De vroegere abdijkerk van Zonnebeke was tijdens de Beloken Tijd zwaar toegetakeld : ongeveer alles wat waardevol was, was ontvreemd. Het pas nieuwe koorgestoelte en de marmere vloer van het koor waren weggehaald, en er waren grote herstellingen nodig, onder andere aan het dak, de vloer en het orgel (80). De vreugde was echter groot toen pastoor Fattou op Pinksterdag, 2 juni 1802, zijn eerste openbare Mis sedert jaren in de kerk kon opdragen (81).

Het scheen alsof de beproeving eindelijk voorbij was.

5) *GROEIENDE GEWETENSCONFLICTEN (1804 - 1811).*

Bij ons zouden er geen moeilijkheden geweest zijn indien het Concordaat was uitgevoerd zoals Paus Pius VII het bedoeld had. In het eerste artikel van het Concordaat was echter de mogelijkheid opengelaten voor "poli-

tiereglementen" die de Staat kon uitvaardigen om de rust te bewaren en waar de eredienst aan onderworpen zou zijn, en wat kerkelijke leiders hadden gevreesd, gebeurde : op 18 germinal X (8 april 1802) vaardigde Napoleon het Concordaat als staatswet uit samen met de 77 "*Articles organiques de la convention du XXVI messidor an IX*" (82). De Organieke artikelen waren op persoonlijk bevel van Napoleon uitgevoerd door de minister van eredienst, zonder de Paus te raadplegen. Ze tonen de bemoeizucht van de eerste consul aan. Deze wou de Kerk onderwerpen aan de Staat en haar beletten haar eigen weg op te gaan. De Organieke Artikelen beperkten sterk de rechten van de Kerk : de burgerlijke overheid kreeg het recht tussen te komen in godsdienstige kwesties, overal waar zij dit nodig achtte (wat dan ook geregeld gebeurde); voor het verspreiden van een pauselijke of bisschoppelijke bulle, breve of mandaat en voor het houden van een concilie, bisschoppelijke synode of beslissende vergadering was de toestemming van de regering vereist; de Staat kreeg toezicht op het reglement en het programma van de seminaries en op het aantal seminaristen en de wijdingen; er zou nog slechts één liturgie en één catechismus zijn voor alle katholieken in het Franse rijk en uiteindelijk werden er nog slechts vier verplichte kerkelijke feestdagen aanvaard : Allerheiligen, Kerstmis, O.-L.-H.-Hemelvaart en O.-L.-V.-Hemelvaart; de Staat mocht zelf allerlei gebeden voorschrijven; het burgerlijk huwelijk zou voortaan het kerkelijk huwelijk voorafgaan (83).

Paus Pius VII protesteerde bij herhaling tegen de Organieke Artikelen, telkens vruchteloos. Hij durfde ze echter niet te veroordelen noch op te treden tegen de geestelijken die ze aanvaardden, omdat hij beducht was voor Napoleon, die dreigde met een staatskerk. De Belgische bisschoppen, aangesteld na het Concordaat, durfden evenmin zich tegen de Artikelen verzetten en schreven ze in zekere mate voor in hun dioceses. Dit lokte verzet uit van de kant van priesters en gelovigen, die weldra "Stevenisten" genoemd werden, naar Cornelius Stevens, vicaris-generaal van het bisdom Namen, die energiek de strijdbijl opnam tegen de Organieke Artikelen, maar de bisschoppen bleef erkennen.

Er waren ook extreme Stevenisten, die meenden dat er een nieuwe "Kerk van Napoleon" gekomen was, waartegen zij de Kerk van Petrus dienden te verdedigen, desnoods tegen de bisschoppen in (84).

Aanvankelijk bleef de reactie beperkt tot de bisdommen Mechelen en Namen-Doornik; het extreme Stevenisme in het bisdom Gent, dat Oost- en West-Vlaanderen verenigde, is eerst later ontstaan als gevolg van de steeds verregaander godsdienstpolitiek van Napoleon. Die ging steeds meer zijn eigen weg, los van de Paus, zoals reeds was gebleken op zijn keizerskroning, op 2 december 1804 (85).

Onder het Ancien Régime vierde Frankrijk zijn nationale Feestdag op het feest van Sint-Lodewijk. Vanzelfsprekend moest het nieuwe keizerrijk voortaan vlaggen op St.-Napoleonsdag. Het had wel enige voeten in de aarde voor er een H.-Napoleon gevonden was, maar op 19 februari 1806 decreteerde Napoleon dat op het feest van O.-L.-V.-Hemelvaart, de 15e augustus, het feest van St.-Napoleon en de bekrachtiging van het Concordaat moest gevierd worden (86). Er kwam ook een keizerlijke catechismus, maar de bisschop van Gent, Mgr. de Beaumont, en zijn opvolger, Mgr. de Broglie, hebben deze nooit voorgeschreven in hun diocees, zodat het bij ons niet tot de wanordelijkheden kwam die de catechismus in andere bisdommen veroorzaakte.

Andere vondsten van Napoleon die ook veel opschudding verwekten waren : het Legioen van Eer, de Keizerlijke Universiteit, de nieuwe kloosterge-
loften, de kerkfabrieken en het nationaal concilie, dat een oplossing moest vinden voor de 25 openstaande bisdommen, buiten de Paus om (87).
Er dieper op ingaan zou ons echter te ver brengen.

Om de pauselijke weerstand voorgoed te breken, bezette Napoleon op 2 februari 1808 de Kerkelijke Staten, en een jaar later lijfde hij ze bij het Keizerrijk in; de Paus zelf werd gevangen gezet. Op 10 juni 1809 sloeg Pius VII de rovers van zijn Staten in de ban, maar Napoleon zelf werd niet bij name genoemd in de excommunicatiebulle. Ook moesten de priesters nog steeds na gezongen diensten het "Salvum fac", het Kerkelijk gebed voor de keizer zingen.

Verder zal blijken dat Petrus-Josephus Fattou dit gebed op de duur niet langer in overeenstemming kon brengen met zijn geweten.

Het nationaal concilie, dat van 17 juni tot 11 juli 1811 te Parijs gehouden werd, was voor Napoleon een lelijke tegenvaller : er was nog altijd geen oplossing gevonden voor de kwestie van de 25 bisdommen in het Franse Rijk die al jarenlang openstonden. Enkele dagen na de ontbinding van het concilie ging de bisschop van Gent, Mgr. de Broglie, die in Parijs herhaaldelijk had dwarsgelegen, de gevangenis in. Daar nam hij op 11 december 1811 onder druk van Napoleon ontslag als bisschop van Gent, maar de "*Officiële mededeling*" van zijn ontslag werd door het Gentse Kapittel ongeldig verklaard omdat de Paus het ontslag van Mgr. de Broglie niet aanvaard had. Het gevolg was een verschrikkelijke warboel aan de top van het bisdom Gent, die wij hier niet kunnen beschrijven. De Paus erkende de Broglie wel degelijk nog steeds als bisschop van Gent, maar voor de gewone priesters en gelovigen was de toestand zeer onoverzichtelijk, wat de groei van het Stevenisme in de hand heeft gewerkt, en dit niet in het minst bij Petrus-Josephus Fattou.

6) *WEERSPANNIGHEID EN ONTSLAG (1812).*

De onmiddellijke oorzaak van het Stevenisme in het Leie-departement, zoals West-Vlaanderen in de Franse tijd heette, was het "Salvum fac". Artikel 8 van het Concordaat bepaalde dat na de goddelijke diensten in alle kerken door de priesters volgend gebed gezongen moest worden :

"Domine, salvam fac rem publicam. Domine, salvos fac consules - Heer, schenk heil aan de republiek en aan de consuls" (88). Na de Keizerskroning van Napoleon werd het gebed voor de keizer gezongen.

Na de banvloek tegen de rovers van de Kerkelijke Staten ontstond er verwarring onder de geestelijkheid, vooral in Vlaanderen. Veel priesters twijfelden eraan of het geoorloofd was na de hoogmis nog verder het gebed voor de keizer te zingen. Vlugschriften over de vervolgingen en ingebeelde redevoeringen van de Paus, en een apocriefe excommunicatiebulle waarbij Napoleon persoonlijk bedoeld en genoemd werd maakten de verwarring nog groter.

In het aartsbisdom Mechelen weigerden ongeveer 300 pastoors het "Salvum

fac" nog te zingen (89). Mgr. de Broglie, toen nog op vrije voeten, meende dat men het gebed mocht voortzingen omdat Napoleon niet bij name in de excommunicatiebulle genoemd werd en gebod de oratie verder te onderhouden in alle kerken van Oost- en West-Vlaanderen.

De overgrote meerderheid van de priesters gehoorzaamde, temeer daar ook de burgerlijke overheid bevelen in die zin gaf. Alleen vier pastoors bleven weerspanning : Karel Bracke, pastoor van Oostrozebeke, die aanvankelijk het dilemma poogde te omzeilen door enkel nog gelezen missen te celebreren, zodat er in 1810 zelfs met Pasen geen gezongen mis was in zijn kerk (90), Constant Anckaert, pastoor van Passendale, die in mei 1811 verklaarde dat hij het gebed niet wou zingen "als tegenstrijdig aan myn conscientie" (91), Jan-Engelbert Priem, pastoor van Gits, dat tot op vandaag het centrum van het Stevenisme in West-Vlaanderen gebleven is (92) en Petrus-Josephus Fattou, pastoor van Zonnebeke. Ook enkele onderpastroors legden de richtlijnen van hun bisschop naast zich neer. De onderpastoor van Zonnebeke, Antonius Desmadryl, ook een gewezen monnik van de O.-L.-V.-abdij, volgde zijn pastoor echter niet in zijn weerspanningheid.

Omdat Petrus-Josephus Fattou bleef weigeren het gebed voor de keizer te zingen, kreeg hij op 29 september 1812 zijn ontslag als pastoor van Zonnebeke. Hij moest vóór Allerheiligen zijn pastorie ontruimen en mocht van die dag af geen mis meer lezen in het Leie-departement (93). Zijn onderpastoor Desmadryl verving hem als deservitor.

In oktober of november 1812 werd een voormalige ordebroeder van Petrus-Josephus Fattou, Anselmus Minne, gewezen monnik van de abdij van Voormezele en op dat ogenblik onderpastoor te Langemark, tot nieuwe pastoor benoemd, maar de benoeming ging niet door omdat er moeilijkheden waren gerezen met de meier van Zonnebeke. Dom T.A. van Biervliet suggereert dat deze moeilijkheden misschien verband hielden met een Stevenistische reactie (94). Er kwam dan ook pas op 23 januari 1813 een opvolger voor de geschorste pastoor : Jacobus Mahieu, pastoor van Neerwaasten.

Kennelijk waren de gemoederen toen al wat bedaard, want dit keer waren er blijkbaar geen moeilijkheden meer.

C. STEVENISTENPRIESTER TE ZONNEBEKE EN OMGEVING (1812 - 1817).

Na zijn afstelling bleef Petrus-Josephus Fattou in de streek van Zonnebeke om er de Stevenisten geestelijke hulp te bieden.

Op zijn vroegere parochie had hij blijkbaar niet erg veel aanhangers : bij zijn begrafenis te Zonnebeke in 1817 zouden in elk geval weinig parochianen op de been komen, en op het einde van de vorige eeuw was er nog maar één Stevenist meer te Zonnebeke (95).

Kennelijk hebben pastoor Mahieu en onderpastoor Desmadryl niet zonder succes aan de verzoening gewerkt.

Niettemin hebben de Stevenisten van Zonnebeke een belangrijke rol gespeeld in het Stevenisme in West-Vlaanderen. Zo kwamen in mei 1817, enkele maanden na de dood van Petrus-Josephus Fattou, een honderd zestig Stevenisten bijeen op de hoeve van de kinderen Van den Aemele te Zonnebeke; de bijeenkomst werd verstoord door een inval van de koninklijke marechaussee. De leider van de groep was de geschorste pastoor van Passendale, Constant Anckaert. Hij werd gevonden voor een altaar in een kleine kamer, waar ook enkele nonnen naast zaten. Omdat Anckaert geen papieren kon voorleggen en hij evenmin van de meier van Zonnebeke toelating voor de vergadering gekregen had, werd tegen hem en de bewoners van de hoeve proces-verbaal opgemaakt; later legde de rechtbank van Ieper Anckaert en drie anderen een geldboete op, en de Stevenisten kregen verbod vergaderingen te houden met meer dan tien personen (96). Anckaert stierf op 5 maart 1819, officieel op de hoeve Durnez te Passendale, maar in werkelijkheid op de hoeve Van den Aemele te Zonnebeke (97).

Ook Filip Winnepenninckx, leider van het Stevenisme in Vlaams-Brabant, had contacten met Stevenisten uit Zonnebeke (98), en verder is er ook nog de benedictijnermonnik Petrus-Joannes Bouten, afkomstig uit Zonnebeke, die van 1819 af één van de hevigste propagandisten van het Stevenisme in West-Vlaanderen was en die de aanhangers van pastoor Priem en pastoor Anckaert te Gits en te Passendale bijstond (99).

Of Petrus-Josephus Fattou zelf ook met deze Stevenistenpriesters contact gehad heeft, is ons niet bekend. Al bij al bleef zijn aanhang te Zonnebeke

(N° 37)

In Jaere achtthien honderd Leventhien den een
 uindertigsten february een waer middag
 Joor ons Petrus Albertus De Graeve wijer
 en officier van den Civilen part der provincie
 van Gheluwe derde arrondissement van west
 vlaanderen, Syn gecompareert Deonidius
 Erdoen oud Leuwardig jaeren werkmans, ende
 Pieter Jangelbeen oud acht en veertig jaeren
 herbergier, beyde uuvouders van Gheluwe
 ende Kennissen van den overleden, Dewelke
 gedeclareert hebben dat gister Vijf uen waer
 middag overleden is te Zynder domicilie Pieter
 Joseph Fattou oud dry en veertig jaeren
 geestelyken geboortig van Geythem Joor van
 Wynt Antonius ende van Aun Marie
 De Liere. In de comparenten hebben gesceken
 met ons waer gidaen voorlegginge,
 Filardoely J. Jangelbeen

De Graeve

Stadsarchief MELVIK - Rurj. stand GELUWE reg. 1817
 Overlijdensacte van P.J.FATTOU

eerder beperkt, zoals we reeds eerder zegden. Hij was overigens veel meer in de omgeving van Zonnebeke bedrijvig dan op de parochie zelf. Zo verbleef hij op het ogenblik van zijn dood te Geluwe, wellicht bij een plaatselijk Stevenistengezin. Zijn overlijdensacte vermeldt zelfs dat hij er "*zynder domicilie*" had (100).

Over de datum van zijn overlijden zijn de bronnen het niet met elkaar eens. Volgens de overlijdensacte stierf Petrus-Josephus Fattou op 20 februari 1817 om "vijf uren naer middag" (101). We zien niet in waarom de officiële lezing hier niet betrouwbaar zou zijn, want de aangifte werd vermoedelijk niet door Stevenisten gedaan; deze hadden er misschien belang kunnen bij hebben om zoals in het geval Anckaert een verkeerde aangifte te doen. Hier hebben we echter hoogstwaarschijnlijk te doen met een "onpartijdige" en dus betrouwbare aangifte (102). De rouwgedachtenis van Petrus-Josephus Fattou vermeldt echter : "Stierf te GHELUWE den 21 februari 1817"; deze gedachtenis dateert evenwel van lang na de feiten (103). Tenslotte is er nog een brief, gedateerd 23 februari 1817, die alleen zegt dat Fattou stierf op een "donderdaege ontrent den vijf heuren naer middag" (104); op die brief komen we straks nog terug.

Van de commentatoren nu volgt E.H. V. Pil de officiële versie - 20 februari 1817 (105) - terwijl Dom van Biervliet de andere, foutieve datum aangeeft (106). Ook kan. Tanghe (of was het Slosse ?) vermeldt de 21e februari (107). Daarnet hadden we het al over een brief die geschreven werd kort na de dood van Petrus-Josephus Fattou. Hij is van de hand van juffrouw Catharina-Constantia Bouten, de 24-jarige dochter van Josephus Bouten, griffier van Zonnebeke ten tijde van de abdij, en gericht aan haar tante, die woonde in de Elverdingestraat te Ieper. De familie Bouten had in Zonnebeke drie generaties lang, van 1702 tot 1794, het griffierschap in handen; ze woonde in een herenhuis vlak bij het kasteel van Zonnebeke en rechtover de kerk (108). Van de brief van Catharina-Constantia vermeldt Dom van Biervliet alleen enkele citaten, maar V. Pil heeft hem volledig overgenomen, zij het nogal onnauwkeurig (109).

Daarom laten we hier de juiste tekst volgen :

[Faint, mostly illegible handwritten text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.]

... versagt ende bekomen een declaratie ald dat den heer salton
 habitant was deser communie den zelven vorderdage ontrent
 den vijf hairen naar middag overleden zijnde tot gelieve alwaar
 den heer pastoor zeer veel maar vrugteloode poogingen
 gedaan heeft om hem tijt zijne doolinge te behouden hebben
 de heremisten de maer verminde van zijn dood aenstonds
 hem begeren bij den meijer en permissie bekomen om hem
 alhier te begraven onze priesters dit gekoert hebben
 hebben hem bij den geseyden meijer geaddressiert tot surscheyge
 hieren op dat hij dit soude verboden hebben maar alles te
 vergeeffts vermits seijde hij dat dit volgens de wet niet soude
 verboden worden aldan hebben de geseyde priesters alle
 instantien gedaan op dat hij soude begraven worden
 op het Kerk hof biffen den processie weg het gonne hem
 bekoert werd maar het resultat is dat gisteren ontrent
 ten een hairen en half in plaetse van ten twee hairen

[Vertical handwritten note on the left margin:]
 is van de heremisten, pastoor en anders,
 ging met dit Abhorrenten gewange

van zyne vrienden en zyne domestieke gearresteert is dat men het
 zette lijk met twee a drie personen uytgenomen heeft en het stoffus
 in den piut heeft gestoken zonder zingen of blinken outrent
 gelyk men een onredelyk dier zonde delven daer waeren
 een menigte jongens maer weinig groote menschen present
 ende den garde champetre was daer by om in cas van nood
 de troefels te belotten hij is begraven op het kerk hof
 binnen den processie weg recht over de smisse de nonnen
 ende ander van hien geside waeren op roete maer gereden
 te laet om dat het lijk een halve keure vroeger gearresteert
 was als dat zy menden dit is alles het gonne ik tot mi
 wegens dese sake wete waer mede blyde naer godaan te
 hebben de conso van geheel het lijk
 goddelyk wil so van ieder droeflinge der voorgaend godvrugter
 werken t'betst daegen onse ongelijde betwendighden op de
 oppelij, of anders sul op hoedatungevlyk skuldig zyde ootsteen wij
 versukentlyk, eerevrylyk, in den keere, zalle de tegenwer-
 dige dielen van de seerwage tekeerde liden.

meer dienstwilligen ende gaenden
 [Handwritten signatures and notes, including 'C.C. Bouten']

Tweede lijk van de brief v. Bouten.
 Ter hoopte van het rijtje handtekening
 van C.C. Bouten.

Zonnebeke dezen 23 februari 1817

Ma tante,

over eenige weken heeft men van den meijer dezer prochie versogt ende bekomen eene declaratie als dat den heer *fattou* habitant was dezer commune : den zelven donderdaege ontrent den vijf heuren naer middag overleden zijnde tot geluwe alwaer den heer pastor zeer veele maer vrugteloose poogingen gedaen heeft om hem uijt zijne doolinge te trekken; hebben de stevenisten de maere vernemende van zijne dood aenstonds hun begeven bij den meijer en permissie bekomen om hem alhier te begraeven; onze priesters dit gehoord hebbende hebben hun bij den geseijden meijer geadresseert tot verscheijde keeren op dat hij dit zoude verboden hebben maer alles te vergeefts vermits zeijde hij dat dit volgens de wet niet konde verboden worden; alsdan hebben de geseijde priesters alle instantien gedaen op dat hij zoude begraeven worden op het kerkhof bujten den processieweg het gonne hun beloofte wierd maer het resultat is dat gisteren ontrent ten een heuren en half in plaetse van ten twee heuren het lijk in eene voiture vergezelschap van drie ã vier van zijne vrienden en zijne domestike gearriveert is, dat men het zelve lijk met twee ã drie persoonen uijtgenomen heeft en t seffens in den put heeft gestiken zonder singen of klinken ontrent gelijk men een onredelijk dier zoude delven; daer waeren een menigte jongens maer weijnig groote menschen present ende den garde champetre was daer bij om in cas van nood de troebels te beletten; hij is begraeven op het kerkhof binnen den processieweg regt over de smisse; de nonnen ende ander van hun gesinde waeren op route maer quaemen te laet om dat het lijk een halve heure vroeger gearriveert was als dat zij meenden; dit is alles het gonne ik tot nu wegens deze sacker weete waer mede blijve naer gedaen te hebben de complimenten van geheel het hujs.

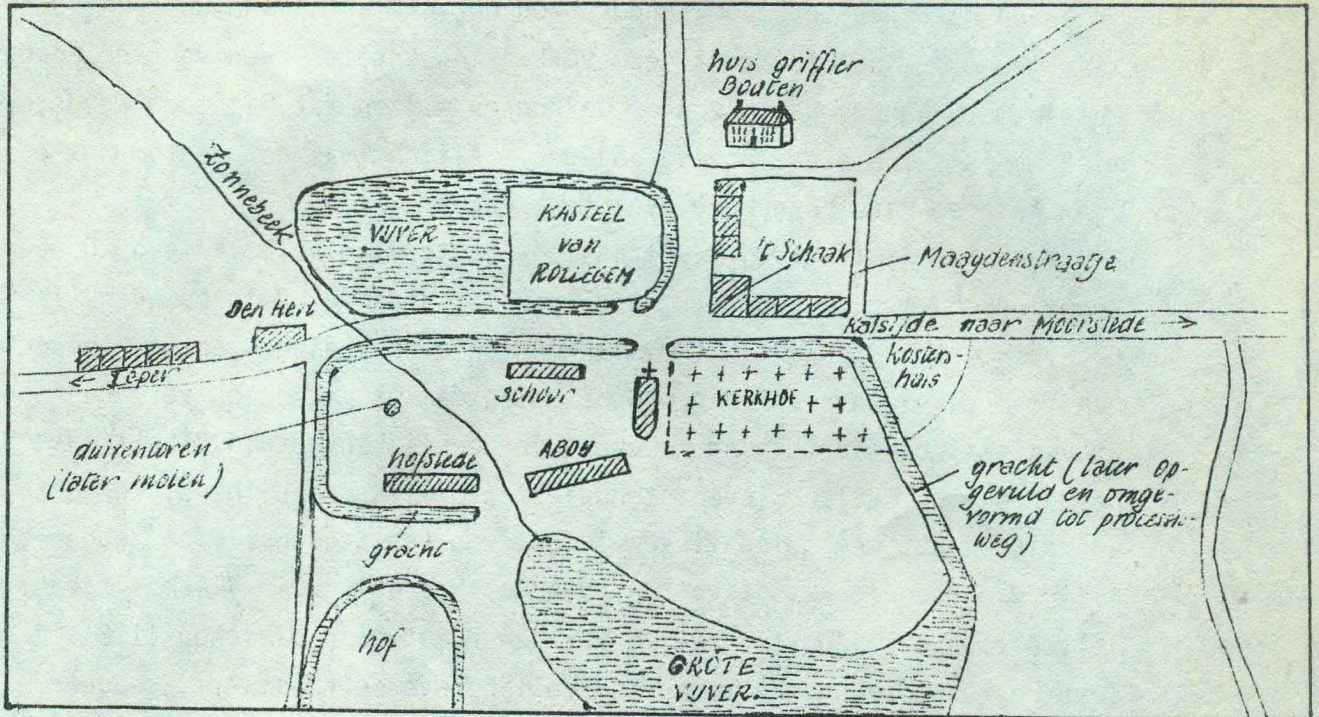
ma tante

Ul. onderdaenige neve
C.C. Bouten (110)

Ook de volgende passage uit een ongedateerde brief van Theophiel Soete, die een halve eeuw na de dood van Fattou onderpastoor van Zonnebeke werd, heeft betrekking op het treurig levenseinde van de vroegere pastoor :

"Op het einde van zyn leven (*n.v.d.s. : dit van Fattou*) heeft Mr. Wouters alsdan Pastor (*volgens ik onthouden heb van deze die het mij vertelf heeft*) getracht hem te bekeeren, maar een zeker persoon ging bij Mr. Fattou, om hem in zyn geloof te doen volharden. Hij is dan Stevenist gestorven - zij hebben hem uitgesteld na zyne dood, gekleed in Priester, en Mr. Pastor Wouters heeft verboden aan zyn volk op straf van geene absolutie te ontvangen van hem te gaan zien. Hij is dan naar Zonnebeke vervoerd geweest, en is begraven geweest ten deele in de gewyde aarde, ten deele in de ongewyde aarde, tusschen tweeën zegt men." (111).

Uit de brief van juffrouw Bouten kunnen we besluiten dat Petrus-Josephus Fattou wel zijn domicilie te Zonnebeke had, maar gewoonlijk niet op zijn

Zonnebeke:

Plattegrond
van de abdij in
1765

naar V. PIL.

vroegere parochie verbleef, anders zou de verklaring van de meier onnodig zijn geweest. Het feit dat deze verklaring enkele weken voor de dood van Fattou werd aangevraagd, zou er op kunnen wijzen dat hij toen reeds erg ziek was en zijn einde voelde naderen. Allicht was het daarom ook onmogelijk hem nog naar Zonnebeke over te brengen.

Dom van Biervliet schrijft dat pastoor Wouters de hulp van een tussenpersoon inriep om zijn geschorste collega tot verzoening te bewegen (112). Onderpastoor Soete wijt het mislukken van deze pogingen aan de tussenkomst van "een zeker persoon" die wou beletten dat de zieke zou verzaken aan zijn Stevenistische overtuiging. Deze onverzoenlijken worden "*Theysiens*" genoemd naar de Waalse Stevenistenpriester Gillis-Frans Theys; ze vertegenwoordigden het meest fanatieke element van het Stevenisme en zouden ook Filip Winnepenninckx, de voorman van het Stevenisme in Vlaams-Brabant, beletten zich op zijn sterfbed te verzoenen met zijn bisschop (113).

Toen Petrus-Josephus Fattou uiteindelijk onverzoend stierf, reageerde de plaatselijke clerus op betreurenswaardige wijze met eenzelfde onverzoenlijkheid. Toch haalden de Stevenisten gedeeltelijk hun slag thuis : Petrus-Josephus Fattou werd wel degelijk op zijn vroegere parochie begraven, op 22 februari 1817, en dit in gewijde grond ! De brief van juffrouw Bouten sluit op dit punt alle betwisting uit : de processieweg die zij in haar brief vermeldt, lag langs de oostkant van het kerkhof, ongeveer tegenover het Maagdenstraatje; binnen de processieweg lag het gewijde kerkhof, erbuiten was het ongewijde grond (114). Dat Soete het graf van Fattou gedeeltelijk in ongewijde grond situeert, is geen beletsel : zijn brief kan niet ouder zijn dan 1873, jaar waarin hij onderpastoor te Zonnebeke werd, en is gebaseerd op de verklaringen van een bejaarde parochiaan, die zich aanvankelijk de gebeurtenissen van 1817 niet meer voor de geest kon halen, zoals Soete zelf schrijft. Toen Soete benoemd werd te Zonnebeke, werd de processieweg waarvan hoger sprake als dusdanig trouwens niet meer gebruikt sedert de heropbouw van de achterkerk in 1869 - '70. De eerste wereldoorlog zou later alle sporen ervan wegwissen (115).

Omdat de begrafenissen van Stevenisten wel yaker uit de hand liepen, was op die 22e februari 1817 ook de veldwachter present.

Hij had nog onder Napoleon gediend en was in 1814 aangesteld tot "*garde champetre*"; hij hoefde evenwel niet in te grijpen want de begrafenis van Petrus-Josephus Fattou verliep zonder incidenten. Wel kwamen verscheidene Stevenisten uit de omgeving te laat omdat het lijk een half uur vroeger dan voorzien aangekomen was. In de brief van juffrouw Bouten is er sprake van "nonnen"; in elk geval waren ze niet van Zonnebeke omdat daar toen geen nonnenklooster bestond. Misschien waren het dezelfde nonnen die enkele maanden later op de hoeve Van den Ameele te Zonnebeke een bijeenkomst van Stevenisten onder leiding van Anckaert bijwoonden toen de marechausee er binnenviel. Toen zijn pogingen om Petrus-Josephus Fattou met de bisschop te verzoenen zonder resultaat bleven, was pastoor Wouters, teleurgesteld in zijn apostelijver, kennelijk ervan overtuigd dat Fattou te kwader trouw was. Het is evenwel niet eens zeker dat de zieke zelf van geen toenadering wou weten; misschien werd hem dat door zijn omgeving belet.

Zelf menen we dat pastoor Fattou volledig te goeder trouw was, en dat hij enkel de stem van zijn geweten volgde toen hij weigerde het "*Salvum fac*" verder te zingen : de woorden van dit gebed, waarin Napoleon "*christianissimus et devotissimus*" en een dienaar des Heren genoemd werd, moeten hem in het licht van Napoleons gedrag een leugen voor God toegeschenen hebben. Hij beging alleen een fout toen hij de nieuwe bisschoppen en de door hen aangestelde geestelijken verwierp, want zij bleven, ondanks alle zwakheid, verbonden met de Paus. Voor deze fout kan bovendien nog de onzekere toestand in het bisdom Gent na het van de bisschop afgeperste ontslag als een verzachtende omstandigheid aanvaard worden.

We kunnen het dan ook betreuren dat Fattou niet is bijgedraaid zoals andere Stevenisten-priesters of zoals later, maar dan op een ander gebied, priester Daens.

De geschreven nota is van de hand van E.H.L. Slosser

†
Bid voor de ziel
van den Eerw. Heer

PETRUS JOSEPHUS FATTOU,
zoon van Antonius († 4 September 1782),
en van Anna Maria De Laere († 8 Mei 1797);
in leven Kanonik-Regulier
van het Order van den H. Augustinus,
in de Abdij van Zonnebeke, en te gelijker tijd
Pastor van Zonnebeke.

*Hij wierd geboren tot ISEGHEM den 30 Sept. 1754
Gaf zijn ontslag, na 29 jaar bederfchap, Dec. 1812
Stierf te GHELUWE den 21 Februari 1817
En wierd begraven te Zonnebeke den 24 Februari 1817*

Ik zag onder de zon goddeloosheid ter plaatse van
het recht, en ongerechtigheid ter plaatse der gerech-
tigheid; en ik zeide in mijn hert: den rechtvaardige
en den goddelooze zal God vonnissen.
ECCLES., III, 16-17.

Gelukkig is de mensch die beproevingen onderstaat;
na de beproevingen trouwens zal hij de kroon des
levens ontvangen, welke God beloofd heeft aan dezen,
die Hem beminnen. JAC., I, 12.

Mijn Jesus, hermhertigheid! 100 dagen Aftaat.
Zoet Hert van Maria, wees mijne zaligheid!
300 dagen Aftaat.

Acten van Geloof, Hoop en Liefde.
7 jaar en 7 maal 49 dagen Aftaat, toevoeglijk aan
de zielen in het Vagetric.

Afgestelde Steenistepastor. Sebaan in

van het Aftaat.

Eert de weduwen, die waarlijk weduwen zijn.
I AD TIM., v. 3.

†
BID VOOR DE ZIEL
van
ROSALIA DE BACKERE,
dochter van Petrus Joannes
De Backere († 20 Mei 1829), en van Isabella
Clara Fattou († 15 November 1823);
kleindochter van
Antonius Fattou en van Anna Maria De Laere,
en weduwe van
JOANNES VANDAELE.

*Zij wierd geboren tot ISEGHEM op het
alderlaatste van den Beloken-Tijd, den 15 Mei 1802;
trouwde te Bumesse 1827;
verloos lauren man den 8 December 1871, en
stierf de dood der rechtvaardigen in
hare geboortestad,
op Goeden-Vrijdag, den 30 Maart 1888.*

De hooge onderdom is eene eerekroon, die op de
wegen der rechtvaardigheid gevonden wordt.
PROVERB., XVI, 31.

Bedroeven wij ons niet, omdat wij haar verloren
hebben; integendeel verheugen wij ons, omdat wij
haar zoo lange in bloeiende gezondheid hebben bezeten.
Ja! wij bezitten ze nog, want alles leeft voor God,
en alwie tot den Heere wederkeert, blijft immer door
liefde en bescherming aan hetzelfde huisgezin toebe-
hooren. S. HER. AD PAUL.

Zoet Hert van Maria, wees mijne zaligheid!
300 dagen Aftaat.

Iseghem, J. Dooms, boek- en steendr.

†
BID VOOR DE ZIEL
van den Eerw. Heer

Joannes-Baptista VANDE PUTTE,
zoon van Petrus en van Joanna Maria Nuttens;

Kanonik-Regulier van het Order
van den H. Augustinus, in de Abdij van Zonnebeke,
onder den naam van Ubaldus;

*Geboren tot ISEGHEM den 9 Februari 1768
Geprofest te Zonnebeke den 23 Februari 1783
Uit de Abdij gedreven in 1797
Onderpastor te Wielsbeke in 1802
Onderpastor te DEERLIJK in 1808
Aldaar overleden den 31 October. 1819*

Dat God mijne werken opwege, en oordeele of ik
aan de armen geweigerd heb hetgeen zij begeerden,
of ik de oogen der weduws heb laten weenen, en of ik
mijn brood alleen geëten heb zonder dat er de weezo
van medeelde, want het medelijden is van mijne
kinderjaren af met mij opgewassen.
JON., XXXI, 6, 16, 17, 18.

Zoet Hert van Maria, wees mijne zaligheid!
300 dagen Aftaat.

EN DEN ZIELE

Hebt medeliden met my, gy ten minsten
die myne vrienden zyt. JON. IX, V. 21.

†
Bid voor de Ziel
VAN DEN ZEER EERWEIRDEN KEER
ANTONIUS IGNATIUS
DESMARET,

*Geboren te Elverdinghe het jaar 1767, laet-
sten Canonik regulier der Abdij van Zon-
nebeke; gewezen Pastor van Bekeghem,
aldaer overleden den 5 November 1849.*

Myne hulpeloze kwael wilde niet meer
gezezen. JER. XV, V. 18.
Ellendige maenden heb ik tot erfdeel be-
komen en zeer moeyelyke nachten heb ik
voor my geteld. JOB VIII, V. 3.
Daerom, de dood is beter dan een bitter
leven; de eeuwige rust is beter dan eene by-
blyvende ziektelykheid. EC. XXX, V. 17.
Zalig is den mensch die beproevingen nyt-
staet, want, naer dat hy zal beproefd zyn,
zal hy de kroon des levens ontvangen.
EPIST. S. JAC. I, V. 12.

R. I. P.

Poperinghe, by Du Floor-Vandenboogaerde.

NOTEN

- (1) G.F. TANGHE, *Leven van Sint Tillo, eersten apostel en pastor, alsook patroon van Izegem*, 1891, p. 218.
 Scrupuleus als hij was, verzwijgt kan. Tanghe dat Fattou als Stevenist geschorst werd en onverzoend gestorven is. Hij vermeldt slechts zijn ouders, geboorte- en sterfdatum (deze laatste klopt niet), en functie ("oud-monik en pastor van Zonnebeke").
 Het is trouwens goed mogelijk dat deze nota pas na de dood van kan. Tanghe is opgesteld, namelijk door E.H. Slosse, want misschien durfde Tanghe zelf niet over Fattou te spreken.
- (2) Vooreerst is er een rouwedachtens van P.-J. Fattou waar Slosse in de marge het volgende genoteerd heeft : "Afgestelde Stevenistenpastor. Geboren in de pottebakkerij nevens en zuid van het stadhuis." (A.B.B., reeks N 66, Fattou Pieter-Jozef, C.R.) (Zie illustratie).
 Ook verscheidene passages uit een ongedateerde brief van E.H. Soete (ibidem) wijzen in die richting. Soete was onderpastoor te Zonnebeke van 1873 tot 1876. De bestemming van zijn brief wordt niet genoemd, maar de brief was hoogst waarschijnlijk gericht aan Slosse, want de schrijver bedankt de bestemming voor "de schoone en stichtende gedachtenissen" (waarvan Slosse een ijverig verzamelaar was) en spreekt ook over inlichtingen over de laatste abt van Zonnebeke (waarover Slosse een artikel schreef). De passages die handelen over P.-J. Fattou behandelen we in het tweede hoofdstuk van onze bijdrage.
- (3) S.A.I., parochieregisters, overlidens, p. 1028.
- (4) Dit pachtcontract hebben we reeds besproken in ons artikel *Pieter Jozef en Pieter Frans Verheede, een halve eeuw notariaat te Izegem (1721-1769)* (T.M. 67). Verscheidene illustraties bij dit artikel hebben betrekking op dit pachtcontract en dus ook op de familiegeschiedenis van P.-J. Fattou.
- (5) S.A.I., Landbouck van 1746, nr. 116.
- (6) Ibidem, nr. 119.
- (7) Ibidem, kaart van het vierde kanton.
- (8) Ibidem, nr. 2123.
- (9) Ibidem, kanton 7 (onder kasselrij Ieper), nr. 375.
- (10) S.A.I., parochieregisters, overlidens, p. 2198.
 Het gezin Verhamme-Fattou telde vier kinderen :
 1. Petrus Jacobus (° 25 juli 1748)
 2. Barbara Eugenia (° 25 maart 1750) (peter : Antonius Fattou)
 3. Anna Maria (° 9 februari 1752) (meter : Anna Maria De Laere)
 4. Maria Barbara (° 18 mei 1754) (peter : Antonius Fattou), begraven in de Sint-Hiloniuskerk (+ 9 februari 1774).
 Maria Barbara Fattou overleed op 10 december 1788; wanneer ze begraven werd, staat in de overlidensacte niet vermeld.
- (11) Ibidem, p. 2655.

- (12) S.A.I., parochieregisters, huwelijken, p. 2557.
- (13) G.F. TANGHE, *Parochieboek van Iseghem*, 1862-63, p. 279-280, beschrijft hoe de toren van de oude Sint-Hiloniuskerk het gebouw "in twee even-gelyke deelen sneed, genoemd de neer- en de hoogkerke" (p. 280). Verschillende leden van de familie Fattou werden begraven in het eerste deel van de kerk, de benedenkerk.
- (14) S.A.I., parochieregisters, dopen, p.1299.
- (15) Meer over de Izegemse en Torhoutse pottenbakkers in : P. DE KNOCK, *Oude Westvlaamse tegels*, (speciaal dubbelnummer van *Aan de Schreve VI* (1976), nrs. 1 en 2).
- (16) S.A.I., parochieregisters, dopen, p. 1749.
- (17) Ibidem.
- (18) R.A.K., fonds kerkfabriek Izegem, nr. 117 (gildeboek van de Confrerie van het H.-Sacrament), ad annum.
- (19) J. HUYGHEBAERT, *De Rederijkers van Izegem in de Franse tijd* (T.M. 64), p. 185.
- (20) A.B.B., reeks N 66, Fattou Pieter-Jozef, C.R., rouwgedachtenis.
- (21) E. SEYNAEVE, *Jaarlijkse pachten te Izegem, 10 juni 1746* (T.M. 54) p.136.
- (22) R.A.K., Fonds kerkfabriek Izegem, nr. 265 (landboek van het klooster in 1716), f°2.
- (23) Ibidem.
- (24) R.A.K., zelfde verzameling, nr. 262 (register van geamortizeerde onroerende goederen, 1682 en v.v.) p. 60.
- (25) E. SEYNAEVE, a.c., p. 131. "Vidua" betekent "weduwe".
- (26) Ibidem.
- (27) J. BOURGEOIS, *Marktstraat anno 1826-1827* (T.M. 33), p. 26.
- (28) L. DELDYCKE, *Catalogus Nijverheidsexpo*, 1980, p. 57.
- (29) S.A.I., Burgerlijke Stand, overlidensregister 1840, p. 31 v°, nr. 122. De aangifte werd gedaan op het Stadhuis te Brugge, en de acte werd ook ingeschreven in de registers van Izegem, omdat Roose daar het laatst gewoond had. Er sloop wel een fout in : de aflijvige wordt een zoon genoemd van "franciscus Roose, overleden, en van de nog levende Dorothea Vanacker"; hij was echter een zoon uit het eerste huwelijk van tegelbakker Roose, met Maria Joanna Fattou.
- (30) G. PAUWELS, *Lager Onderwijs te Izegem vroeger en nu*, 1978, p. 9.
- (31) S.A.I., parochieregisters, huwelijken, p. 2414.
- (32) J. GELDHOF, *Bij het honderdjarig bestaan van Sint-Hiloniuskerk Izegem*, 1955, p. 137, nr. 29.
- (33) J. BOURGEOIS, *Meensestraat anno 1826* (T.M. 54), p. 141.

- (34) G.F. TANGHE, *Leven van Sint Tillo ...*, p. 115.
- (35) J. DELBAERE, *Nicolas Bourgeois-Verbeke*, (T.M.19), p. 40.
- (36) S.A.I., Burgerlijke Stand, overlijdensregister 1797, p. 2142.
- (37) E. SEYNAEVE, *a.c.*, p. 130.
- (38) S.A.I., Landbouck van 1746, nr. 188.
- (39) S.A.I., parochieregisters, dopen, p. 1821.
- (40) S.A.I., Burgerlijke Stand, overlijdensregister 1806, p. 46.
- (41) S.A.I., parochieregisters, overlijdens, p. 2277.
- (42) S.A.I., Burgerlijke Stand, overlijdensregister 1810, p. 23.
- (43) In 1545 telde Ieper op een bevolking van nog geen 10.000 zielen 2.800 bedelaars ! Meer over de armoede in het Ieperse in : J.A. VAN HOUTTE (red.), *Prisma van de Geschiedenis van Ieper*, 1974.
- (44) V. PIL, *Zonnebeke, Heerlijk verleden en zonnig heden*, p. 227.
- (45) *Ibidem*, p. 154.
- (46) Pater Jo.-Bapt. Bossuyt was te Izegem geboren op 24 januari 1731, in het gezin van Petrus Bossuyt en Maria Catharina Leenknecht. Priester gewijd in 1752, deed hij achtereenvolgens dienst op de parochies Zonnebeke, Oostnieuwkerke en terug Zonnebeke, waar hij pastoor was van 1778 tot 1784. In 1794 werd hij voorzitter van de kloostergemeenschap (zie verder).
- (47) In de wereld Joannes-Baptista; geboren te Izegem op 9 februari 1758, zoon van Petrus en Joanna Maria Nuttens. Gefroest op 23 februari 1783. Na het Concordaat werd hij onderpastoor te Wielsbeke in 1802 en in 1808 te Deerlijk, waar hij overleed op 31 oktober 1819.
- (48) T.A. VAN BIERVLIET, *Het Stevenisme in Vlaanderen*, 1966, p. 119.
- (49) *Ibidem*.
- (50) P. DECLERCK, *Johannes-Baptista De Smet, Bisschop van Ieper (1721-32) en Gent (1732-41)* - Art. in : J.A. VANHOUTTE (red.), *Prisma van de Geschiedenis van Ieper*, 1974, p. 131.
- (51) *Ibidem*.
- (52) A.B.B., reeks N 66, Fattou Pieter-Jozef, C.R., brief Soete.
- (53) Werd onderpastoor van Zonnebeke toen Fattou tot pastoor benoemd werd.
- (54) V. PIL, *o.c.*, p. 158.
- (55) G.F. TANGHE, *Parochieboek van Iseghem*, p. 84-85.
- (56) V. Pil, *o.c.*, p. 158. Over hem verscheen van L. Slosse een artikel in *Bulletin du Cercle historique et archéologique de Courtrai*, V (1907-1908) 3e nummer, getiteld : *Dom Alipius van Lerberghe, derde gemijterde abt van Zonnebeke*.
- (57) V. PIL, *o.c.*, p. 158.

- (58) Archief van het Groot Seminarie Brugge, Rekeningen van de abdij - Cit. in : V. PIL, o.c., p. 158.
- (59) A.G.S.B., Rekeningen van de abdij - Cit. in V. PIL, o.c., p. 159.
- (60) V. PIL, o.c., p. 160.
- (61) A.G.S.B., Rekeningen van de abdij - Cit. in V. PIL, o.c., p. 163-164.
- (62) V. PIL, o.c., p. 160.
- (63) *Ibidem*.
- (64) *Ibidem*, p. 163.
- (65) *Ibidem*, p. 167 - 168.
- (66) Cit. in : V. PIL, o.c., p. 168, zonder bronvermelding.
- (67) A.G.S.B., Rekeningen van de abdij - Cit. in : V. PIL, o.c., p. 168.
- (68) V. PIL, o.c., p. 168.
- (69) *Supplément au second Recueil des Protestations des maisons religieuses supprimées en différents Cantons du Département de la Lys*, MDCC, VII, p. 14 - Cit. in : V. PIL, o.c., p. 169.
- (70) V. PIL, o.c., p. 173, meent in zijn naam een Vlaamse afkomst te kunnen herkennen.
- (71) A.G.S.B., Rekeningen van de abdij - Cit. in : V. PIL, o.c., p. 170-171.
- (72) Nota van L. Slosse in : A.B.B., reeks N 66, Bossuyt J.-B., C.R.
- (73) A.G.S.B., Rekeningen van de abdij - Cit. in : V. PIL, o.c., p. 174.
- (74) V. PIL, o.c., p. 171.
- (75) *Ibidem*.
- (76) *Ibidem*, p. 178.
- (77) T.A. VAN BIERVLIET, o.c., p. 11.
- (78) *Ibidem*.
- (79) V. PIL, o.c., p. 178.
- (80) *Ibidem*, p. 178-179.
- (81) *Ibidem*, p. 243.
- (82) T.A. VAN BIERVLIET, o.c., p. 18.
- (83) *Ibidem*, p. 19-20.
- (84) *Ibidem*, p. 21.
- (85) *Ibidem*, p. 70.
- (86) *Ibidem*, p. 71.
- (87) Meer daarover bij : T.A. VAN BIERVLIET, o.c., p. 78-84.
- (88) *Ibidem*, p. 15.

- (89) *Ibidem*, p. 100.
- (90) *Ibidem*, p. 101.
- (91) *Ibidem*, p. 108.
- (92) *Ibidem*, p. 121-158. Te Gits lag aan de basis van de moeilijkheden de oprichting van de kerkfabriek, waar pastoor Priem en zijn onderpastoor Claeys aan weigerden mee te werken.
- (93) *Ibidem*, p. 119.
- (94) *Ibidem*.
- (95) V. PIL, o.c., p. 254.
- (96) T.A. VAN BIERVLIET, o.c., p. 112-114.
- (97) *Ibidem*, p. 227. Waarschijnlijk beweerden Ignatius en Jo.-Bapt.Durnez, die zijn dood op het gemeentehuis kwamen melden, dat Anckaert bij hen gestorven was om hem te Passendale te kunnen begraven.
- (98) *Ibidem*, p. 54.
- (99) Meer over P.-J. Bouten in : V. PIL, o.c., p. 256-257, en T.A. VAN BIERVLIET, o.c., passim.
- (100) Stadsarchief Wervik, Burgerlijke Stand Geluwe, register 1817, nr. 37 (cfr. addendum).
- (101) *Ibidem*.
- (102) De dood van P.-J. Fattou werd aangegeven door Dionisius Cardoen, een werkman, en Vitalis Ingelbeen, herbergier, beiden woonachtig te Geluwe; dezen kwamen wel vaker een aangifte doen op het gemeentehuis van Geluwe, zoals blijkt uit andere acten uit het jaar die eveneens door hen ondertekend werden. Ze waren dus niet noodzakelijk volgelingen van Fattou - we menen zelfs het tegendeel als vrijwel zeker te mogen aannemen - maar noemden zichzelf wel "oude kennissen".
- (103) In het Archief van het Bisdom Brugge vonden we drie rouwgedachtenissen van P.-J. Fattou terug, telkens met een andere achterkant; één ervan is tevens een aandenken aan Rosalia De Backere, jongste dochter van P.J. De Backere en Fattou's zus Isabella Clara, die stierf op 30 maart 1888. Vermoedelijk vond de familie dat de tijd rijp was om aan P.-J. Fattou het eerbetoon te brengen dat hem zolang onthouden was (zie illustraties).
- (104) A.B.B., reeks C 517, brief Bouten.
- (105) V. PIL, o.c., p. 255.
- (106) T.A. VAN BIERVLIET, o.c., p. 119.
- (107) G.F. TANGHE, *Leven van Sint Tillo ...*, p.
- (108) V. PIL, o.c., passim. De Stevenist Dom Bouten behoorde niet tot deze familie.
- (109) *Ibidem*, p. 255-256. Op p. 256 lezen we bv. "Stevensieten" i.p.v. "Stevenisten" en "vruchteloose" i.p.v. "vrugteloose".

- (110) A.B.B., reeks C 517, brief Bouten. Behalve de dubbele punt in het begin van de brief, zijn alle leestekens van ons.
- (111) A.B.B., reeks N 66, brief Soete.
- (112) T.A. VAN BIERVLIET, o.c., p. 119.
- (113) *Ibidem*, p. 58-59.
- (114) V. PIL, o.c., p. 256 (zie kaartje).
- (115) *Ibidem*.

Addendum 1: Een fotocopie van de overlijdensacte werd ons bezorgd door de heren R. Verbeke en J. Renier van de Stedelijke Oudheidkundige Commissie van Wervik (Zie illustratie).

Addendum 2: Van Dom van Biervliet ontvingen we een overdruk van zijn bijdrage over P.-J. Fattou in het NATIONAAL BIOGRAFISCH WOORDENBOEK, waarin enkele interessante gegevens staan. Helaas was onze studie toen reeds afgesloten zodat we deze informatie hier vermelden. Vooreerst houdt Dom van Biervliet zich aan de volgens ons verkeerde sterfdatum van 21 februari 1817. Verder vermeldt hij de medewerking van Fattou aan het necrologium van de abdij, dat begonnen was in 1608. Een ander nieuw gegeven is het feit dat op 3 juli 1812, d.w.z. enkele maanden voor het ontslag van Fattou, de deken van Kortrijk aan de Groot-vicaris meedeelde dat Fattou hem geen antwoord gaf op brieven van administratieve aard. De brief van Th. Soete schrijft Dom van Biervliet toe aan "een onderpastoor Ketels", zoals hij ook reeds deed in zijn HET STEVENISME IN VLAANDEREN, p. 119. Opmerkelijk is wel dat hij in dit biografisch artikel het graf van Fattou buiten de processieweg situeert (dus in ongewijde grond) en de begrafenis twee uur vroeger laat beginnen dan voorzien, terwijl hij in HET STEVENISME IN VLAANDEREN, p. 120 de gegevens uit de brief van C.C. Bouten correct had overgenomen. De rouwgedachtenis van P.J. Fattou schrijft hij toe aan Slosse. Dom van Biervliet geeft ook nog een interessante bibliografie.

BRONNEN

(1) ONUITGEGEVEN BRONNEN.

- Stadsarchief Izegem (S.A.I.) :
parochieregisters
Registers van de Burgerlijke Stand
Landbouck van Francois De Bal (1746)
- Archief van het Bisdom Brugge (A.B.B.) :
reeks C 517 (Stevenisme), brief Bouten
reeks N 66, gegevens over diverse priesters
- Rijksarchief Kortrijk (R.A.K.) :
fonds Kerkfabriek :
  - ° nr. 117 (gildeboek van de Confrerie van het H.-Sacrament)
  - ° nr. 262 (register van geamortizeerde oproerende goederen van het klooster der Grauwe Zusters, 1682 en v.v.)
  - ° nr. 265 (landboek van het klooster van 1716).
 fonds notariaat : depot Donck, bundel 1, contract Van Haverbeke-Fattou
- Stadsarchief Wervik :
Burgerlijke Stand Geluwe, register 1817.

(2) UITGEGEVEN BRONNEN.

BOURGEOIS, J.,	<i>Marktstraat anno 1826</i> - Art. in : <i>Ten Mandere XII</i> (1972) nr. 33, p. 22-26.
BOURGEOIS, J.,	<i>Meensestraat anno 1826</i> - Art. in : <i>Ten Mandere XIX</i> (1979) nr. 54, p. 141-146.
DELBAERE, J.,	<i>Nicolas Bourgeois-Verbeke</i> - Art. in : <i>Ten Mandere VII</i> (1968) nr. 3, p. 38-40.
DELDYCKE, L.,	<i>Nijverheidsexpo Izegem 8-16 nov.'80</i> , Izegem, Stadsbestuur, 1980.
GELDHOF, J., pr.,	<i>Bij het honderdjarig bestaan van Sint-Hiloniuskerk Izegem</i> , Izegem, Strobbe, 1955.
HUYGHEBAERT, J.,	<i>De Rederijkers van Izegem in de Franse tijd</i> - Art. in : <i>Ten Mandere XXII</i> (1982) nr. 64, p. 185-233.
PAUWELS, G.,	<i>Lager Onderwijs te Izegem vroeger en nu</i> , Izegem, 1978.
PIL, V., pr.,	<i>Zonnebeke, Heerlijk verleden en zonnig heden</i> , Langemark, Vonksteen, 1962.
PRIEM, K.,	<i>Pieter Jozef en Pieter Frans Verheede, een halve eeuw notariaat te Izegem (1721-1769)</i> - Art. in <i>Ten Mandere XXIII</i> (1983) nr. 67, p. 275.

- SEYNAEVE, E., *Jaarlijkse pachten te Izegem, 10 juni 1746 - Art. in : Ten Mandere XIX (1979) nr. 54, p. 128-140.*
- TANGHE, G.F., kan., *Parochieboek van Iseghem, gevolgd door de levensbeschrijving des Heiligen Hilonius, patroon, eesten apostel en pastor dezer plaets, Brugge, Wed. De Schryver-Van Haecke, 1862-1863.*
- TANGHE, G.F., kan., *Leven van Sint Tillo, eersten apostel en pastor, alsook patroon van Iseghem, Izegem, Strobbe, 1891.*
- VAN BIERVLIET, T., O.S.B., *Het Stevenisme in Vlaanderen, Leuven, Davidsfonds, 1966.*
- VAN HOUTTE, J.A., (red.), *Prisma van de Geschiedenis van Ieper, Ieper, Stadsbestuur, 1974.*

ROND DE IZEGEMSE LIJNWAADMARKT

Marcel Nuyttens, Boomforeeststraat 39 - 8700 IZEGEM

Wij weten met zekerheid dat Izegem in de XVe, de XVIe en de XVIIe eeuw bekend was om zijn "Laken-Lijnwaad en de Markt hiermede gepaard gaande". (1) Zeldzaam zijn de vermeldingen daarover, in het boek *"Tresoor van de Ghewichten, Maten van Koorn ende Landen, etc. Als mede van de Elle / de natte Mate / oock van den Gelde ende Wissel / met andere practijcquen / seer nut voor alle Liefhebbers."*

Gedrukt te Amsterdam bij Theunis Jacobszoon in 1668, boek dat tevens te verkrijgen was te Antwerpen bij Joseph Jacobs in de Borsestraat op de Borse. (Beursstraat bij de Beurs), lezen wij op bladzijde 53 onder de vermelding : Ellen ende Ghewichten : YSEGEM (met lange "s"), dat de el (vroegere lengtemaat van $\pm 0,70$ m.) voor het meten van laken gelijk was met de el van Antwerpen, Brugge, Ieper, Gent, Oudenaarde en Damme. (2)

Of te weten : $98 \frac{2}{3}$ deel van de el als men het laken in de winkel aankocht en maar $94 \frac{1}{2}$ deel als men hetzelfde laken op de markt kocht.

Met deze twee verschillen hebben wij tevens het bewijs, net als bij de gewichten, dat men met verschillende lengtematen en gewichten rekende.

In de winkel profiteerde men $4 \frac{1}{4}$ deeltjes van een el bij op de markt. Opnieuw een bewijs dat de handelaars van toen, ook al hun verplaatsingskosten en de marktelden aan hun klanten in de prijs berekenden.

Op de volgende bladzijden krijgen wij een overzicht van de toenmalige laken- en lijnwaadhandel en de markten, niet alleen met de vermeldingen voor Noord- en Zuidnederland, maar van alle Europese markten, tevens ook is Cyprus, Turkije en Marocco vermeld.

LES O O

Van de

GHEWICHTEN,
MATEN VAN KOORN
ende Landen, &c.

Als mede van de Elle / de natte Maate / oock van den Gelde ende Wifsel met andere practieken / seer nuw booz alle Liefhebbers.

Noch is op niemts hier by gevoeght de penninghen die nu ghebruyckelijck zijn.

Dienstigh voor Kooplieden, Cassiers en Boeckhouders, in den Oopbaandel, &c. hier en buyens Lands zijn druvende.

AM, By Theunis Jacobsz. 1668

de COOP, t' ANTWERPEN, By Jo Jacobsz, in de Dorst-straat, op de Dorst.

Hier volgt de Maate van de Ellen.

Alle waren ofte want / van Wolle / Tijne oft Dias / Napr etc. men meet met een lenghe / die men meest alomme noemt Elle / ende was ghenomen op de wpde van den arm / een halve Elle was Cubitus : men bedekt de Elle in 4. quarten / elck quart in 4 tailen.

Sullen dese begrootinghe nemen op eene Antwerpse Elle / van welke in margine is het achtste deel oft 1/8 quart

	Antwerpen tot spde lakenen	98 1/2 Ellen.
	Brugghe	98 1/2 elle in winckels
	Ypre	94 1/2 elle l'pwaert
	Gendt	94 1/2 elle l'pwaert op de markt
	Oudenaerde	
	Yfsem	
	Danne	
	Sluys	98 1/2 ellen.
	't lant Waes	
	Duykerckē	100 ellen.
	Honschoren	
	Roufelaer op de l'pwaertmarkt	93 1/2 ellen.
	€ 3	Corr-

Trefoor van de Maten,

Cortrijck	94 1/2 op de l'pwaert merckit
Aelst	101 in de winckels,
Erdenburch	97 ellen.
Cassel	
Winoxbergen	102 ellen.
Deynse	
Loo	
Axel : Hulst : Assche :	
Geersberge: Dermunde	
Grevelinge: Asebronck:	
Dixmude : Meeskene :	98 1/2 ellen.
Armentiers : Belle :	
Nieukerck: Nieuport:	
Oostende: Poperinghe:	
en boozs heel Vlaeder.	
Ryssel	
Doway	
Orchies	
Camerijck	96 ellen.
Meeenen	
Maffieres	
Leuven : Brussel :	
's Hertogenboich: Dieft	
Berghen op boom, ende boozs heel Brabant	102 ellen.
Amsterdam	101 1/2 ellen.
Haerlem l'pwaert-merckit	94 1/2 ellen.
Doorts heel Hollant door	103 1/2 ellen.
Gelderlandt	
Overrijfel	104 1/2 ellen.

Gwenit

Groeningen : Leeuwarden :	100 el.
Harlingen en heel Vriessant :	
Henegou	94 1/2 l'pwaert-merckit ellen.
't heel lant	98 1/2 ellen inde winckels.

Zeelandt.

Middelburgh	100 ellen in winckels : 94 1/2 l'pwaert-merckit ellen.
-------------	--

Vere	94 1/2 ellen.
Vliissinghe	104 ellen.
Goës	97 ellen.
Romerivale	99 ellen.
Artois 't heel lant	98 1/2 ellen.
Covijn	70 ellen.
Doornick	108 ellen.
Luyck	114 ellen.

Maestricht : Asselt :	105 1/2 ellen.
Namen : Aecken	
Hoeye	102 ellen.

Vranckrijck.

Rouaen	58 ellen / by centner van 112 ende by 4 quatrongs van elck 28 ellen.
--------	--

Parijs	59 1/2 ellen / ende soo meest al Vranckrijck deur 58 en 60 ellen.
--------	---

Nantes	
Abbeville ende heel Picardie	84 ellen.

€ 4

Lions

Lions	60 Ellen.
	94 1/2 tot spde lakenen.
Avignon	60 ellen.
	36 Cannes.
Provense	36 Cannes.
	36 Cannes tot spde.
Marseille	33 1/2 Cannes wolle-lakenen.
Geneve	60 Stad.

Italia.

Venetien	101 1/2 Biatfen tot wolle lakenen.
Istria	
Piran	108 tot spde en gout lakenen.
	122 1/2 Biatfen tot spde
Florence	116 ellen tot wolle lakenen.
	33 Cannes.
Roma	105 1/2 tot wolle lakenen.
Luca	
Ragoffa	120
Ferrara: Medona:	
Mantua: Pexaro:	107 1/2 Biatfen / en sommighe ander 90 Biatfen.
Ancona: Cesena:	
Bologne: Carpi:	
Nigripot: Mirandola:	
Verona	104 1/2 Biatfen.
	108 Biatfen tot gout-were / 86 Biatfen.
Parma	109 1/2 Biatfen.
	91 Biatfen.

Ravenna

Ravenna: Scio :	116 1/2
Corfu :	
	122 Biatfen.
	298 1/2 palmen tot spde lakenen / ende leuren 't fluwel 104 palmē woz 34 1/2 Brugs ellen.
Genes	32 Cannes tot lakenen / etc 9 palmen.
	29 Cannes van 10 palmen tot l'pwaert.
Vicence	98 1/2 tot Lakenen.
	80 Biatfen.
Napels	116
	33 1/2 Cannes.
Padua	101 1/2 tot lakenen.
	83 Biatfen.
Mi-	120 Biatfen Capido tot l'pwaert.
lan.	141 Biatfen tot spde / men moet de groote mate bespreken / anders metmen al met de coyse.
Ravonna	113 Biatfen.
Bressa. Trevizo.	
Crema. Bergamo.	
Rechanari. Urbyn.	101 1/2 Biatfen.
Cremona. Lackania.	
	103 Biatfen.
Pesaro	107 tot Lakenen.
Sicilia. Palermo.	34 1/2 Cannes / elck
Marseille.	134 Pichi.
Cyprus	124 Pichi.

€ 5

Gira

58 Trefoor van de Maren,
 Gira 124 Pichi.
 Roma 115 Pichi.
 Salonici 109 Pichi.
 Tripoli in Barbaria 124 Pichi / de 4 is
 een Canne / is 31 Cannes.
 Lavalona 111 Pichi.
 Nigripont }
 Lepanto } 113 Pichi.
 Alexandria }
 Larra } 124 Pichi.
 Scutari 113 Pichi.
 Siria }
 Damasco } 1117 Pichi.
 Baruti 113 Pichi.
 Soria }
 Tripoli 112 Pichi.
 Achri 115 Pichi.
 Aleppo } 108 Pichi.
 Aman }
 Bursa in Natolia 114 Pichi.
 Bucia 158 Pichi.
 Constantinopl. }
 113 Pichi.
 80 Pichi tot Canne
 vts.
 Archipelago }
 Sapy } 100.
 Puglia } 31 Cannes tot lakenen.
 33 Cannes tot spde want.
 Calabria. Adler.
 I. antan, Malacha, Rodus } 33 1/2 Cannes.
 Candia 108 Pichi / Veneers spde elle.

Sebenico

Ellen ende Ghewichten, 59
 Sebenico }
 Zara } 112 Bzassen.
 Oostlandt.
 Embden.
 Bremen.
 Hamburch 122 1/2 ellen.
 Lubbeck 120 ellen.
 Munster 65 ellen.
 Osnebrugghe 63 ellen.
 Wisnar 118 ellen.
 Rostijck 119 ellen.
 Griplwol }
 Domijn } 122 1/2 ellen.
 Statijn }
 Ockermande } 105 ellen.
 Dantsick }
 Melvijn } 122 ellen.
 Conincxberghen 125 ellen.
 Riga }
 Revel } 125 ellen.
 Narva 125 Arsjins.
 Sweden, Stockholm 125 ellen.
 Bergen in Noorwegen 120 ellen / on-
 scher / meten met een rooyde de wyde
 van u hooft dicke / booz een elle.
 Germania.
 Cologne 120 ellen.
 Norenburgh } 107 ellen tot spde.
 Meyssen } want ende tituen.
 Leypsich } 120 ellen.
 C. 6. Velsen

60 Trefoor van de Maren,
 Velsen }
 S. Gal } 112 ellen.
 120 ellen.
 Ausburch }
 Francktoort } 112
 127 ellen tot wollelaken
 117 1/2
 125 tot lijnwaad.
 Halle }
 Meydeburgh } 105 ellen.
 Praga }
 Breslloo } 111 ellen.
 Bausen } 120 tot spde lakenen.
 Ofner } 119 Wee- } 77 1/2 tot spwaert
 130 nen } 89 1/2 tot lakenen
 Regensburch 78 1/2 en spde.
 Ulm } 120
 96 tot wolle lakenen.
 Erdfurt 165.
 Ienffer 60 stab.
 Zurich 116 1/2.
 Basel 125.
 Engbelandt.
 60 ellen tot spwaert / etc. met
 dupm ende palm.
 75 Berges oft Bardes tot
 wolle lakenen / etc. met de
 dupm / dat is t eynde van de
 elle / leggen een dupm / ende
 dan de elle aende ander spde
 van de dupm boozder / welke
 dupm

61 Ellen ende Ghewichten.
 dupm draeght ontrent 1 1/2
 van een Barde.
 49 Codes tot Frisaden.
 61 ellen coydes / daer met me-
 tens de Canneversen van
 Rouaen / centener is 120 el-
 len / 12 een Coyde / ende
 10 Codes in centener.
 Lakenen weerdich ober de 5 schellin-
 gen / de Berge men met met palm
 ende dupm / dat is t eynde segens de
 elle stock / 5 palme plat met de dupm
 uptgestrect / ende beginnen dan we-
 der op t eynde van den dupm / ende
 dien volghende als men niet ober de
 elle en hooft / men gheest de palme
 noch dupm niet toe.
 Schotlant 72 ellen / rekenen t cente-
 ner van 6 Scoz / welck zijn 120.
 Spaignien.
 Castilia } 85 Daras / elck 4 quarten /
 Toledo } elck quart 2 palmen.
 Calis Malis } 81 Daren.
 108 ellen tot spde.
 Andalusia }
 Sevilla } 83 1/2 Daras.
 Granada }
 Barfalona } 43 Cannes.
 Aragonia }
 Saragossa 33 Cannes.

Valence

62 Trefoor van de Maren;
 Valence 73 Cannes.
 Portugael.
 Lisbona }
 62 Daras.
 83 Daren.
 100 Cobadas. i. Codes
 tot spde lakenen.
 Maroco }
 Capo d'Alguer } 136 1/2 Codes oft
 Cobades de
 12 een kante.

Om hem met dese elle mate in t laken te
 kleden en alre te weten de juiste hooft veel
 dat ghy van alle stoffe van elck breedte moet
 hebben: Reken naer u lichaem van elck
 kleet een juiste ghepast. Exempel: Tot een
 hooft van Bzatte byct 3 quarten / behoeft
 2 1/2 ellen / dat is de lenghde 10 quarten / pro-
 ducere in t breedte 3: zijn 30 quarten / ende
 teekent dan per memoire booz een hooft
 30 quarten ende soo booz tot alle cleden.
 Nu nemende van ander stoffe van 8 quar-
 ten byct / sult daer van behoeven 3 1/2 quar-
 ten stoffe / per 8 is oock 30 quarten. Nu tot
 eenen mantel dienen neem nu langhe / nu
 hozer: alsoo eenen mantel ront is teekent op
 den vloer een ronde soo lanch als ghy wilt
 hebben / met hoe veel quarten dat is diame-
 tre tweers ober / ende proportioneert van
 diameter 7. op rontom 22 Exempel. Tot
 een mantel lanch te weten zijn 6 quarten /

63 Ellen ende Ghewichten.
 de Diameter met den hals wesen on-
 trent 13 quarten van 7 op 22 komt ronde
 40 1/2 van elck de 1/2 is 6 1/2 / ende 20 1/2 met mal-
 hameren multipliciert / komt 132 1/2 quarten-
 oft alleenlyck de Diameter 13 produceert in
 hem selven is 169 / welck reduceert van 14
 op 11. komt als boven 132 1/2 van Engels
 laken byct 9 quarten de langhde van 14 1/2
 quarten / zijn 3 1/2 ellen schaeers: oock metet
 met de quadrate van een wynt-berster-roed-
 de / oft een quadrate tot sulche vierdencklen:
 van de elle ghemaect / ende hebt het inhou-
 den van de ronde.

Laken in Izegem en omstreken geweven en de Izegemse Lakenmarkt was toen over gans Europa bekend.

Met dank aan Heer Ivan Plets uit Brugge
om het bruikleen van bovenvermeld boek.

NOTEN :

- (1) Cfr. 1. Et.Sabbe, de Belgische Vlasnijverheid, I en II.
Uitg. : Het Nationaal Vlasmuseum, Kortrijk. 1975.
2. T.M. nr. 4 jg. II/1, p.12-23.
- (2) Cfr. T.M. nr. 16. jg. VI/3. p. 29 - OUDE LANDMATEN.

SLOSSE EN ZIJN WERK "ROND KORTRIJK"

Antoon VANDROMME, Blauwhuisstraat 52 - 8700 IZEGEM

E. H. Leopold Slosse (1842-1920)(1) heeft net als zijn leermeester E.H. G.F. Tanghe (2) zijn ganse leven lang gezocht en verzameld, heel wat geschreven, aanvullingen gedaan en uitgegeven.

In 1872 gaf hij een verzameling uit van losse nota's van zowat 59 gemeenten uit het zuiden van West-Vlaanderen, dat hij gebundeld had onder de titel van "ROND KORTRIJK".

Rond deze periode kwam zijn vriend Adolf Duclos uit Brugge hem een bezoek brengen in Izegem waar hij toen onderpastoor was. (3)

Duclos had op dit ogenblik juist een boek laten verschijnen "Tillo, de Saks". In het gesprek die ze hadden, vroeg Slosse, hoeveel exemplaren Duclos van zijn laatste werk wel had laten drukken.

Het antwoord was TWEEHONDERD ! En vroeg Slosse er onmiddellijk na : hoeveel exemplaren heb je wel verkocht ? Wel, zegde Duclos, om eerlijk te zijn, juist geteld VIJFTIEN ! Wel, zegde Slosse, dan doe ik er precies VIJFTIEN drukken van mijn werk. En dat deed hij ook. Zo was het werk van Slosse "Rond Kortrijk" lange tijd een echt bibliofiele werk, gezien het kleine aantal drukken dat het maar haalde bij de eerste uitgave.

In 1976 werd dit cultureel zorgenkindje door de uitgeverij FAMILIA ET PATRIA van Handzame eens bijzonder aangepakt.

Er werd een tweede uitgave klaargemaakt en in ZEVEN VOLLINNEN BANDEN op de markt gebracht.

Wat bevatte deze herdruk nu ?

1. de integrale tekst van de door Leopold Slosse zelf opgetekende teksten met aanvullingen.

2. Een rijke keuze illustraties, hoofdzakelijk "oude kerken".
3. De inventaris van de toegevoegde stukken bij het bewaarde exemplaar ter S.B. Kortrijk.
4. Uitgebreide indices op plaats- en familienamen.

Alles samen : ruim 3.600 blz.

Formaat : 20 x 13,5 cm.

Verscheen : voor einde 1977

Prijs : na het verschijnen van het eerste deel werd de prijs vastgesteld op 6.000,-fr. voor de ganse reeks.

We geven hier voor de geïnteresseerden van T.M. de tekst over IZEGEM, zoals hij in de eerste druk verschenen is.

Over de fusiegemeenten EMELGEM en KACHTEM werd er in deze reeks van "ROND KORTRIJK" geen bijzondere nota's verspreid.

Alle bijzonderheden van deze fusiegemeenten moeten gezocht worden in de PAROCHIEBOEKEN van G.F. TANGHE. (4)

Bij het nalezen van de originele tekst werd hier en daar aangevoeld dat een aanvullende nota wel vaak welkom zou zijn en zo werd er her en der onderaan een bladzijde een noot bijgevoegd. Ook werd er wel eens verwezen naar artikelen of noten die, over het aangeduide onderwerp meer informatie zouden kunnen geven in boeken of periodieken.

De tekst werd genomen uit een exemplaar van de eerste druk die door Jacques De Busschere-Bonte, steendrukker te Izegem, werd aangekocht. Als geïnteresseerde aan plaatselijke geschiedenis, schreef hij af en toe iets bij, dat we ook in voetnoot hebben overgenomen.

Hier volgt de tekst van E.H. L. SLOSSE over IZEGEM :

ISEGHEM.

Iseghem, dat maar duist bunder groot is, telde in 1747 drie duist zielen, en heeft er nu dichtbij 15000.

Tot aan den Franschen tijd lag het onder de Rode van Meenen, in de kasselrij van Kortrijk en, met eene spleet, onder deze van Ijper.

Tot 1559 lag het onder de dekenij van Rousselare, en kwam dan onder deze van Kortrijk; 't jaar 1872 keerde het onder deze van Rousselare terug (1).

De oude kerke, met haren achtkantten romaanschen torre in 't midden, was het hewaren en 't vermeerderen weerd. 't Jaar 1852 moest zij plekke maken voor een onhebbelijk gebouw, dat in wansmaak alle kerken van M. Croquison overtreft: 't is eene ruime « hallekirche, » in dewelke menig predikant zijn zeiven moet te kort doen om verstaan te worden.

Hare toren rijst hooge in de lucht; hij is bekroond met eene naalde, lang en riede, in gegoten ijzer. Dat

(1) Kanonik De Schrevel in zijne *Notes et documents* op Bisschop Driudius noemt op bl. 353 de 32 prochien van de voormalige dekenij van Rousselare, met aanwijze van het bisdom waaraan ze na 1559 toebehoorden. Het waren: Aersele, Gent; Ardoye en Beveren, Brugge; Becelaere, Ijper; Cachtem en Coilscamp, Brugge; Denterghem, Gent; Eeghem, Brugge; Emelghem, Gent; Gheluvelt, Doornijk; Gits, Brugge; Gotthem en Gramméne, Gent; Hoogledé, Brugge; Ingelmunster en Iseghem, Doornijk; Marckeghem en Meulebeke, Gent; Moorslede, Ijper; Oesselghem, Gent; Oostroosebeke of *Rosebeca supra Mandrum*, Gent; Ouckene, Brugge; Passchendaele, Ijper; Pitthem, Rousselare, Rambeke en Staden, Brugge; Thielt en Wacken, Gent; Westroosebeke of *Rosebeca Sicca*, Brugge; en Wanterghem, Gent.

waar fabriekwerk, hetwelk spotters eene « queue de morue » heeten, is al buiten getand met een slach van smaaklooze kraaibekken, waaraan de Duitschers den naam van krabben geven.

S. HILONIUSKERKE.

De nieuwe kerke van Iseghem wierd gezegend door deken Seghers, van Kortrijk, den 1 Mei 1855, en gewijd door Mgr Malou, zaliger, op Zondag, 2 September 1855. Kanonik Faict, later bisschop, prak er het eerste sermoeen in binst de hoogmisse; kanonik Tanghe het tweede na het lof (1).

De klokken, die in den toren hangen, zijn beschreven in kanonik Tanghe's *Parochieboek van Iseghem*, deze te weten van vóór het jaar 1863.

Sedert is er eene rampe gekomen op de twee meeste klokken van den tribbel:

De groote, gegoten in 1862, is geborsten al luiden over dood, daags vóór het uitveert van kerkmeester Hector Vande Putte. Vijf maanden nadien, den 10 December 1891, is ze naar Segelsem vervoerd, om door zekeren Teirlinck vermaakt te worden.

De tweede is geborsten ten Aprille 1872, op het uitveert van pastor Cool, van Cachtem. Zij wierd hergoten, en zonder peter of meter gewijd door deken Loys, van Rousselare, den 25 October 1877. Haar opschrift: *A^o Dⁿⁱ 1877 Sev. Van Aerschodt Lovanii me sumptibus fabricæ Ecclesiæ Iseghemien-sis de nova fudit.*

(1) Het staat in zijne *Sermoeuen* gedrukt, XIII, 187.

(2) E.H. Joseph Cool, geboren te Torhout 2.07. 1795. Pastoor te Cachtem in 1848. Rustende pastoor te Iseghem en overleden te Iseghem 18.04.1872. Woonde in het klooster der Broeders in de Meenenstræct.

Sustinuit anima mea in verbo ejus: speravit anima mea in Domino.

Op bladz. 319 van zijnen *Parochieboek* maakt kanonik Tanghe gewag van vier beiaardklokskens van 1550. Het minste, « Franchois », verdween in 1862, en « Joes » in 1872.

Op het zwaarste van de viere, het eigentlijke schelleken van den torre, leest men:

+ Carolus es mijsne name + 1550.
Fiat aures tue intendentes in voce deprecationis mee.

Het prijkt met de beeldekens van Sint Jacob, apostel, en van keizer Karel.

Op het lichtste van de viere staat er:

+ Catherina es mijsne name +
MCCCC + *Quia apud te propitiatio est et propter lege tua sustinuit te Dne.*

Op meest al de andere beiaardklokskens:

Fec. I. T. Barbieux Torn. an: 1768.

De oude groote klokke, gegoten in 1805, borst op het uitveert van Jan Clement-Van Dommele, den 4 September 1862, en bleef bij de 40 jaar in den torre hangen, zonder nog ooit te luiden. Men bezigde ze om de missen te kloppen, tot dat ze al verder en verder geborsten, geheel en al buiten gebruik viel.

Zij wierd hergoten, en den 27 December 1900 door deken Loys gewijd. Haar opschrift:

— 814 —

D. O. M.

*Me. a. 1805. S. Hilonio dicatam ab Illustr. hujus
Ecclesiae benefactor Jos. A. A. J. Van Huerne
ejusq. filia Maria Josephq. Casu a. 1894 fissam
sumptibus fabricae a. 1900 A. Causard in Tellin
refudit*

*De profundis clamavi ad te Domine :
Domine exaudi vocem meam.*

Den 27 Juni 1873 kwamen er, behalve de tweede klokke, nog 5 kleene voor den beiaard. Op 4 dezer staat er : † Anno Domini 1872 Severinus Van Aerschoot sumptibus fabricae Ecclesiae Iseghemien- sis Lovanii me fudit.

Op de minste dier 5 : † 1872 Me fudit Lovanii Severinus Van Aerschoot.

Van torre en klokken naar de sacristie, alwaar wij vooral twee kelken en twee remonstrancen bemerken :

Op den voet van den besten kelk is er gedreven :

*1° Dni 1862, 10 Aprilis F. A. M. Maes, filius
J. F. et A. A. V. Van Campenhoudt die 1° suae
communionis natali suae ecclesiae Iseghemii dono
me dedit.*

Frans Maes, zoon van den schepen van Iseghem, wierd burgmeeester van Merckem, en stierf te Brussel den 20 Januari 1900. Hij ligt tot Iseghem begraven.

De tweede kelk komt van M'Her van Huerne, van Brugge. Hij kocht hem aan kanonik de Molo, en schonk hem aan de kerke van Iseghem, op den

— 815 —

trouw van baron Lodewyk Gillès de Pélichy, den 6 Oogst 1828.

Onder den voet staat er :

*Dono et testamento DD me D^o Ioⁱ Cerezo, cano-
nico Brugem : nepoti suo Ioan. Pardo. Dns de
Frem. (sicourt)*

an^o CIO IO XCVI

Verders : J. Van Huerne
Kerk van Iseghem,

daarenboven, drie wapens, waarvan één de Spaansche Cereso's aanduidt : *Ecartelé, aux 1 et 4 d'or à un arbre terrassé de sinople ; aux 2 et 3 d'azur à 3 fleurs-de-lis d'argent.*

De oudste remonstrantie is een schoon stuk van de XVIIIe eeuw. Binst den Franschen tijd zat zij verdoken, met ander zilverwerk van de kerke, op het hofstedeken der weduwe Cousinne-Verledens, bezuiden den Mol.

De schoonste draagt de wapens van M'Her en Mevrouw del Fosse et d'Espierres-Gillès de Pélichy. Zij wierd door die edele en zoo liefdadige echtgenooten aan de kerke van Iseghem gejongd den 5 April 1886, en kwam eerst te voorschijn op de Eerste Communie, den 15 April.

Zij prijkt met dees opschrift :

*Hoc primi sacri a dilecto fratre suo Carolo S. J.
oblato pium monumentum nunc a 1886 ecc^{le} S. Hil-
louii D. D. D.*

P. Karel Gillès, hier bedoeld, stierf op het kasteel van Iseghem den 27 Juli 1872, en wierd den 30 bij de Jesuïeten van Drongen begraven.

(3) T.M. Nr. 23 1Xde Jg. / 1 p. 48

— 816 —

ZERKSCRIFTEN.

Twee zerken van vader en zoon : zij zitten rechts van den Calvarieberg, in den noorderkruisbeuk :

*Hier vooren licht begraven Jacobus Werbrouck ;
f^o Jan, overleden den 1 Juni 1725*

oult 75 jaeren ende

Joanna Verduyn

*fil. Martin, syne huisvrouw overl. den
27 Oust 1725, oult 75 jaeren, die den tyd van*

hun vyftigh jarige Jubilé twee jderen

hebben overleeft vsaemen in huwe-

lycke geprocceert hebbende 10 kinderen

genaemt Laurens, Josephine, Mari Anna

Elisabeth overleden, Joannes Joanna

Judoca Jacobus ende 2 andeer min

derjaerich gestorven.

Biddt voor de Zielen.

Sr JACOBUS WERBROUCK, f^o Jacobi,

overl. den 22 Mey 1752, in den ouderdom van

54 jaeren ende Jon^{vr} Catharina Van Langen-

donck syne huisvrouw, f^o Jois, begraven in de

capelle van S. Catharina in de collegiale kerke van

Onse Lieve Vrancke, tot Cortryk synde 93 jeren en

honne kinderen Jon^{vr} Maria Jacoba Wer-

brouck, f^o Jacobi, overl. den 1 X^{re} 1801, synde

81 jaeren. Jon^{vr} Josepha Tercia Werbrouck,

f^o Jacobi, overl. den 15 July 1744, synde 21 jaeren.

Den Eerweerdigen Heer ende Meester Jacobus

Georgius Werbrouck, f. Jacobi, Canoninck ende

Cantor in syn leven van de collegiale kerke van

Onse Lieve Vrancke binnen Cortryk den tydt van

(4) T.M. Nr. 34 XIIde Jg. / 3 p. 31

— 817 —

47 jaeren, overleden den 13 Maerte 1797. *Jouffr. Maria Joanna Werbrouck, f^a Jacobi, minder jaerich overleden. Jouffr. Joanna Francisca Werbrouck, f^a Jacobi, overleden den 23 September 1741, synde 11 jaeren, ontfangen hebbende alle de rechten van onze Moeder de H. Kercke.*

Jac. Werbrouck was geboren tot Iseghem den 13 December 1695, en zijne vrouw te Cachtm den 18 October 1688.

Zijne oudste dochter, *Maria Jacoba Werbrouck*,⁽⁵⁾ was ook geboren tot Iseghem den 4 April 1721. Zij woonde te Kortrijk mede met haren broeder, den kanonik. Na zijne dood, ging zij hare tafel koopen bij de Grauwe Zusters van hare geboortestad, en stierf eindelijk in de Gentstrate, t'enden middels en t'enden verstand, den 1 December 1801.

Met de naalde was 't eene ware kunstenaar, waarvan Octaaf Delepierre met den meesten lof spreekt in zijne *Galerie d'Artistes Brugeois, Bruges. Vande Casteels-Werbrouck*, 1840, bladz. 136.

De kanonik, *Jac. Jooris Werbrouck*, geboren tot Iseghem den 16 Juni 1726, wierd er op het kerkhof begraven den 14 Maait 1797.

Hij bezat een schoon lustgoed op Marcke, over de Marcke-beke. Het kwam later in handen eerst van burgmeester Denys, en dan van de schatrijke weduwe De Backer-Corneillie, van Moorseele. Sedert een dertig jaar herwaarts is het in kortwoonsten veranderd.

In den noordmuur van de kerke van Cachtm hebben wij al buiten een zerksken weten zitten van de ouders van de weduwe Werbrouck. Het ging verloren onder het herstellen van den O. L. V.

— 818 —

choor. Het opschrift hadden wij gelukkiglijk opgenomen :

Sepulture
Hier vooren light
begraven den Eersaem.
JAN VAN LANGENDONCK

*1st Renier geboortigh
van de prochie van
Sterrebecke in Brabant
Overl. den 27 Maerte
1737 oudt 82 jaer*

*Ende van
MARIE PLANCHEELS*

*F^a François syne Huysvr.
Geboortich van de Prochie
van Vlamertinghe
Overl. den 15 Juni
1725 oud 78 jaeren.
Bidt voor de zielen.*

Slinks van den Calvarieberg :

Hier light begraven Joes Bap^e Noppe, f. Joes Bap^e, overl. den 12 Maerte 1770, ende syne huysvrauwe Veronica Seynaeve, overleden..... oud..... jaeren tsaemen geprocre-eert Eugenius Innocentius, oud 29 jaeren, verongelukt den 3 Meye 1791 ende Anne Cath^e Noppe, voorts nog ses kinderen minderjaerig gestorven.

Noch Sr Jacobus Verscheure, overleden den 13 Maert 1787, tweeden man van de voorn^e Veronica Seynaeve.

Gezeide Eugeen Noppe, die met zijne moeder woonde op den Mol, wierd tusschen den 2 en 3 Mei

— 819 —

opgeklopt, en met eenen wijasschenstamper verreddelinge doodgeslegen.

Den volgenden Zondag stond de moordenaar op 100 patacons aan de kerke uitgeplakt.

Te midden den noorderkruisbeuk, al buiten :

*Excellentissimo. Domino. Francisco. Xav. e liberis.
baronibus. Wenckheim. MDCCXXXVI. Gracii, nato.
qui. integerrima. in. patriam. et. principem. fide.
virtuteque. militari. ad. summos. evectus. honores.
meritis. indigena. Hungaris. generalis. campi.
marescalli. locum. tenens. insignis. ordinis.
minoris. Maria. Theresia. crucis. eques. quinto.
Mus. Maius. MDCCCLXXXIV. ad. Cortracum. glande.
plumbca. ictus. occubuerat. gratissimi. agnati.
hoc. sempiterna. pietatis. monumentum. posuerat.
MDCCCLXIX.*

Baron von Wenckheim,⁽⁶⁾ geboortig van Gratz, de hoofdstad van Stiermarken, sneuvelde onder de muren van Kortrijk den 11 Mei 1794, en wierd 's anderendags op het kerkhof van Iseghem begraven.

Binnen de kerke, bij den O. L. V. autaar.

*D. O. M.
Gedagtenisse
van*

*d'heer ende meester GASPAR CAROLUS. (7)
MAES,*

*zoon van d'heer Ignatius Carolus
ende van Jouffrouw Barbara Theresia
Vande Walle*

Licentiaet in beide de regten

(5) Zie ook T.M. nr. 34 jg. xii/3 p. 31-35.

(6) Zie ook T.M. nr. 23 jg. ix/1. p. 3-17
Gen. Bon Franz Xaver von Wenckheim.

(7) Zie ook T.M. nr. 50 jg. xviii/1 p. 18

— 820 —

in de universiteit van Loven
overleden den 17 Sept. 1833, in den ouderdom van 76 jaer
in huwelyke hebbende geweest met
Jouffrouw Caroline Adelaide

Du Jardin

dogter van d'heer Eugene Balthazar
ende van Jouffrouw Joanne Therese De Jonghe
overleden den 11 April 1804, oud 44 jaeren
die t' saemen hebben verwekt 4 kindereu
met nazmen

Jouffrouw Marie Caroline

overleden 3 April 1879, oud 87 jaren 7 maenden,
in huwelyke met d'heer Pieter Louis Bonné
Augustus Josephus

minderjaerig overleden den 8 January 1797

Jouffrouw Amelie Natalie

overleden 30 April 1883, oud 87 jaeren 7 maenden
getrouwd met d'heer Antone Francis Dele Vingne

Jouffrouw Therese Felicite

overleden den 23 mey 1855, oud 59 jaeren
weduwe van d'heer Joseph Vanden Bogaerde (8)

R. I. P.

Ziet over die Maas'en bladz. 110.

Wegens de Du Jardin's achterhaalden wij het
volgende :

Jac. Du Jardin-Roelens, zoon van Walter en
Catharina De Caluwe, stierf tot Iseghe den 29 Juli
1782, oud 85 jaar. Hij was van Eeghem ; zijne
vrouw van Ardoye. Te zijnen tijde bekleedde hij
het burgmeestersambt, en was ontvanger van de
prinsesse van Iseghe.

Zijn zoon, Eugene Balthazar Du Jardin, gref-

(8) Joseph VdB was de eerste Izegemse burge-
meester (1830-1832) sedert de onafhan-
kelijkheid.

— 821 —

fier van 't prinsdom van Iseghe, overleed er den
24 April 1796, oud 69 jaar.

Eugeen trouwde te Rumbek den 23 November
1756 met J. Th. De Jonghe, overl. tot Iseghe den
21 Maart 1779, oud 56 jaar. Zij was dochter van
den greflier van Rumbek, Jac. Albert De Jonghe-
Lust, en halve zuster van den rijken priester
De Jonghe, die te Rumbek zijne voorvaderlijke
woning in een oudmanhuis liet veranderen.

Het tegenwoordige kerkhof van Iseghe is inge-
richt ten jare 1806.

Die er eerst begraven wierd op Alderheiligen
achternocne, is geweest een zekere Pieter Joannes
Lefevere, die al weken verre gezeid had : « k Wist
toch wonder wie dat er daar de eerste buiten alle
Gods heiligen, te veldewaart op zal moeten begraven
worden ? »

Zijn kleinzoon, Xaveer, of liever « Boer Tone
Lefvers, » is de vader van Cyriel Lefevere, sedert
een paar jaar seminarist in Scheut. (9)

Op dat kerkhof bemerken wij de volgende zerk-
schriften.

D. O. M.

A la pieuse Mémoire de Monsieur

EMILE-JOSEPH

VANDEN BOGAERDE

né à Iseghe le 7 juin 1822,

y décédé le 26 avril 1877

et de son épouse Dame

HONORINE-COÛLETTE

DESCAMPS

(9) Gestorven als hulponderpastoor op de
parochie H. Familie.

— 822 —

née à Harlebeke le 14 avril 1834

décédée.....

R. I. P.

Concession à perpétuité.

D. O. M.

Tendre Souvenir

de Mademoiselle

HÉLÈNE-MARIE-THÉSÈSE

VANDEN BOGAERDE

née à Iseghe le 11 juillet 1856

y décédée le 5 Janvier 1872.

R. I. P.

D. O. M.

Tendre Souvenir de

LUCILLE

VANDEN BOGAERDE

née le 19 mars 1883

décédée le 22 juillet 1883.

D. O. M.

A la pieuse Mémoire de

Monsieur VALÈRE

VANDEN BOGAERDE

né à Iseghe le 9 mai 1855

décédé à

et de son épouse Dame

MARIE JEAN

née à Ostende le 24 juin 1854

décédée à Iseghe le 29 septembre 1893.

R. I. P.

— 823 —

M. Vanden Bogaerde-Jean is nu burgemeester van Iseghem en volksvertegenwoordiger. Zijn grootvader, Joseph Vanden Bogaerde-Maes, was ook burgemeester van Iseghem, en stierf bij gevalle in Kortrijk den 21 Juni 1832.

D. O. M.

Gedachtenis van den Heer
F. J. LEFEBVRE
geboren te Dottignies den 9 Juni
1801, oud provinciaal
Raadslid Burgemeester
van Iseghem gedurende 30
jaren alhier overlⁿ den
8 X^{ber} 1870 en van Fouff^o

M. T. MAES

zijne echtgenoot geboren
te Iseghem den 7 feb^r 1802
en overl. den 21 juni 1872
Bemind van God en de
mensen hunne gedachtenis
blijft in zegening.

R. I. P.

Burgemeester Lefebvre liet twee kinderen achter :
1° Frans Lefebvre-Gryspeert, vader van doctor
De Monie's vrouwe, te Rousselare.

2° Mathilde Lefebvre, geboren tot Iseghem den
4 Juni 1828, en overleden op Sint-Amandsberg den
26 Juli 1903. Zij was weduwe van gouwheer
Edward Neelemans, wijlend burgemeester van
Eecloo.

Ter gelegenheid van het uitveert hunner moeder,

— 824 —

Maria Theresia Maes, wierden er bij de weduwe
J. Petyt, te Brugge, eigenaardige doodsanctjes
gemaakt, met O. L. V. erop en het opschrift⁽¹⁰⁾:
*O. L. Vrouwebeeld uit den ecke van Scherpenheuvel,
dat eertyds toebehoorde aen Joos Bouckaert, van
Iseghem, wylen Bisschop van Yper, en door zyne
zuster Anna gejongd wierd aan de kerke van Ise-
ghem op den 14 January 1665.*

D. O. M.

A la pieuse mémoire
de Monsieur
JEAN-FRANÇOIS
AMEYE-de GHEUS ⁽¹¹⁾
en son vivant bourgmestre
de la ville d'Iseghem
conseiller provincial
chevalier de l'Ordre de Léopold
décédé en sa ville natale
le 15 août 1874
à l'âge de 75 ans
et de son épouse

Dame

MARIE-ANTOINETTE

de GHEUS
née à Ypres
le 21 juin 1803
et décédée à Iseghem
le 26 février 1876

R. I. P.

Burgmeester Ameye stierf schielijk in de kerke,
onmiddelijk voor het inkloppen der hoogmisse,

— 825 —

eenige stonden na aan schepen De Rynck gezeid te
hebben: « 't Is verloren, dezen keer zal ik in de
processie niet meêgaan ; ik gevoel het : mijn rok is
afgesponnen. »

D. O. M.

CHARLES-LOUIS
VANDE KERCKHOVE
échevin de la ville d'Iseghem
né à Hulste le 18 mars 1822
et décédé à Iseghem
le 5 septembre 1899

époux de

CHRISTINE NUTTENS
née à Iseghem le 25 mars 1820
et y décédée le 24 juillet 1889.

R. I. P.

Karel Vande Kerckhove beging lange jaren de
Krekelmote, of de « Heerlijkheid van Wallemote, »
eene der schoonste hofsteên van Iseghem.

D. O. M.

et pia memoria
LUDOVICI LAHOUSSE
defuncti 15 Maii, a. 1852
æt. 68 ann.
ejusque conjugis
Rosalia De Costere
ex Cachtem, quæ sub
consueto suo exercitio
vix crucis, in eccl. Isegh.
in Dno obdormivit

(10) Zie ook T.M. nr. 7, p. 31 en nr. 66, p. 176.

(11) Zie ook T.M. nr. 44-45, jg XVI/1+2 p III-III.

— 826 —

17 Martii a. 1884, aet. 74 ann.
et heic sepulta quiescit.

R. I. P.

Necnon
memoriae
eorum prolium
Henrici pbr.

S. T. L., Can. Cath. Brug.
Eduardi ob. a. 1835, aet. 3 a.
Juliae ob. a. 1839, aet. 5 a.
Augusti ob. a. 1838, aet. 2 a.
Alphonsi ob. a. 1842, aet. 4 a.
Emilii ob. a. 1849, aet. 8 a.
Alphonsi pbr. Soc. F.
obiit 24 febr. a. 1902, aet. 59 a.

Marie

Gustavi pbr. Soc. F. (12)
Elisabeth, monialis
Emilii et ejus uxoris.
Adel. Vander Meersch.

Maria en Elisabeth zijn kloosterlingen, en Emiel is hoogleeraar ter Hoogeschool van Gent.

Rosalia De Costere, dochter van eenen gewezen burgmeester van Cachtem, is de zuster van deken Lodewijk De Costere, van Oostende, en van pater Jan De Costere, S. J.

Ter zaliger gedachtenis van d'heer
EDUARDUS DIERICK, (13)

geb. te Iseghem den 18ⁿ Mei 1800
en aldaar overl. den 3ⁿ Februari 1875

— 827 —

van zijne eerste echtgenoot
JOANNA THERESIA HERMAN
geb. te Dadizeele den 5ⁿ October 1812
overl. te Iseghem den 3 October 1850
en van zijne tweede echtgenoot
JUSTINA VANPACHTENBEKE
geb. te Iseghem den 6ⁿ Augustus 1828
en aldaar overl. den 3ⁿ September 1899.
R. I. P.

Edw. Dierick schreef *Mijn erfdeel*, een nuttig boekje van 23 bl., dat hij opdroeg « in het Letterkundig Gezelschap : Voor Taal vereenigd, » gezelschap dat hij gesticht had en bestierde tot zijne dood.

Onder zijne kinderen komen de Eerw. Heeren Amaat en Albrecht Dierick, leeraars te Rousselare en te Meenen; ook nog de abdesse van de Armeclaten te Nieupoort.

D. O. M.

Bid

voor de ziel

van

LUDOVICUS CLEMENT dit Fiefvez (14)
zoon van Florentinus en Angela Gryspeardt, weduwnaar
van Sophia Sabbe,

geboren tot Iseghem den 27 Januari 1808
er overleden den 10 Maart 1887.

R. I. P.

Een zijner zonen, Hippolijt, geb. tot Iseghem den 13 Juni 1854, is pater bij de Redemptoristen, te

— 828 —

Beau-Plateau. Hij verbleef merkelijken tijd in Rousselare.

Een andere zoon, Hendrik Clement, heeft zijnen vader in de kosterij van Sint-Hiloniuskerk opgevolgd.

De kosterij, welke Clement-Sabbe tot vijf jaar vóór zijne dood bewoonde, was gebouwd in 1752, vlak vóór de kerkdeur, dus van dweersten de nieuwe Sint-Hiloniusstrate. Zij wierd afgebroken tusschen 15 mei en 2 Juni 1882.

De Clement's stammen af van *Boudewijn Clement dit Fiefvez*, greffier in 1676; burgmeester in 1701, en naderhand wederom « Greffier van den Dorpe en Prinsdonne van Iseghem. » Hij wierd in de voorkerke van S. Maertens, te Kortrijk, begraven den 4 November 1719.

Zijne vrouw, Maria-Anna Nerrincq, overleed tot Iseghem den 27 Juni 1712, oud 53 jaar. Zij was dochter van Walrave Nerrincq, schepen van Kortrijk, en van Maximiliana le Loup.

Over twee zijner 11 kinderen staat er te lezen in het *Chronicon Congregationis Oratorii Domini Jesu, Insulis*, 1740, dat het jaar 1718 het kloosterkleed aanveerden in Leuven: *Maximilianus Clement dictus Fiefvez, ex. Iseghem; Stephanus Clement, ejus frater Germanus. Deseruerunt ambo Congregationem ante susceptos Ordines.*

Stephanus, geb. 2 mei 1699, overleed proost van Beirvelde, onder Destelbergen, den 9 Dec. 1771.

Maximiliaan, koster van Iseghem sedert 1728, trouwde met Isabella Pesant en Maria Stopano, en is de voorzaat van meest al de Clement's, van Iseghem.

(12) + 22 mei 1928.

(13) Zie ook T.M. nr. 2 jg 1/2 p. 30-35.

(14) Zie ook T.M. nr. 16 jg VI/3. p. 47-48.

In de kerkmuur van St.-Hiloniuskerk was er een steen gemetst die waarschijnlijk uit de oude kerk kwam. Dien ouden arduinen grafsteen was geplaatst in de buiten noord muur der kerk nabij de Calvarieberg - noordelijk de kerk - Toen in 1917 een bom viel en dat deel der kerk erg beschadigd was, wierd die steen door dat bommengeweld in stukken geslagen. Deze grafsteen was dere der familie De Ligne Bonaert - Oorspronkelijk van Meenen. Den overschot van die steen heb ik

naar mijn huis overgebracht waarop ik nog las als volgt: LOUIS DE LIGNE geboren te Meenen, 6 Januari overleden te Iseghem 19 Juni 1822. Volgens de registers van 't Stadhuis was hij zoon van Ludovicus De Ligne x juffrouw Joanna Bossaert. Deze familie heeft in de St.-Hiloniuskerk een jaargetijde gesticht. De familie De Ligne was afkomstig zo men ziet uit Meenen, en daar Iseghem dan lag onder de roede van Meenen en de kasselrije van Kortrijk moet die familie hier wel te

Zalige gedachtenis van de eerzame
MARIA ROSALIA KERCKHOF, Wede
 van Flor. Cousinne, geb. te Iseghem
 22 Nov. 1812 en aldaar wreedelijk
 vermoord in den nacht van 27-28 Oegst 1877.

Haar schoonvader, de eerste Cousinne die al
 't Noorden van Kortrijk kwam, was *Denijs Cousinne-De Smct.* Hij werd geboren te Spiere den
 23 sept. 1773, en stierf tot Emelghem den 16 April
 1832. Zijn peter was Denijs Brugghe, theologant
 te Doornijk, later pastor van Zandvoorde, bij
 Comen.

Onder de 9 kinders van D. Cousinne trouwden
 er drie:

1° *Florentijn Cousinne-Kerckhof*, overl. tot
 Iseghem den 28 December 1853.

2° *Denijs Cousinne-Du Villier*, overl. te Reckem
 den 14 Maart 1856.

3° *Bruno Cousinne-Verledens*, landbouwer,
 overl. tot Iseghem den 20 Jan. 1891.

Ter gedachtenis van
CYRILLUS GHEKIERE

zoon van

Petrus en Carolina Vyncke

wreedelijk vermoord

tusschen 4^{en} en 5^{en} Maert 1901

Bid voor zijne ziel.

C. Ghekiere werd vermoord aan de Vijfwege,
 een stuk lands over den afgebranden Hondekens-
 molen.

peinzen een functie van administratieven aard uit-
 gevoerd hebben.
 (Geschreven noot van Jacques De Busschere).

Niet verre van den Tooveresseknok, bij het
 « Vermoord hofstedeken, » thans bewoond door
 August De Bruyne-Vynckier, stond er over 50 jaar
 een opschrift te lezen onder eenen grooten Kruis-
 Lieven-Heere. Het was toegewijd aan de gedach-
 tenis van de gebroeders Pieter en Jan Verloo, en
 hunnen dienstknecht Marcus Leperck, alle drie in
 dat hofstedeken vermoord den 7 Februari 1831, rond
 den elven van den nacht.

En dergelijk opschrift was over honderd jaar te
 vinden op den Mol. Het sprak van de weduwe van
 Karel Maes; van de vrouwe van Benedict Bruwier
 en hare drie kinderen, die alle vijf op eenen Zondag
 morgen binst de uchtermesse wierden doodgesle-
 gen, den 13 December 1767. Oude menschen
 weten nog te vertellen dat de doodslager een zekere
 Pieter Maes was, zoon van Karel. Hij was kwaad-
 zot en zat opgesloten. Zijne moeder, omdat het
 bitterlijk koud was, liet hem uit om wat te warmen.
 Die teergevoelige liefde moest haar het leven kos-
 ten. In zijne razernij ging hij haar te keere, en sloeg
 haar het hoofd in; dan viel hij op de vrouw uit
 het einde en op hare kinderen en bracht ze ook
 omhals. Met vele moeite gerochten drie sterke
 manskerels hem meester; zij koordden en bonden
 hem en leverden hem aan 't gerecht over. De vijf
 lijken wierden naar Ijper gevoerd; daar geschouwd
 en op Sint-Pieters kerkhof begraven.

KERKEN EN BIDPLAATSEN.

1. Wel zeker is, achter de prochiekerke, de *Abeele-
 Kapelle* eene der oudste van Iseghem, waar misse

geklipt wierd. Zij staat op eene kaarte van Sande-
 ten *Verheerlijkt Vlaenderen* aangeduid. In oude
 tijden trok men er processiewijs naartoe op den
 ouden Sinksendag, en men zong er misse. Zij
 wierd den 25 Juli 1810 om hare bouwvalligheid
 afgebroken, en door eene mindere vervangen. Deze
 eerdween op hare beurt, op Sinksenavond, den 31
 Mei 1879. Een O. L. Vrouw beeldeken in eenen
 heberggevel herinnert omtrent de plekke waar zij
 gestaan heeft.

Het XL ure gebed is in 1834 ingesteld geweest
 om de misbruiken van de Sinksendagen op den
 Abeele eenigerwijze te dempen.

2. De oude *Schardauw Kapelle*, versierd met de
 wapens der Vander Gracht's, maakte over een
 tiental jaren plaatase voor eene nieuwe. Op de
 kruisdagen ging er de processie derwaarts.

Van die processie maakt pastor Obrecht, van
 Emelghem, eenig gewag, als hij op bl. 71 van eenen
 handboek de inkomsten van zijne pastorij beschrijft:

« Item competeert de cuer een thienden in zuyt
 west Iseghem, haer bestreckende op allen de heer-
 lichyt van Moescher ambacht en Rode heerlichyt
 in Iseghem soo volcht, halende VIe schoven wt
 elk hondert.

Beginnende aende Schardauwe linde aldaer de
 processien vergaderen van Rumbeeck, Ouckne,
 Yseghem en Gulghem (1), beginnende en op het

1. In de middeleeuwen kwamen de kruisprocessien van
 Emelghem, Cachtien en Ardoye te gare aan de Kapelle
 van Kruip-in-d'eerde, en deze van Aersele, Thielt en
 Careghem bij de Sinte-Pietersboomkens, langst den Gent-
 schen heirweg, in 't scheën van Aersele en Thielt.

(15) Zie ook. T.M. nr. 31. 79. x1/3. p. 41-42.

Schardauwe straetken recht noortwaert afcomende tot aen een drybeck borselken genaempt het Galgen stuccken, toebehoren pr Bruggemans (nu Joncker Vander Bruggen tot Gendt), en daer synde verlaet men het Schardauwe straetken en gaet lanxt den dyck afscheidende de prochie van Iseghem van Ouckene en Rumbecck. » — 1623-1633.

3. De *Gravwzusterskapelle*, in de Rousselaarstrate, omtrent recht over den Arend. De oudste kapelle stond er reeds van rond het jaar 1425; de latere wierd door deken Cooreman gewijd, ter eere van Sinte Barbara, den 26 Oct. 1773. (16)

De kerk van Gheluvelt kocht den autaar dier kapelle in 1775; de kerk van Emelghem kwam in bezit van den nieuwen autaar, rond 1797. De kapel is afgebroken in December 1803.

't Enden een gangskan, al den overkant van het oud klooster sluit deze zerksteen eenen gemakput van een kleen huizeken. 't Is, met den hoogen autaar van Emelghem, een der laatste gedenkstukken van 't voormalig nonnenklooster :

Jey Gist
le corps de sœur
MARIE ANTOINE WYBO
natif de Swevezele
religieuse de ce couvent
picusement, décédée le
17....., âgée de..... ans, professe
de
Requiescat in pace. Amen.

4. De huiskapelle van het *Blauwhuis*. In de handvesten van het kasteel bewaren ze eene ver-

(16) Zie ook T.M. nr. 19. Jg. VII/3 p. 3-35.

gunning om mis te lezen, toegestaan door Urbanus VIII, in 1633.

Ten tijde van de Heeren van Schiervelde was het kasteel op verre na zoo groot niet als nu.

Onder den gewezen Heer baron Lodewijk Gillès de Pélicy was de kapelle boven, al den kant van Oisten; sedert is er eene nieuwe gebouwd al den westkant rond het jaar 1877. Pastor Lonneville zegende dezelve, en M. Hendrik Vander Meersch, heden pastor van S. Pieters, tot IJper, las er de eerste misse.

In die kapelle bewaart men het houten kasken, waarin tijdens de kerkvervolging van den Franschen tijd, de kostbare reliquie van het H. Bloed rustte ten huize van Jonkvrouw van Huernie, te Brugge.

5. De oude *Kruiskapelle* moet gebouwd geweest zijn rond 1750, vermits men er ommegang vierde den 3 mei van gezeide jaar. Weinig tijds te voeren, liep de Groene Strate, nu de Kruisstrate, door het vlakke veld, en op den noordoosthoek rees er een deking Kruis tusschen twee boomen, ter plekke waar de kapel tot geheel onlangs gestaan heeft.

De huidige Kruiskapelle is eenige schreden noordwaarts herbouwd en gewijd in September 1900. Zij kost 6500 frank. (17)

6. *J^{re} Angillis kerke*, zoo geheeten omdat zij ten koste van Jouvfr. Eugenia Angillis den 4 Maart 1895 begonnen wierd. Tot heden bleef zij zonder bestemming. 't Is eene kerke van drie beuken, groot genoeg voor eene prochie van 2700 zielen. Zij kostte 6500 frank.

7. De *Capuccinenkerke*, toegewijd aan S. Anto-

(17) Zie ook T.M. nr. 23 Jg. IX/1 p. 25-37.
en nr. 66 Jg. XXIII/3 p. 267-274.

nius van Padua is gebouwd in 1890 naar teekening van M. Soete, van Rousselare. P. Benvenutus, provinciaal, kwam ze wijden op Zondag, 29 September 1901, ten zessen 's morgens, 'en deed er de eerste misse. Vijf maanden vroeger nogthans wierd er al misse gedaan in de ziekenkapelle, gezegend den 22 April 1901 door den tweeden guardiaan, P. Benedictus, van Esschen, die er ook des anderen dags de eerste misse las. (18)

Hare klokke is gewijd den 27 October 1902 door Mgr Vanden Bosch, titelvoerende aartsbisshop van Parios. Zij draagt dees opschrift :

Antonius zoo is mijn name.
'k Roep 't kerstenvolk ter kerk te zamen.
Geoloopt ten jare toen men zei MDCC ende twee.
Valeer Vanden Bogaerde is mijn peler.
De Hulster Stephanie mijn meter.
Laudate Deum in cymbalis bene sonantibus,
in cymbalis jubilationis. Ps. CL.
Me fudit Lovanii Felix Van Aerschodt.

8. Eene eerste kapel der *Zusters van Maria* zal bestaan hebben in 1821; eene tweede, de benedekapel, wierd gewijd door Mgr Boussen den 10 September 1846; er is eene derde, deze, te weten, welke de Eerw. Heer baron de Pélicy te zijnen dienste hield nevenst zijne bovenkamers. (19)

9. De *Hospitaalkapelle* stond eerst innewaarts de gebouwen, en wierd rond het jaar vijftig in ziekenzale veranderd. (20)

De huidige kapelle is de gewezenen noodkerke der prochie, gesticht vóór het afbreken der oude kerke. Zij is van pastor De Bruyne gewijd den 28 Mei 1852.

(18) Zie ook : De Paters Capucijnen vijftig jaar te Izegem. Strobbe, Izegem, 1950, 82p.
(19) Zie ook catalogus : kerkelijk kunstbesit uitg. T.M. 1980.
(20) Zie ook : Stuiverskapelle 1852-1976. Ondersteuningsgenootschap der Zrs v. hiefde. - april 1976. - 30p.

10. Het *Oudmanhuis* heeft eene bidplaats waar men misse leest alle Zondagen van 't jaar.

11. *S. Josephsgesticht* wierd door M. de Pélichy aan Broeders van Liefde toevertrouwd den 4 september 1867, en welhaast voorzien van eene eigenaardige kapelle, waar honderde en honderde kinderen kunnen mis hooren. (21)

12. *Martijn Chiepens kapelle* staat aan 't hofgat van boer Emiel De Meyer. — Martijn Chiepens dat is Martijn Larmuseau, s Cypriaan, geb. tot Iseghem in 1824; verhuisd in 1833 naar het kasfeelhof, vóór de kerkdeure van Moorslede. —

Boven die bouwvallige kapelle las men in oude tijden :

« Zoete Vrouwe, waer gy staet,
Gy zyt goed, en ik ben kwaed.
Wilt toch myne arme ziel gedenken :
'k Ga u met een gebed beschenken. »

13. *Tras'sens kapelle*, eene ruststede voor het Allerheiligste op dagen van processie. Zij staat vanden den Steendam, en draagt in het orduin :

Fidelis Tras, kunstige pYLWerker & hUIzenboUWer,
stichtte zYne kapel. Voor Maria OnbeVLekt.

14. De *Congregatiekapel* voor de jongmans wierd ten prijze van 25000 fr. gebouwd in 1865 en door M. Volckaert, haren geestelijken bestierder, gewijd den 17 September 1866. Men las er de eerste misse in den 2 September 1867. (22)

15. *S. Arnolduskapelle* placht tot den jare 1882 op den oosthoek te staan van de dreve, die naar Van Quaethem's hof leedt. M. Albrecht Ameye

(21) Zie ook: T.M. nr. 20-21, VIII/1-2.
Het college nummer.

(22) Zie ook: T.M. nr.
"125]. Kongregatie."

herbouwde ze in Juli 1886 op den westhoek van dezelfde dreve, en schonk haar een S. Arnoldusbeeld, dat plechtiglijk op 15 Oegst 1888 werd ingehuldigd. Die feeste gaf aanleiding tot eene jaarlijkse viering op 15 Oegst, en eenen godvruchtigen toeloop naar het kerkhof.

16. Den *Barons kapelle* op het kerkhof, waar de menschen geerne komen lezen, en plegen licht te ontsteken op dagen van begraving. Zij wierd er gezet door bouwmeester Baekelmans, van Antwerpen, tusschen Juli en October 1889, en is letterlijk nagemaakt op S. Janskerkhof, te Kortrijk. (23)

Onder die kapelle liggen er vier lijken, deze van M'Her en Mevrouw Lodewyk Gillès de Pélichy; van baron de Pélichy, burgmeester van Brugge, en van zijnen eenigen zoon, Joseph de Pélichy, priester. overl. tot Iseghem 28 Juli 1882. (24) e d.

17. Geheel op den westkant van Iseghem, tusschen den Mol en Pottersbusch staat er in een bekoorlijk oord eene veelbezochte kapel van O.L.V. van Lourdes.

Naar luid van dezen gedenksteen :

Door Barbara
Maddens-Berlamont (1)
en Maria
Callens-Maddens
gesticht 1897,

is het op te maken aan welke godvruchtige zielen men deze kapel te danken heeft.

1. « Barbara Maddens, » geborene Berlamont, overleed in Iseghem den 30 Mei 1901, in den gezegenden ouderdom van 86 jaar.

(23) Zie ook: G. Pauwels, "Kroniek van een Parochie - Groeninghe drukkerij, 1982. p. 158 - 159.

(24) Zie ook: T.M. nr. 58 jg XX/3 GUIDO GEZELLE EN IZEGEM. - 21. GEZELLE EN DE MARIASCHOLE OF AVE MARIA. p. 176 - 202.

Zie ook: T.M. nrs 62-63, jg. XXII/1-2.
GUIDO GEZELLE EN IZEGEM. - 22. GEZELLE EN DE BROEDERSCHOLE OF ST. - JOZEPSGESTICHT.

Twee gedenksteen en versieren de kapel al binnen :

Aan Maria onbevlekt ontvangen,
Machtige Maagd,
Moeder Gods en onze Moeder,
Behouderis der Kranken,
Troosteres der Bedrukten en
Oorzaak onzer blijdschap,
die de zuchten eener beproefde familie
en de smeekingen van duizenden
Iseghemaren hier toegestroomd,
liefderijk verhoorde,
Onze openbare en eeuwige
Erkenntnis
voor de genezing van onzen
welbeminden zoon Charles.
Bon & Bonnes Alexander Gillès de Pelichy
27 Juli 1902

Karel baron Gillès de Pélichy was op speelreis te Parijs, na zijn huwelijk met Jonkvrouw vander Renne de Daelenbrouck, toen hij met zoo eene gevaarlijke ziekte overvallen wierd dat alle hope van hem te redden verloren scheen. Onzeggelijk wat er voor hem gebeden wierd, en die gebeden wierden aanhoord.

Tijdens zijn langdurig verblijf in het Zuiden van Frankrijk, beviel Mevrouw Gillès van een zontjen den 23 Februari 1903. Het wierd kersten gedaan in S. Denijskerke, te Montpellier, en over de vonte gehouden door den bisschop van Montpellier, Mgr Frans de Rovérié de Cabrières, die hem de namen gaf van Leo Frans Maria Ghisleen.

-- 838 --

Hulde van
dankbaarheid
aan O. L. V. van Lourdes
omdat zij mij van de dood
gered heeft tijdens de
spoorwegramp van Wacquemoulin
op bedevaart naar Lourdes
den 6 Mei 1902.
Marie
De Clercq

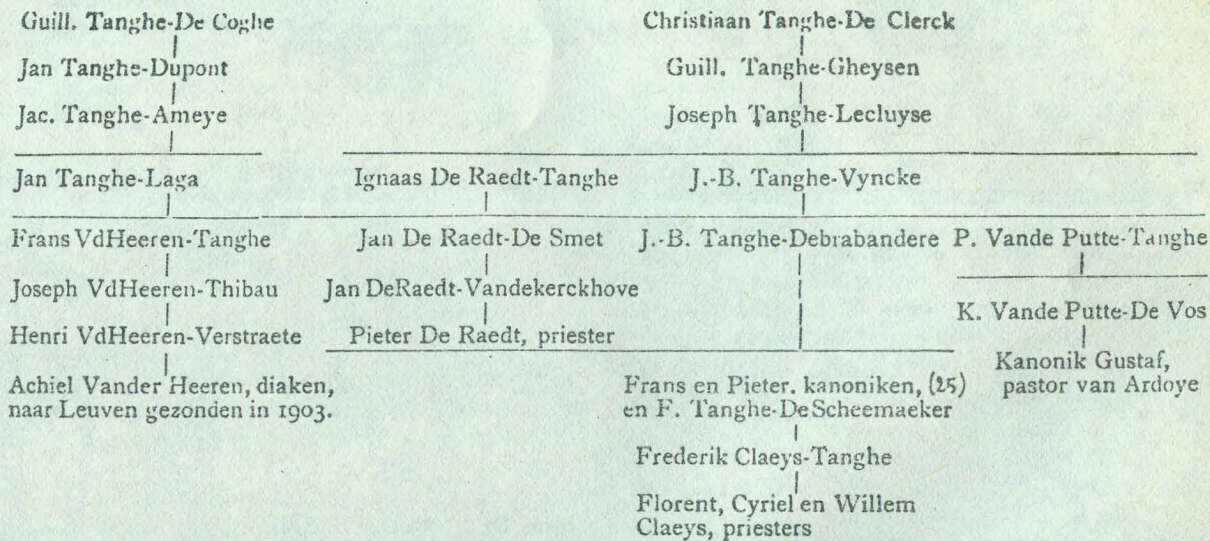
18. O.L.V.-ten-Doorn, of Ingelmunster-Kapelle, dat is eene kapelle die op Ingelmunster stond in 't kruisen van den heirweg van Ingelmunster naar Kortrijk en dezen van Iseghem naar Gent. Zij was gesticht door de hoogedele Jacoba d'Ailly, Vrouwe van Ingelmunster, meest ten voordeele van de talrijke kooplieden, die den zaterdag naar de bloeiende markt van Iseghem kwamen (1). Er bestond een voldoende bezet, om daarmede elken zaterdag eene mis te doen lezen eene halve ure vóór de markt. De inkomsten ervan waren in de jaren 1780 zoodanig gezonken, dat de bisschop van Doornijk geraadzaam vond de missen op zesse 's jaars te brengen.

Kapel en fundatie verdweenen in 1794.

In de jaren 1800 en oneffen heeft eene goede ziele die zaterdagmisse ter eere van O. L. V. hersteld. Zij wordt elke weke in de kerke van Iseghem zeer getrouwelijk onderhouden.

(1) In de middeleeuwen trok de markt van Iseghem buiten maten. Garen- en stukkenkoopers kwamen van ten allen kante, en Iseghem verkocht op zijne Halle zoo veel laken als Kortrijk, tot dat in oorlogetijden de Halle met 400 huizen verwoest wierd. — Uit een hs. van secretaris Schotte, van Ingelmunster.

Jan Tanghe en Maria De Jonckheere trouwden t'leeghem 18 Febr. 1618.

(25) Zie ook T. M. nr. 53, jg XIX/1, p. 3-56. Kan. GUILIELMUS FRANCISCUS TANGHE

KANONIK TANGHE EN ZIJN VOLK.

In den loop van ruim drie eeuwen, zijn er 144 geestelijken van Iseghem, wier name gekend is. De oudste is Mgr. Bouckaert, wijlend bisschop van IJper; De jongste, Seraphijn Naert, die den 2 October 1903 het Seminarie van Brugge binnentrad. Hij is geboren den 30 Januari 1883.

Onder die 144 Heeren komen er eenigen, die het priesterlijk order niet weing tot eere strekken. Met opzet noemen wij maar één, kanonik Tanghe, omdat hij de opsteller is van den *Parochieboek van Iseghem*, en van talrijke boeken van den zelfden aard, die beschreven staan *Rond den Heerd*, anno 1880, bl. 225.

Hij gaf ook zijne *Sermoenen* uit in 14 deelen. Zij zijn gedrukt bij De Scheemaecker-Van Windenkens, te Brugge, 1863-1874.

Die *Sermoenen* worden hoog geprezen bij onze vlaamsche priesters, en genooten overjaar* de eere-lazen wij in de dagbladen:

« Notre clergé flamand reçoit en ce moment dans l'Inde anglaise un hommage bien flatteur et bien mérité.

Il se publie à Bombay une traduction en anglais des sermons flamands de plusieurs de nos prédicateurs, entr'autres les RR. MM. Tanghe, chanoine de Bruges, De Vloo, Vendrickx, etc. 1902.

Le recueil a pour titre: *Sermons from the flemish translated by a catholic priest. With episcopal approbation.* — Edité par B. Furtado and bro, à Bombay.

* overjaar = verleden jaar.

Les approbations émanent de l'Evêque de Christchurch (Nouvelle Zélande) et de deux Evêques anglais. Feu Monseigneur Regg, Evêque de Dunkerque, s'exprime comme suit: « Je ne crois pas qu'il existe de meilleurs sermons que ceux-ci. »

Le recueil a déjà atteint sa troisième édition. »

Francis Tanghe was geboren tot Iseghem den 12 Maart 1802, en overleed te Brugge den 9 Juni 1879, ten 9¹/₂ van den avond: De steen, die zijne grafstede sluit in den kelder der kanoniken, draagt dees opschrift:

†

D. O. M.

In spe resurrectionis

Hic requiescit corpus

R. a. D. Gulielmi Francisci Tanghe

Can. Eccl. Cath. Brug.

Obiit 10 Junii 1879. (1)

R. J. P.

Op Iseghem heeft men van over ouds drie stuitken van de Tanghe'n kunnen onderscheiden:

1° dezen van den kanonik waarvan een stamboomken hiernevens;

2° dezen van mulder Jan Martijn Tanghe-Steerlynck, wiens zoon, E. H. Lodewijk Tanghe den welgekenden *Vespérale Romanum* uitgaf te Gent in 1834; verders

3° dezen van J. B. Tanghe-Christiaens, geboren

(1) Hij is wel deugdelijk overleden den 9 Juni: de steen zegt den 10; de rouwbrieven uitgeplakt op kerken en bidplaten zeiden zelfs den 11 Juni, dit alles om de oogen te vermindern en verlang voor de begraving te bekomen.

tot Iseghem den 3 Maart 1722, en overleden koster van Watou den 9 October 1780.

J.-B. Tanghe won Victor Tanghe-Van Uxem, geboren te Watou den 18 Oegst 1763, en aldaar overleden den 15 Sept. 1828, nalatende:

a) Joanna, getrouwd met Pieter Cornette, te Poperinghe;

b) J.-B., predikheer, ov. te Thienen 17 Jan. 1870;

c) Pieter, ov. pastor van Noordschote 5 Mei 1853;

d) Dominiek Victor, ongeschoeide carmeliet geworden te Roomen; priester en zendeling in Holland; vermoord binnen Leiden den 20 Juni 1826, en den 23 op het roomsch-katholiek kerkhof van Oegstgeest begraven.

DE PASTORS.

Volgens overlevering is Sint-Tillo of Hilonius de (26) eerste geloofsode en pastor van Iseghem geweest. Hij stierf te Solignac, twee uren boven Limoges, den 6 Januari 700 of 702, in den ouderdom van rond de 94 jaar. Zijne reliquien kwamen tot Iseghem toe den 30 Oegst 1886. Op het zeinsel, waarin zij gesloten zitten, staat er: *R. D. L. Slosse, pbr.* (27) *Eccl. Iseghemiensi D.D.A.D. MDCCCLXXXVI.*

De *Analectes pour servir à l'histoire ecclésiastique de la Belgique*, II, II, deelen de oorkonde mede, waarbij de bisschop van Doornijk en Noyon in 1112 aan de abtdij van S. Maartens, te Doornijk, de autaren schenkt van Aeltre, Iseghem, Guileghem, Zaren en Steenput of Estaimpuis.

Met reden mag men daarom veronderstellen dat de pastorij van Iseghem eenen tijd in handen van de moniken van S. Maartens zal geweest zijn.

(26) Zie ook: T. M. nr. 59 jg. XXI/1 p. 3-39.

(27) Zie ook: Ant. Vandromme, "E. H. Leopold Slosse en het Izegemse Slossefonds." Wtg. T. M. 1903. 88 p + 140 p.

In 't Seminarie van Brugge bewaren ze, op pergament, eene *Sententia arbitraria lata a Guillo pbro de Ysenghen et Nicholaum pbrm de Beslaire super re orta inter Johem pbrm Rollariensem et religio sos de Sinnebecca circa proventus quarundam decimarum*. Dat stuk is van het jaar 1263. (28)

Achter dien Willem kennen wij Gillis de Péronne, die zijne pastorij bedankte ten Alderheiligen 1337, en vertrok naar het Huis der oude priesters, binnen Doornijk (Dit volgens aantekeningen van kanonik Vos).

Philippus Hauebert, « pastoor en kanonik, » had een jaargetijde reeds vóór 1531, 't was « te doene op Ste Loonis dach. » (Aldus G. F. Tanghe).

Ik peize dat er hier sprake is van eenen pastor, wiens koperen ingewerkte grafplate vóór den choor der hoofdkerke van Doornijk placht te liggen. Men las erop :

Hic jacet Philippus Hennebert, ex Popieul, Canonicus et Hospitalarius, qui obiit 9 Aprilis 1518. Post diversa pericula passus mari et terrâ, Tornacum canonicatum nactus est, et infirmorum cura subdita est.

De Henneberts, van Doornijk, bezaten de heerlijkheid van *Moræux*, onder Popuelles.

Volgens den *Armorial* van Rietstap en de *Mémoires de la Société historique de Tournai*, XVI, 204, voerden zij het volgende wapen : *d'argent à la barre d'azur, chargée de 3 roses du champ*.

Bij graaf du Chastel vindt men omtrent hetzelfde : *d'or à la bande d'azur, chargée de 3 quinte-feuilles d'argent*.

Eenige dischrekeningen dragen handteekens van

(28) Zie ook : T. M. nr. 66. xxiii/2, p. 139 - 150, en nr. 67. xxiii/3, p. 295 - 297.

« prochiepapen » : deze van 1514-1515 dit van Jan Galle ; 1528-1531, Clemens De Dondere ; 1540-1548, Adriaan Van Coutere ; 1565-1566 Jan De Brauwere of Brauwereius ; 1586, Antone Van Halle.

Een oorkondenboek van Harelbeke, in 't paleis van den bisschop van Brugge bewaard, stipt ergens aan : *Duas partes oblationum Eccl. parolis de Morseele in quibus curatus habet 3^m partem accepti Anthonis Van Halle curat parolis 1527 X^{bri}.*

Onder de pastors van S. Anne-ter-Muiden komt wij in 1584 eenen Antone van Halle tegen, die te gelijker tijd Westcapelle, Houcke, Oostkerke en Coolkerke bediende. Is er hier sprake van oom en neve ? Wie weet ?

1590. *Adrianus Leydanus* of van Leyden.

1600. *A. Van Hamme*, vervoorderd uit Deerlijke Zijn doodact, in het jaar 1625 : « 3 Mei Meester Arnout Van Hamme pbr. pastuer deser prochie. »

Hij begon boek te houden van de doopelingen met 8 Sept. 1606 ; van de trouwers met 12 Juli 1607, en van de dooden met den Vasten 1613. (29)

1625. *Jac. Canisius* of *D'Houdt*, onder wiens toezicht de Grauwe Zusters van Iseghem een nieuw klooster gingen stichten binnen Tourcoenje.

Jan Bravo, een Gentenaar, « ex Castro Ganda vi, » was pastor tot Ertvelde, toen hij, om de slechte tijden, te Nieuwjare 1623 steêwaarts moest wijken, en eenige maanden als onderpastor dienst deed in Thielt. Met Juli betrok hij wederom zijne pastorij van Ertvelde, en bleef er tot 26 Juli 1628, als wanneer hij pastor wierd van Oyghem. Na twee jaar de herderlijke bedieningen waargenomen te hebben op

(29) Dit schriftje is bewaard gebleven in de archieven van stad.

Iseghem vertrok hij naar Spanjen, het land zijner voorouders.

Op 11 Dec. 1637 *A. Roymans*, S. T. L., « resignante et privato Joanne Bravo. » Hij was van de kanten van Maastricht, en moet hier de pastorij bekomen hebben *via academica* of *Lovaniensi*. Zijn doodact : Obiit 5 Julii 1654 zonder meer ; begraven ? « 9 Julius Myn Heere ende Meester Antonius Roymans, Pastor Jaer graefschep van Iseghem. »

Onder hem maakte de peste van 1646 ontelbare slachtoffers. Het Magistraat van Iseghem vond geraadzaam eene « Lazarie » op te richten in het grensbuurt van de herberge « die Marsche, » onder Emelghem : daarover klachte van de Emelghemnaars bij de Wet van den Haselt, ofte vierschare van Oost-Yperambacht. (1)

Jac. Van Dolré, S. T. B., beurzenier van het Schotsch Collegie, in de Hoogeschool van Douay, dong mede in 1634 voor de pastorij van Comen. Hij lukte niet en bekwam deze van Coyghem ten jare 1636 ; deze van Belleghem in 1640 en deze van Iseghem den 24 Juli 1654. Zijn doodact meldt er : 1663. *Dominus ac Magister Jacobus van Dolré, pastor in Iseghem, obiit 6 Martii.*

Hij schreef *Het leven van den H. Hillonius, abt, (30) patroon der Kercke en Ghemeente van Iseghem, die aldaer wort aenroepen en ghedient teghen de*

1) *Bickorf*, 1898, bl. 320.

Tijdens het uitbreken der gestopte zijchoorvensters van de kerke van Rumbeke in 1903, vond men er talrijke overblijfsels van eene *ex voto*- of beloftekapelle en eenen steen met opschrift : *Mater Christi*, 1646.

(30) Was de eerste nederlandse biografie van deze patroonheilige van Iseghem.

quade korisen. Het bevat 52 bladz. in 32° en is tot IJper door M. de Carpentier goedgekeurd den 1 September 166. . Het is gedrukt in Sinte-Pieters letters en opgedregen aan « Weerde Voorsienighe seer discrete Heeren d'Heeren Hoogh-Bailliu, Burghmeester, Schepenen en Regierders met de Ondersaeten van den Graef-schepe van Iseghem. » Wij bezitten er een afdruksel van.

Den 12 October 1680 stichtte hij eene misse ter eere van den H. Hilonius, die ten eeuwigen dage op elken eersten woensdag der maand moet gezonden worden.

Kanonik Tanghe meent dat M. Van Dolré van 't IJpersche was. Toch neen. Naar luid van dezen kerstenbrief is hij geboren te Meenen :

Die 15 novembri 1607 baptisatus Jacobus, filius Nicolai Van Dolen, susceptus à Jacoba Van Ackere et Isabella Le Clercq.

Mijnheer Van Dolré's vader, *Nicolaas*, trouwde tweemaal : 1° met Judoca Van Zoot, *filia* Andries bij Maria Van Ackere, overl. in 1605; 2° met Maria De Clercq.

Negen zijner kinderen zijn te Meenen geboren :
1° *Jan*, den 26 November 1593. Hij trouwde den 31 Juli 1628 met Judoca Vercruyden, en stierf weduwaar met 4 kinderen den 19 Februari 1665. Zijn voogd was weleer « Meester Jan Van Dolré, wonende binnen der stede van Douay. »

2° *Maria*, geb. 25 Maart 1601. Zij trouwde den 13 November 1636 met Jac. Rousel, en den 3 Nov. 1636 met Jooris Bernaige.

3° *Andries*, geb. 5 November 1602.

4° *Magdalena*, geb. 4 Mei 1606.

5° *Jacobus*, onze pastor, geb. 15 Nov. 1607.

6° *Nicolaus*, getrouwd 28 Juni 1639 met Joanna Doubles. Daarvan : Joanna, geb. te Meenen 29 Sept. 1641, en Jacobus, geb. op S. Maartens, 't IJper, 15 Dec. 1643. Waren peter en meter van dien Jacobus, zijn oom, de pastoor van Belleghem, en Maria Anna Doubles, vrouw van Jac. vanden Peereboom.

7° *Pieter*, geb. 30 Maart 1613; overl. te Brugge, 7 Sept. 1689. Hij was geprotest bij de recolletten, onder den naam van Paulus, ten jare 1634.

8° *Willem*, geb. 17 Sept. 1620.

9° *Margriete*, geb. 13 Oct. 1623; overl. op Sinte-Pieters, tot IJper den 3 Oct. 1657, en begraven bij de Predikheeren.

Een Nicolaus Van Dolré, pastor van Bavichove, kan de neve geweest zijn van den pastoor van Iseghem, en de volgende post uit de Doornijksche benoemingsboeken schijnt deze veronderstelling te staven : 8 Junii 1682 *collata est capellania de Annæulin R. D. Nicolao Van Dolre, pastori in Bavichove, per commutationem capellaniæ S. Christophori, in Flobecq, cum R. D. Jacobo Van Dolre.*

In de XVIIe eeuw vindt men 's pastors volk onverschillig geboekt *Van Dole* en *Van Dolré*.

Een schrijven van kanonik De Schrevel in de *Biographie Nationale*, XVI, laat vermoeden dat een Jac. Van Dolré, kanonik van S. Omaars rond 1582, aan den adelstand toebehoorde. En als men Rietstap's *Armorial* te rade gaat, daar vindt men inderdaad een Hollandsch geslacht van Dolré, dat een wapen voert :

Van Dolré, in Overijssel, *d'or semé de fleurs-de-lys d'azur ; au lion de gueules, brochant sur le tout.*

1682. *Jan Frans De Beuckelaere*, tot hiertoe bediender van de kapellanij van O. L. V., gesticht in de kerke van Wevelghem. Hij wisselde van pastorij met zijnen opvolger in 1694, en stierf te Belleghem, oud 54 jaar. Hij wierd er begraven den 23 Oegst 1708.

1694. *Cornelius De la Houssoye*, deservitor van S. Pieters, tot IJper, in 1679; onderpastor van Meenen 1685; pastor van Belleghem 10 April 1686; pastor van Iseghem te Meie 1694. Hij overleed nog hetzelfde jaar, uitwijzen den doodboek : 1694. *D. Cornelius de la Houssoye Pastor huius parochiæ obiit Cortraci 4^a 9bris.* Ze vervoerden zijn lijk van Kortrijk naar Iseghem, en begroeven het in den hoofdkerke de 9 November. Geen twijfel of de man stierf van de peste.

Paschasius de Backer, blijkens dezen kerstenbrief, was geboren op S. Baafs, te Gent, den 29 April 1681 : *Eodem die (1 Maji) baptisatus fuit Paschasius, filius Joannis De Backer et Mariæ Van Oenacker, Coniugum. Susceptores Paschasius Adenel (1) schout ex Everghem et Valeriana De*

(1) Volgens De Potter en Broeckaert was een Jooris De Backere burgemester van Everghem in 1646; Passchier Adenelle was er schout in 1658, en Frans Adenelle schijnt zijn opvolger geweest te zijn in die bediening 't jaar 1685.

Backer. Natus est 29^a Aprilis Quadrante ante primam meridianam. (Sign.) Mich. Locx.

M. De Backer was sedert drie jaar onderpastor te Thieit, toen hij in 1689 in 't Oratorie trad van S. Philippus-Nerius. Een jaar nadien verliet hij die vergadering. Hij wierd pastor van Avelghem den 23 Juni 1692, en van Iseghem den 15 Maart 1695. Zijn godact staat er aldus ingeschreven: 1700. *Dominus Passchasius De Backere, Pastor in Iseghem Gebr.* Begraven in de hoogkerke.

Hendrik Commacen, geboren te Kortrijk 29 Mei (31) 1664 en bezat aldaar eene kapellanij in S. Maartens sedert 5 Mei 1685. Hij wierd pastor te Rollegem, aan 27 jaar, den 20 Maart 1691, en tot Iseghem den 25 April 1700. Hij kwam plechtiglijk t'huis den 11 Mei om 's anderendags gereed te zijn voor het ambtelijk bezoek van M. den deken van Kortrijk. Hij ging met een stilte, en was een felle predikant. Tijdens het herbouwen van de pastorij, bewoonde hij de baronij van Sint-Amand, waar het spookte: — 't is nu de huidevetterij van Julius Van Haverbeke.

's Pastors vader, geneesheer Francis Commacen, wiens name in den vollen italiaanschen vorm *Comasco* geschreven staat, overleed binnen Kortrijk den 26 Juni 1668; zijne moeder Elisabeth van Heule, stierf in Iseghem den 30 Januari 1707, drie maanden vóór de honderd-en-zevenjarige Pieter-nelle Volckaerts.

's Pastors oom, P. Leonard Comatse (1), zoon van

(1) Of die name te Kortrijk geleden heeft! In 1668 en 1677 vindt men *Comasco*; in 1637 *Commatgens*; later *Comate* en *Komatse*, *Carmatse*, *Comartse*, *Comatsen* en *Comassen*.

heelmeeester Hendrik en van Cath. De Leersnyder wierd geboren te Kortrijk, den 11 Maart 1644, en over de vonte gehouden door zijnen peter Leonaard Schaers, pastor van Sinte-Maartens. Hij wierd geprotest bij de recollecten in 1661.

Mattheus Vande Putte en *Jan Francis Lust*, waren opvolgentlijk deservitor. Deze laatste bekwam de pastorij den 13 Mei 1724; trad in dienst den 25 derzelve maand, en verliet deze wereld den 6 mei 1770. Zijn wit marbelen zerk zit t'Iseghem in de vonte:

D. O. M. (32)

*Sepulture
van*

*den Zeer Eer. Heer ende Mre.
JOANNES FRANCISCUS LUST*

*geweest hebbende 46 jaren pastor
deser prochie, overleden den 6^{en}
mei 1770, in den ouderdom van
78 jaeren den welken heeft
gefondeert een jaergetjde voor
50 jaeren met distributie van
broodt voor den armen
Requiescat in pace.*

Z. H. de bisschop van Doornijk om den hoogen ouderdom van dien verdienstelijken man te zwichten, zond hem M. Maes tot hulppriester, en bediende te Lendeledede het H. Vormsel aan 1400 Iseghem-sche kinderen den 27 October 1769.

De kerstenbrief van M. Lust is te Meenen ingeschreven als volgt: *Die 18 Octobris 1691 ego infrascriptus baptisavi Joannem Franciscum, filium Joannis Lust et Joannæ Termyu, coniugum*

(32) Zie ook: T.M. nr. 50 jg XVIII/1 p. 6 & 9.

suxploribus Judoco Francisco Lust et Isabella Ficus.

Franciscus Bruneel, pastor Menenis.

M. Lust's moeder trouwde eerst met Pieter Maioribanck, (waarvan Pieter Francis, onderpastor te Comen, geboren te Meenen den 19 Maart 1706); zij hertrouwde met J. Lust, waarvan twee kinders opgroeiden, de pastor van Iseghem, te weten, en Joanna Francisca, geboren den 24 Oegst 1697, overleden te Kortrijk den 1 Mei 1741, weduwe zijnde van doctor Jan Daniël De Block.

Jacobus Brays, zoon van Phiippus en van Margriete Du Coulombier, geboren den 6 Oegst 1724. Hij was hulppriester te Cuerne, onderpastor te Wervick en te Reckem; pastor van Aelbeke in 1752, en pastor tot Iseghem sedert 25 Oct. 1770. Hoe zijne bediening op Winkel Sint-Eloi, hieronder beschreven, moet uitgelegd worden, is mij onmogelijk:

D. O. M.

*Sepulture
van*

*den seer Eerooverden H^{er} en M^{re}
JACOBUS FRANCISCUS BRAYE (33)*

*gebortigh van Meucron
geweest hebbende ten tyde van
11 jaeren deservitor der parochie
van Winkel St Eloy daer naer
ten tyde van 15 jaeren seer
waecksamen Pastor deser
parochie overl. den 24 Maerte
1786 in den ouderdom van 62*

(33) Zie ook: T.M. nr 38 jg. XVI/1, p. 38 voetnoot 35. en T.M. nr 50, jg. XVIII/1, p. 8 & 9.

— 852 —

*Faeren, den welken heeft
gefondeert een eeuwigh
Faergetyde met brood deelinghe
aen den armen
Requies Cat in Pace.*

Samuël De Laere, zoon van Pieter en van Isabella Van Besien, geboren tot Ingelmunster den 18 Maart 1745. Hij leerde latijn bij de recolletten van Thielt; wierd onderpastor tot Ingoyghem en Heestert; pastor van Iseghem den 1 September 1786, en als dusdanig geïnstalleerd door deken Cooreman, in de kerke van Cuerne, den 3 October.

Zijne zuster, Regina De Laere, stierf in de pastorie van Iseghem den 9 April 1805, oud 66 jaar.

Zijn wit marbelen zerk wordt in de kerke, bij Ons Heeren graf bewaard:

D. O. M. (34)

*Sepulture
van*

*den zeer Eerw^m Heer en Meest^r
SAMUEL DE LAERE
gebortig van Ingelmunster
geweest hebbende 24 Jaeren
pastor dezer prochie
overleden den 24 8^{br} 1810
oud 65 jaeren die heeft
gefondeert een jaergetyde
voor 65 jaeren
met deeling van brood
aen den arme
Requiscat in pace.*

Na het sluiten van het Concordaat van 1801,

(34) Zie ook: T.M. nr. 50 jg. XVIII/1, p. 9
& 22.

— 853 —

geschiedde er eene kappinge onder de priesters, met vermeerderinge en verminderinge, die nooit was geweten geweest: zoo ging de pastor van Sinte-Maartens, van Kortrijk, naar Anseghem; deze van Rousselare naar Ledeghem; deze van Thielt naar Wacken; deze van Meulebeke naar Aersele, enz. 't Moet zijn dat de pastoor van Iseghem ook eene andere bestemming had ontvangen, ten minste op het papier, vermits zijn opvolger wezentlijk is benoemd geweest te Bâmesse 1802.

't Was kanonik *Jan Antone Buydens*, S. T. L., vicaris-generaal van Brugge. Hij wierd geboren te Mechelen den 28 Oct. 1760, en stierf te Gent den 21 Januari 1838. Hij wierd begraven den 24, en plechtiglijk geuitveerd in Sinte-Catheline, te Mechelen, den 13 Maart.

M. Buydens heeft de pastorie van Iseghem nooit komen bekleeden. Kanonik Tanghe beschrijft zijn leven in de *Pastors en Dekens van Ghistel, Brugge, De Scheemaecker-Van Windekens*, 1865, bl. 28.

Van 1810 tot zijne dood, den 20 Februari 1813, *Martijn Vincent Buseine*, voorgaandelijk onderpastor te Bulscamp, Duinkerke en Eessen; pastor te Blankenberghe en Vlissingen.

Hij wierd geboren te Beclaere den 23 September 1764. Zijn vader was Pieter Jacobus, van S. Jacobsprochie, tot Ijper; zijne moeder Maria Elisabeth De Smet, van Wervick.

Zijne meter, die hem deed leeren in 't Collegie van Meenen, was Maria Cath. Talpe, vrouw van greffier Pieter Jac. Delfortrie. Zij overleed te Beclaere, vijf maanden na de dood van haren beschermeling, den 20 Juli 1813.

— 854 —

Pieter De Simpel, geboren te Staden den 2 Nov. 1767, en, na twee maanden dienst, door de heerschende ziekte ten grave gesleept den 19 Mei 1813.

't Was een van de felste studenten van zijnen tijd en tevens een moedige geloofsbelijder, die onder het Fransche schrikbewind, om het weigeren van den Eed, naar de eilanden Ré en Oleron vervoerd wierd. Zijn zeldzaam geworden latijnsche *Necrologium* staat in den *Archievenboek van R. d. H.*, I, 44, en wierd in 1869 herdrukt ter gelegenheid van eene jubelfeeste gevierd ter eere van kanonik Bruno Van Hove, te Rousselare.

Tot vollediging van hetgeen geschreven staat over de Simpel's op bl. 410:

Pieter Jan De Simpel, en Maria Joanne Mahieu wonnen te Staden:

1° Den pastor van Iseghem, *Pieter Jan De Simpel*.

2° *Karel De Simpel-Bossuyt*, geb. 4 Nov. 1769; 50 jaar burgmeester van Staden; er overl. 3 Mei 1849.

3° *Helena*, geb. 15 Dec. 1770; overleden te Lauwe, ten huize van haren zoon, pastor Pieter Van Hove, den 21 Jan. 1849.

4° *J. B. De Simpel-D'Haens*, geb. 29 Oct. 1768. Zijne dochter, Barbara De Simpel, trouwde met Joseph Gouwy, en stierf den 14 Sept. 1867; zijne kleindochter, Sophia Gouwy, vrouw van Aloijs Vander Heeren, boerde lange jaren op Iseghem, en woont nu te Ledeghem.

5° *Eugenia Carolina*, geb. 11 April 1772; vrouw van Pieter Joseph De Ceuninck.

6° *Ferd. Albrecht De Simpel-Bonvarlez*, geb. 2 Juni 1773.

7° Ivo De Simpel-Ampe, geb. 5 Nov. 1774. Zijn zoon, Karel De Simpel, trouwde met Eugenia Drom en Anna Theresia Segaeit, en stierf tot Hooglede den 15 Jan. 1883.

In de Leeuwenstraat te Gent, bij de Franciscanesen, gezeid de Zusters van Crombeen, hangen de geschilderde portretten van de gebroeders Bernard en Willem De Smet, beiden kanoniken van Sint Baafs.

De laatste, Willem De Smet, voerde met veel gezag den herderstaf over Iseghem den tijd van 16 jaar. Hij ging weg, om pastor en deken van Waerschoot te worden, en wat later vicaris-generaal van Z. H. den bisschop van Gent.

Hij stierf in 't voormelde klooster den 26 Februari 1849.

In gevolge het onderstaande *Decretum* (1),

(1) DECRETUM IN UNA GANDAVEN.

Multi Pastores accepta S. Olea apud se deponunt in domibus suis usque in sequentem diem dominicam; et tunc cum solemnii processione, videlicet cum cruce, cum candelis ardentibus, sub baldachino à toto ciero portantur ad ecclesiam exponunturque in aliquo altari cum Hymnis, et eadem solempnitate portantur ad fontem baptismalem, eique infunduntur. Queritur: 1°, an Pastores recte retineant S. Olea in domibus suis usque in dominicam receptionem eorum sequentem; 2° an S. Olea tali solempnitate introduci possint in ecclesiam; 3° an cum tali solempnitate infundi possint fonti baptismali, cui non potuerunt infundi in vigilia Paschatis, cum tunc necdum haberi potuissent. Resp. S. R. C. Ad 1, negative; ad 2, tollendam esse inductam consuetudinem et servandus Ritualis rubricas; ad 3, jam provisum in præcedenti. — Atque ita respondit et servari mandavit, die 16 Decembris 1826.

schaafte hij tot Iseghem de eeuwenoude gewoonte af van na den paaschtijd, de H. Olie processiewijs uit de pastorijs af te halen. — Het H. Olievat stond alsdan op eenen zilveren schotel en was met eene kroone bedekt; en die, achter de processie, eerst kersten gedaan wierd, ontving de «vontekroone» ten geschenke.

Jan Verkest, van Wingene, wierd geïnstalleerd als pastor van Iseghem, op Sinte-Godelievenachternoene 't jaar 1829. De man was veel te goed, en daarbij te lang van stijl om het eenen merklijken tijd op Iseghem te kunnen uithouden. 't Jaar 1834 wierd hij hoogleeraar te Mechelen (1), en 't jaar 1840 vertrok hij naar de Jesuiten, bij dewelke hij stierf in Namen den 6 Oegst 1858.

Den 16 Sept. 1834 J. De Bruyne, wiens kerstenbrief te Pitthem luidt in dezer voegen:

«Decima tertia Junii 1794, hora quarta manè, hic natus, baptizatus est Joannes filius legitimus Joannis Baptistæ De Bruyne, thuletani, et Isabelle Devillé, ex Pitthem, incolarum hujus susceperunt Philippus Devillé habitans in hardoye, et Maria Debruyne, incola declarans se nescire scribere.

Joannes Baptista De Bruyne Philippus De Villé signatura X matrina. C. A. Baclens, vicepr de Pitthem.

(1) Van de 5 eerste leeraars der Faculteit van Godsgeleerdheid te Mechelen (later te Leuven), waren er twee, die weleer ie heilige bedieningen binnen Kortrijk uitoefenden: M. Verkest, oud-onderpastor van S. Maartens, en M. Annocqué, oud-rector van S. Michiels, overl. pastor van Oordeghem in 1802.

M. Debruyne, oom van P. Hugo Maes, norbertijn, kwam van Bovekerke, en wierd geïnstalleerd de weke vóór de kermisse, den 1 October 1834. Zijn eerste sermoen, op kermiszondag, liep grootendeels op den dans en andere misbruiken, en hetgeen hij was dien eersten zondag, dat was hij al de zondagen van zijne 29 jaar overgebracht in pastorelen dienst, een onversaagde kamper tegen het kwaad, gelijk waar hij het vond.

Hij bracht de Aanbiddingdagen van 4 Januari op 7 Januari; en van 7 Juli op 3 Oegst.

Hij herbouwde de kerk en verloos er het gezicht bij, de waarheid ondervindende van de spreuke: *qui bñt pñt*. (35)

Hij gaf zijn eervol ontslag in 1863, en bediende naderhand de kapelle van 't Hospitaal, tot Iseghem, alwaar hij overleed den 1 Oegst 1873.

't Was een geleerd man, wiens gezag bisschop De Brabandere op zekeren dag inriep, in de tegenwoordigheid van de leerlingen van 't Seminarie van Brugge, zeggende: *sic etiam censebat R. D. De Bruyne, pastor Iseghemii, vir in utroque jure doctissimus*.

Zijn «leven» staat in kan. Tanghe's *Sermoenen*; XII, 324, en een gedenksteen, die hem betreft, zit in de Zusterskapelle van S. Hiloniuskerke.

Dominis F. F. Lefebvre, burgimagistro
Scabinis F. Ameye et P. Debaere.

D. O. M.

Iseghemii, in veleri ecclesia, missam

ultimam cantavi 29 Aprilis 1852.

quã diruta, in nova funditus

eodem loco constructa, primum

(35) Zie ook: J. Geldhof, *De kerk van St. Hilonius te Izegem*, gedrukt bij de Drukkerij Strobbe, Izegem, 1955. 158 p.
Het volledig relaas van sloping en heropbouw van de parochiekerk van Izegem, van 1851-1855 is te vinden in een groot, rood boek, caligrafisch geschreven en berust in de dekenij te Izegem.

— 858 —

*celebravi 1 Maii 1855**J. De Bruyne, Pastor.**MaLoU Deo hanC ConseCrat.*

1863-1867, *Karel Aernout*, van Ichteghem, oud-onderpastor van Sinte-Maartens, te Kortrijk. Hij stak de pastorij op, en wierd naar Meulebeke vervoerd, alwaar hij stierf den 28 December 1891, oud 77 jaar.

Onder opzicht van goedheid, was hij de weersplete van M. Verkest.

Frans Lonnevill, op zijne geboorteprochie gezeid *Loddeville*, stond hier 24 jaar als pastor. 't Was een grootmoedig en hertelijk man; een waakzame en welsprekende herder, die peizen deed op het woord: *Ardeat orator qui vult accendere plebem*: hij prak met gloed en onverzaadbaren iever, en keerde er velen van de boosheid af.

Op zijnen zerksteen, vóór den baron's kapelle, leest men:

Bid
voor de ziel
van den Eerweerden Heer
FRANCISCUS
LONNEVILLE S. T. B.
die geboren
te Sinte-Kruis
den 25 Januari 1823
pastor
wierd van Iseghem
den 23 october 1867
en aldaar overleed
den 25 Juny 1891

Weest uwen oversten indachtig
die u het woord Gods verkondigd hebben.

— 859 —

Den 15 Juli 1891 wierd met luister ingehaald als pastoor *M. Joseph De Hulster*, tot getuigen hebbende zijn broeder, *M. Arsenius De Hulster*, thans deken van Poperinghe, en zijn oom, *M. Vande Maele*, wijlend pastor van Hoogstaede.

Van ouders t' ouders, zijn de De Hulster's van Rousselare. Hun zerksteen zit in den buitenkerkmuur van S. Michiel, bij den torre.

D. O. M.

*Sepulture**Hier vooren licht begraven d'heer**JACOBUS AUGUST DE HULSTER J^s D' H^r**Pieter by Jo^a Marie Jacobs f^a Sr Danneel**Te synnen tyde schout der stad ter**Casselrye van Ieper, Baillin van**St Prinscstede ende St Jans Rollegheem,**den tyd van 23 jaeren overl. den 25 April**1759 in den ouderdom van 75 jaeren**ende van**Jo^a MARIE JOSEPHE DE BRUYNE**f^a Sr Pieter overl. 28 7^{ber} 1724 begraven**in St Maertenskerk van Ieper**kinderen**D'Heer PIETER JACOB DE HULSTER**overl. in den ouderdom van 33 jaeren**ende**van Jo^a MARIE JACOBA DE GEEST**f^a Joos bij Jo. Adriana Vermander*

R. I. P.

— 860 —

De laatste reken van den zerk zijn verre uitverleten. Ik veronderstelle dat er verdere afstamming opstond omtrent in dezen zin:

P. J. De Hulster
De Geest won Jac. Timotheus
De Hulster-Spillebout,
waervan Lodewyk Augustyn
De Hulster-Van Caillie,
overleden te Rousselare den
9 Sept. 1840.

De Hulster-Van Caillie won op zijne beurt Zacheus De Hulster-Vande Maele, overleden te Rousselare den 17 December 1872. Daarvan de pastor van Iseghem en de deken van Poperinghe.

Den 28 Nov. 1900 toog M. De Hulster naar Moschroen, en kreeg tot opvolger *M. Constant Van Coillie*, *J. C. L.* (1), geboren tot Hooglede den 3 van September 1854.

Hij wierd geïnstalleerd den 12 December 1900, tot getuigen hebbende de kanoniken Vanden Berghe en Lahousse.

God gave dat hij lange en gelukkige jaren op Iseghem mocht slijten, en kloekmoedig zijn veelomvattend werk verrichten. Dan zou de wensch vervuld worden dien zijne prochianen over drie jaar in dees jaarschrift uitdrukten: *Constans aCCeDe, Mane Constans.*

(36)

Bâmesse 1903.

(1) Een gedeeltelijke stamboom der Van Coillie'n is in *Rond den Heerd* te vinden, 1888, bl. 404.

(36) In de kerkmuur, aan de sacristiedeur zit een arduinen steen ingemetseld, met daarop alle namen van de pastoors van de St. Tillokerk gedurende deze dertien eeuwen van haar bestaan.

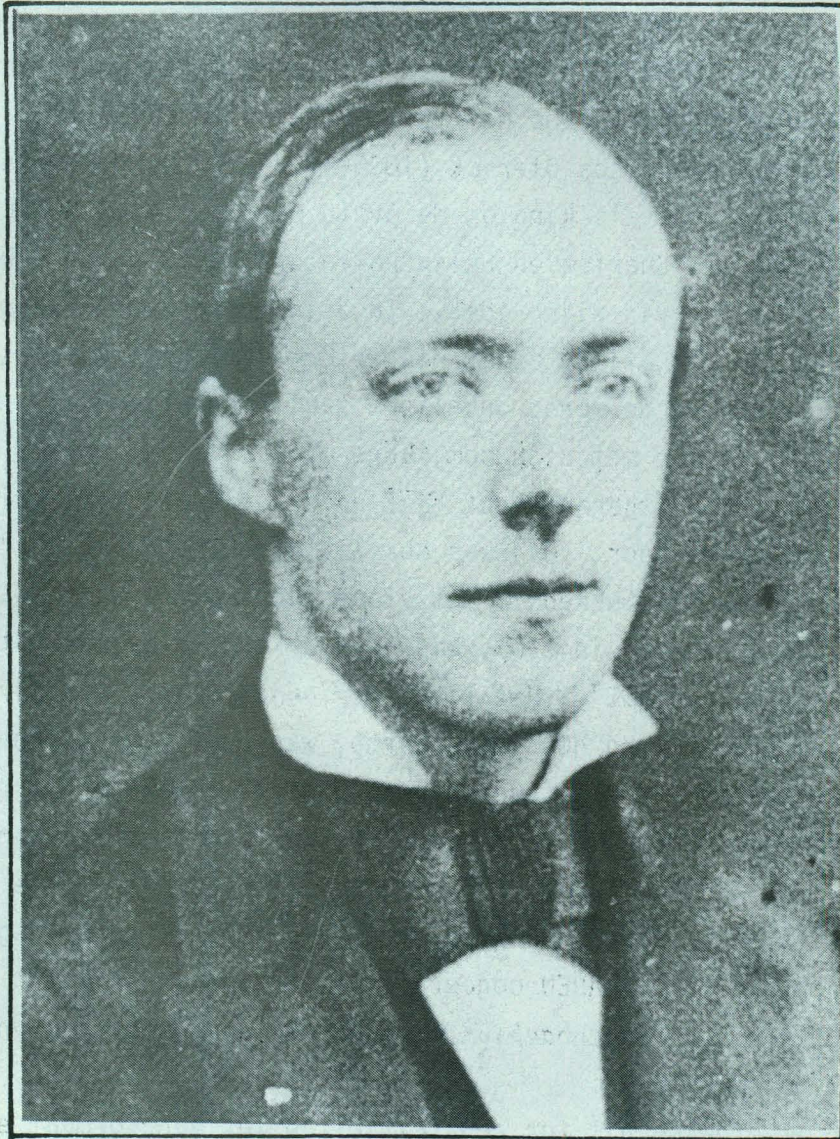
Zie ook: T. M. nr 50, jg. xviii/1. p.

Noten:

- (1) SLOSSE Leopold :
Geboren te Marke op Allerzielendag van het jaar 1842 als zoon van Jan en Ursula Vandaele. Hij stierf te Rumbeke op 31 maart 1920.
In 1983 gaf T.M. een uitgebreide en genummerde biografie uit van deze geestelijke. Rijk geïllustreerd en aangevuld met een volledige inventaris van het "Izegemse Slossefonds" (D.A.I. - 25 boekdelen).
Deze uitgebreide inventaris is daarenboven aangevuld met een persoonsnamen- en een plaatsnamenregister die het zoekwerk wel fel vergemakkelijkt.
Volledige curriculum vitae in "Leven van Sint-Tillo" Drukk. : Gebroeders Strobbe Iseghem, 1891, p.284.
- (2) TANGHE, Kan. Guillielmus Franciscus. (Izegem 1802 - Brugge 1879).
Het nr. 53 (XIX/1 van T.M.) geeft een uitvoerige biografie en bibliografie van deze geboren Izegemnaar.
- (3) Hij woonde toen op het Kerkplein 4, waar heden (1984) het Sociaal Centrum gevestigd is.
- (4) PAROCHIEBOEKEN van G.F. Tanghe.
T.M. nr. 53 (XIX/1) geeft op blz. 38 e.v. een zeer uitgebreide bibliografie van de parochieboeken die door Kan. Tanghe werden geschreven.

Foto : Kongregatie - Izegem.

DE HEER EMIEL NEIRYNCK

AUTODIDACT - TEXTIELFABRIKANT

DICHTER VAN "DE JONGEN VAN BOOS ISEGHEM"

IZEGEM, 18.09.1839
INGELMUNSTER 20.07.1916.

GROTEN VAN BIJ ONS

EMIEL NEIRYNCK (1839 - 1916)

DE DICHTER VAN "DE JONGEN VAN BOOS IZEGEM".

Antoon Vandromme, Blauwhuisstraat 52 - 8700 IZEGEM

Emiel Neiryndck werd op 18.09.1839 te Izegem uit een oude Izegemse familie geboren. Zijn vader was Eduard Bruno Neiryndck, kleermaker (1795-1857). Zijn moeder heette Nathalie Francisca Dierick (1806-1883) en was de zuster van Eduard Dierick. Hij woonde als kind op de Grote Markt, "IN DE GOUDEN SCHAAR". Na de school van de heren Charles en Felix Pollet (1) gevolgd te hebben, was hij werkzaam in de handel van zijn vader. In zijn vrije uren leerde hij Engels, Duits, Italiaans en Latijn, zodat hij weldra gemakkelijk meersterwerken van de wereldliteratuur in de oorspronkelijke taal kon lezen.

In 1860 stichtte hij, samen met zijn oom langs moederszijde, Eduard Dierick (2), het letterkundig genootschap "Voor Tael verenigd". In deze kring las hij zijn eerste gedichten voor. Hij was ook lid van "De Mandelkooi" (3) waarvoor hij verschillende zangstukken in het Vlaams vertaalde.

Van deze autodidact verscheen in 1906, bij de drukkerij Alb. Deraedt-Verhoye te Roeselare "ERNST en VREUGDE". Het lied "De jongen van Boos Izegem", die E. Neiryndck in 1865 dichtte, werd het jaar daarop, wanneer Izegem verheven werd tot zetel van het kanton, voor het eerst gezongen (4). Ook de feesthymne (5) die bij dit voornoemde feest voorgedragen werd, was eveneens van hem.

Na zijn huwelijk met Adèle Holvoet (6), ging Emiel Neiryndck zich te Ingelmunster vestigen. Hij bleef zijn vaderstad trouw en vele gelegenheidsgedichten zijn aan IZEGEM of aan IZEGEMNAREN opgedragen.

De vereniging "De Albrecht Rodenbachsvrienden" huldigde Emiel Neiryndck op grandioze wijze op 9 november 1903.

Zijn textielbedrijf groeide uit tot een textielfabriek van formaat en werd later aan zijn zonen overgelaten. Emiel Neiryndck stierf te Ingelmunster op 20.07.1916, binnen weinige uren aan de gevolgen van een beroerte.

Bij de opening van enkele nieuwe straten op de Kasteelwijk te Izegem, werd ook een straat met zijn naam voorzien om de schrijver van "De Jongen van Boos Izegem" indachtig te blijven.

In 1964 werd de vroegere uitgegeven dichtbundel, na een degelijke bewerking en

DE JONGEN VAN BOOS ISEGHEM

Men zegt wel veel in omgelegen streken:
 «Voorwaar, het volk van Iseghem is boos!»
 Dit schilt mij niet en om rechtuit te spreken,
 Peis vrij dat ik nooit ander stad verkoos.
 Ik roem mij trotsch als eenen van haar zonen,
 En 'k durf luidop vermelden met mijn stem
 'k Ben voor mijn stad, ik wil mij nooit verschoonen,
 Ik ben een jongen van boos Iseghem!

Ik ben niet rijk, 'k moet voor mijn toekomst zorgen,
 En 'k doe 't Godlof! met immer blijden moed:
 De vlijt voor nu, de spaarzaamheid voor morgen,
 Zoo vindt men zich met beiden even goed.
 Ik zou mijn lot voor 's konings lot niet geven,
 Schoon ik, als hij, in d' overvloed niet zwem;
 Ik doe mijn plicht, ik heb een lustig leven:
 Ik ben een jongen van boos Iseghem!

Wanneer 't betaamt, ik kom een pintje drinken
 En 'k zet mij in de gulle vriendenrond;
 Ik rook een pijp, of 'k doe een liedje klinken,
 Is 't hoofd wat zwaar, 't is morgen weer gezond.
 De liefde sluipt ook soms mijn boezem binnen,
 Zacht trilt mijn hart bij 's meisjes zoete stem,
 In eer en deugd zal ik de schoonen minnen,
 Ik ben een jongen van boos Iseghem!

Ik eer de taal van mijn aanbeden vaadren,
 Het Vlaamsch alleen zal klinken in mijn lied;
 De vrijheidszucht woelt bruischend in mijn aadren,
 Ik eer de wet, doch slave ben ik niet!
 Als 't land mij roept om voor zijn recht te streven,
 'k Trek op en zing, met opgetogen stem:
 O Belgie's grond aan U mijn hart, mijn leven;
 Ik ben een jongen van boos Iseghem!

Ik kniel voor God en 'k vraag hem, in mijn bede,
 Te mogen gaan in 't spoor der vrome deugd,
 Ik vraag Hem nog met iedereen den vrede,
 De eer is mijn trots en 't weldoen mijne vreugd.
 Een edel hart klopt onder burger kleëren,
 Ik durf luidop vermelden met mijn stem:
 O neen, o nooit, zal mij dees naam verneëren:
 Ik blijf een jongen van boos Iseghem!

UIT «GEDICHTEN» VAN
 EMIEL NEIRYNCK,
 GEDRUKT BIJ
 ALF. DERAEDT-VERHOYE,

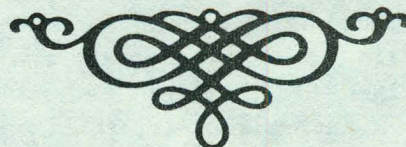
aanvulling, verrijkt met een grondige biografie en een genealogische tabel. Dit boek verscheen onder dezelfde titel van "ERNST en VREUGDE" en werd piëteitvol door de familie Neiryck in privé-uitgave heruitgegeven.

BIBLIOGRAFIE : - *Geldhof Jozef* - Yseghem, Vlytigh ende Boos. 1956. 87 p.
Druk.Strobbe, Izegem.

- *Familie Neiryck* - Ernst en Vreugde, 1964 - 219 p.

NOTEN :

- (1) POLLET, Charles en Felix : gebroeders die na Charles Tanghe de gemeenteschool open hielden en ze tot een flinke bloei brachten. Later kwamen nog twee broeders POLLET hun broers bij het onderwijs bijstaan. Een ervan stierf te Izegem na een korte onderwijsperiode.
- (2) DIERICK, Eduard (1800-1875) : de grondlegger van de schoenmakerij in Izegem.
- (3) DE MANDELKOOR : Izegemse Zangvereniging (1858-1928). Hierover verschenen reeds een paar bijdragen in T.M.
Zie T.M. nr. 59 XXI/1 - p. 40-62
nr. 60 XXI/2 - p. 143-152.
- (4) DE JONGEN VAN BOOS IZEGEM : (1865)
woorden : Emiel Neiryck.
Muziek : zijn jongste broer Henri Neiryck (Ernst en Vreugde) (1964) p. 18.
- (5) FEESTHYMNE. Gedicht ter gelegenheid van de verheffing van Izegem tot zetel van het kanton. Dit lied op de wijze van de Vlaamse Leeuw werd in 1906 in de verzenbundel niet opgenomen. In 1964 gebeurde dat wel.
- (6) HOLVOET ADELE : echtgenote van Emiel Neiryck.
° Izegem op 18.10.1849
x Izegem in 1873
+ Ingelmunster op 11.05.1934.

nr 15 j 15

Stet lied der Iseghemsche Schoenmakersgilde.

Gedicht van Emiel Beyrinck

Musiek van Peter Benoit.

Tempo
Tijdsmeter = 112. J
F. 1/2

Zoo dra de zon De lie-ve zon De wei-den kleurt en
 bosch doet groe-nen! De ha-mer-slag Be.
 groet den dag. De na-gels rijm de deugd der
 schoe-nen! Wij naa-glen vast Wij naa-glen goed De
 vlijt, de moss Abaakt al-les goed Ja,
 son-der schoen Wat zou de we-reld doen Wat
 zou het mensch-dom lij-den, Van stee-nen en kal-
 sij-den: Ons zen-ding is op aar-de schoon! En
 vreugd en Vrij-heid is ons kroon

Tempo
Zoo - Aan het leekor *mf* hierboven - herhaling der 1ste strofe.

door dichter en componist hartelijk opgedragen aan de
 Schoenmakersgilde der stad Iseghem.

(get.) Peter Benoit - E. Beyrinck
 Antwerpen Ineolmunster 161

*Welkom Heer Burgemeester
Robert Vanlerberghe*

*De weg ligt voor ons allen klaar
Maakt u het voor de ganse tijd
Dat u het roer houdt en 't beleid
Voor al uw stadsgenoten waar.*

IZEGEM KREEG EEN NIEUWE BURGEMEESTER

Rafaël VERHOLLE, Heyestraat 21 - 8700 Izegem

Op 13 oktober 1983 legde de heer Robert Vanlerberghe, voorheen Schepen van financiën, in de handen van Gouverneur O. Vanneste de eed af als Burgemeester van Izegem. Hiermede volgde hij Gustaaf Nyffels op, van wie het ontslag op 3 augustus 1983 aanvaard en op 6 september daaropvolgend gepubliceerd werd in het Belgisch Staatsblad.

De nieuwe Burgemeester van Izegem werd geboren te Rollegem-Kapelle op 17 mei 1929. Na in 1948 zijn onderwijzersdiploma behaald te hebben aan de rijksnormaalschool te Blankenberge, trad hij in dienst aan de rijkslagere school te Nederbrakel. Hij bleef er drie jaar in functie en behaalde inmiddels ook het diploma regent plastische kunsten. In 1951, bij de oprichting van de rijksbasisschool te Izegem, werd hij alhier benoemd als onderwijzer en tevens als leraar handenarbeid. Aan diezelfde instelling werd hij tien jaar later aangesteld als directeur zonder klas, functie die hij tot op heden nog altijd vervult.

Na zich aanvankelijk verdienstelijk te hebben gemaakt bij het cultureel werk in de S.P. te Izegem, werd de heer Vanlerberghe er ook actief op het politiek vlak. Hij werd eerst secretaris en daarna voorzitter van de plaatselijke S.P.-afdeling. In 1970 werd hij verkozen als gemeenteraadslid en in de coalitie, die toen gevormd werd tussen A.C.W. en S.P., werd hij schepen van financiën. Hij bleef dit tot in 1976.

Diezelfde functie werd hem opnieuw toegewezen in 1982, toen de nieuwe coalitie S.P. V.U. het bestuur van de stad in handen nam. Toen reeds werd verwacht, dat hij tijdens de lopende legislatuur de heer Nyffels zou opvolgen als burgemeester, hetgeen inmiddels gebeurd is.

Van Burgemeester Vanlerberghe menen wij te mogen verwachten, dat hij zich de reeds vroeger opgedane politieke ervaring zal weten ten nutte te maken en zich

ook volledig zal inzetten om onze stad, spijs de moeilijke omstandigheden, die wij op economisch vlak doormaken, welvarend te houden. Ten Mandere wenst hem dan ook veel succes toe in de uitoefening van zijn ambt. Het moge hem veel persoonlijke voldoening verschaffen en tevens voor Izegem een zegen zijn op elk gebied.

LIJST VAN DE IZEGEMSE BURGEMEESTERS SEDERT DE
ONAFHANKELIJKHEID VAN BELGIE

1.	VANDEN BOGAERDE-MAES	Joseph	Advocaat	1830 - 1832
2*	DEVOS-STAUTHAMER	Ivo	Leerlooier	1832 - 1835
3.	DEMONIE-BOUCKAERT	Aug. Ignatius	Burgemeester	1835 - 1839
4.	LEFEBVRE-MAES	Frans Joseph	Burgemeester	1840 - 1970
5.*	AMEYE-DE GHEUS	François	Wijnkoopman	1871 - 1874
6*	DE MUELENAERE	Henri	Notaris	1875 - 1900
7.	VANDEN BOGAERDE	Valère	Koopman	1900 - 1904
8.	PARET	Henri	Lijnwaadfabrikant	1905 - 1907
9.	CARPENTIER	Eugène	Ign.-brouwer	1908 - jan. 1913
10*	BRAL	François	Schoenfabrikant	jun. 1914 - 1919 1920 - 1921
11.	STAES	Cyriel	Schoenfabrikant	1921 - 1941
12.	DEPOORTER	Paul	Apotheker	1941 - 1945
13*	ALLEWAERT	Emiel	Kamerlid	1945 - 1958
14*	SINTOBIN	Jules	Borstelfabrikant	1958 - 1964
15*	BOURGEOIS	André	Advocaat	1965 - 1970
16*	NYFFELS	Gustaaf	Volksvertegenwoord.	1970 - 1976
17*	VENS	Werner	Bediende	1976 - 1979
18*	VANDENBERGHE	Florent	Verzekeraar	1979 - 1982
19.	NYFFELS	Gustaaf	Volksvertegenwoord.	1982 - 1983
20*	VANLERBERGHE	Robert	Schooldirecteur	1983 -

* Van deze Burgemeesters werden er vroeger artikels gepubliceerd in T.M.

Brals kruis

VANDROMME A. Blauwhuisstr. 52. Izegem

In de Nederweg, naast de café "DEN IJZERWEG" (J.P. Verscheure - Cleenwerck) helemaal op het eind van de huizenrij rechts, waar het spoor Brugge - Kortrijk (nr. 66) zichtbaar wordt, vinden we BRALS KRUIS (1).

Dit kruis staat op een klein stukje grond, dat aan Frederic Declercq (2) toebehoorde. Aan een korte muur hangt een houten kruis dat het westen in kijkt met bovenaan het jaartal 1920. Rond het kruis, kunnen we op een banderol de volgende tekst lezen: "1914 AAN ONZE HELDEN / HULDE GESTORVEN VOOR HET VADERLAND 1918". Tegen diezelfde muur is een marmeren plaat aangebracht waarop de namen van de gesneuvelde Izegemnaren gebeiteld staan (3).

In de loop der jaren werd de onmiddellijke omgeving van BRALS KRUIS lichtjes gewijzigd.

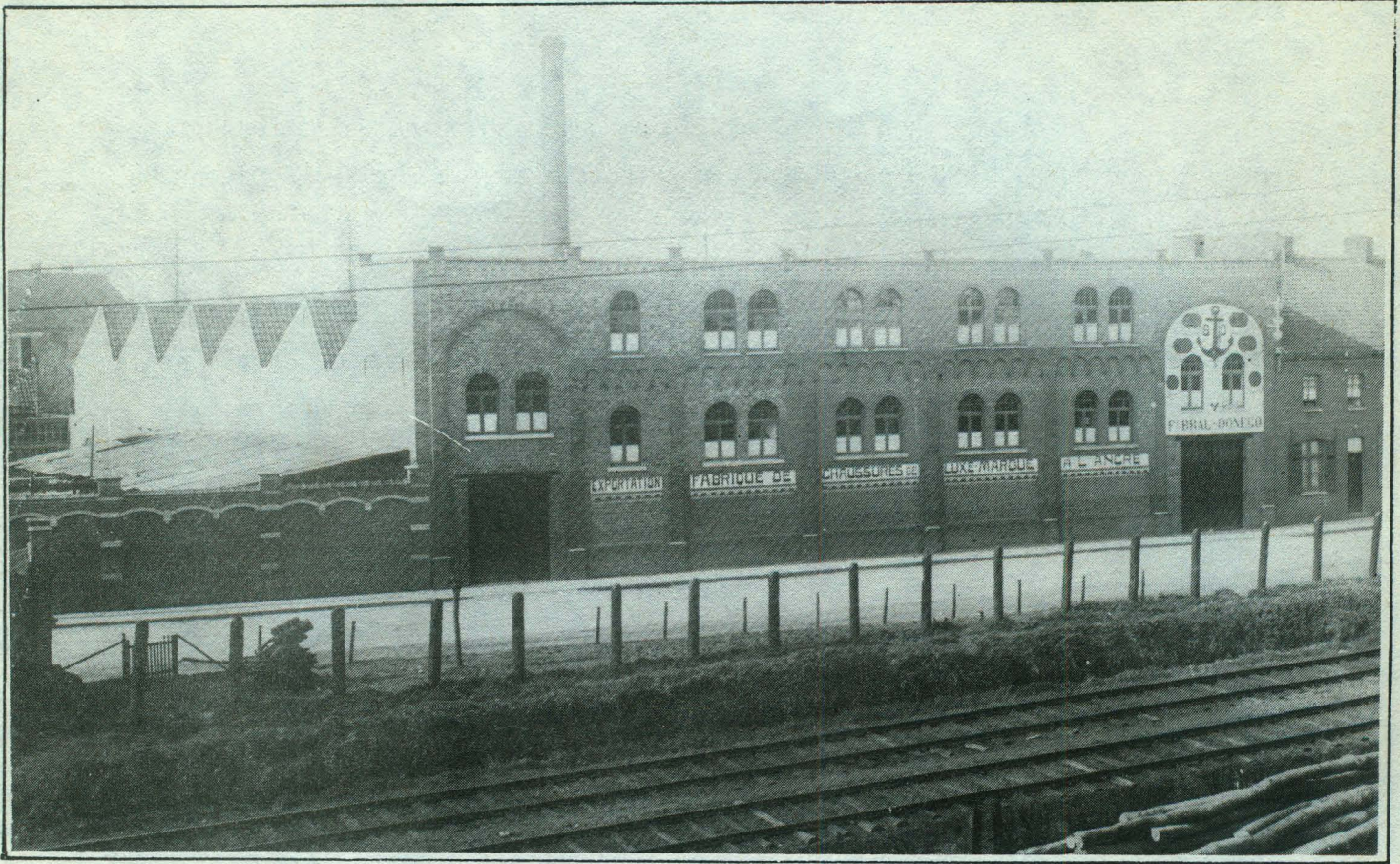
Bij de oprichting in 1920 werd een klein mortierkanon voor het kruis geplaatst. Deze oorlogssouvenir riep op een bijzondere wijze het passende tijdsbeeld op die bij zo'n oorlogsgedenkteken paste. Weer en wind en ook de vele jaren brachten de wretende slijtage aan en dagelijks knaagde de roest nog een tikje dieper.

Mei 1940 - Veiligheidshalve werd het mortierkanon weggenomen en bleef de plaats "een open" ruimte vertonen.

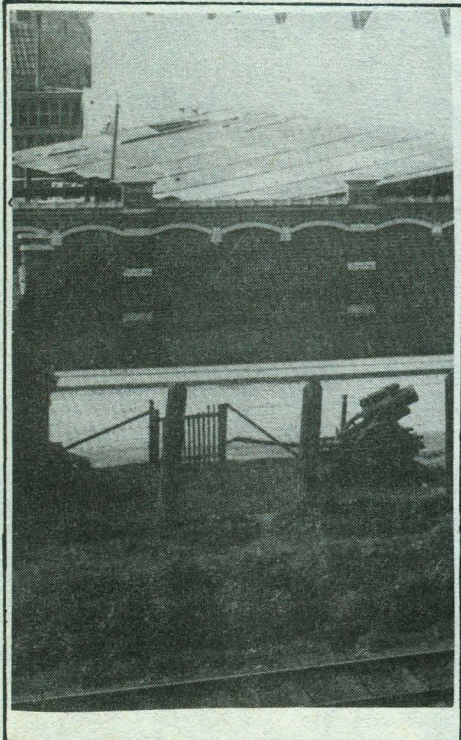
Wanneer na W.O. II alles weer rustiger geworden was en de dagen hun vaste en stille regelmaat vertoonden, werd op de plaats van het vroegere kanonnetje een treurwilg geplant die voor de nodige "romantiek" zorgde. Vlak voor het kruis werd een klein siertuintje aangelegd en met een lage ijzeren afsluiting afgegrensd.

Zo bleef het jaren.

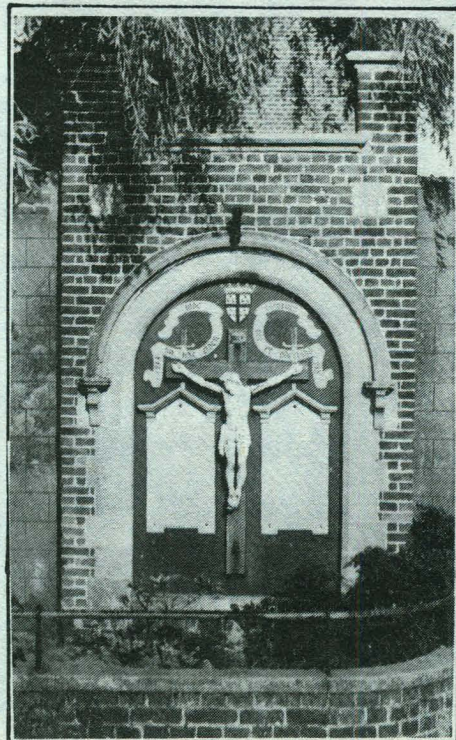
Doch de N.M.B.S. merkte op, dat die groter geworden treurwilg, gelegen juist langs het spoor, een bestendig gevaar bleek te zijn voor de voorbijrijdende

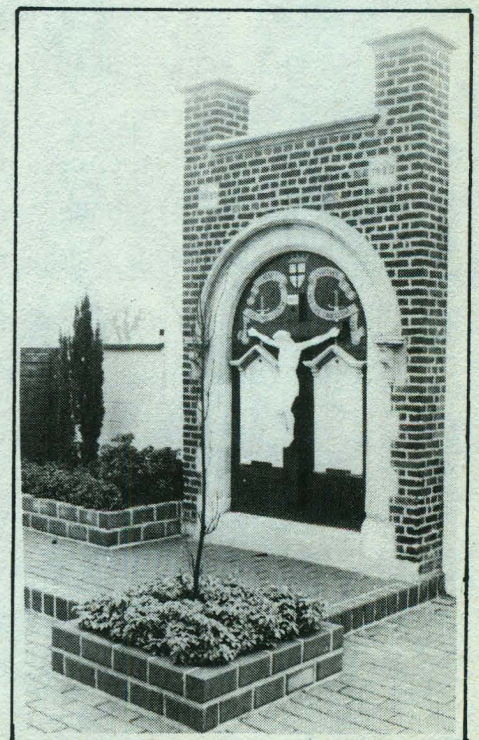
De vroegere schoenfabriek BRAL-DONEGO.

1920 - Met kanonnetje.

1950 - Met treurwilg.

1983 - Vernieuwd uitzicht.

treinen. Bij stormweer kon die treurwilg omwaaien en op de rails terecht komen, de verbinding blokkeren of een ramp veroorzaken. En welke gevolgen zou zoiets al niet meebrengen ?

De treurwilg werd geveld.

Nu diende er nogmaals een vernieuwing te komen bij BRALS KRUIS. Door de technische ploeg van de stad Izegem werd een plan opgemaakt en uitgevoerd. Brals kruis zat weerom in het groen en dat zonder verder gevaar voor de N.M.B.S. Waarom nu BRALS kruis ?

Bij de oprichting van dit kruis in 1920, stond aan de overkant van dit kruis, de bekende schoenfabriek van BRAL - DONEGO. François Bral, de stichter van het bedrijf, was zelfs een tijdlang Burgemeester van Izegem geweest (4). François Bral had zes zonen. Bij het uitbreken van W.O. I meldde Valère zich als oorlogsvrijwilliger aan. Hij bracht het tot sergeant. Bij de grote doorbraak werd hij dodelijk gekwetst bij de slag in Houthulst-bos op 14 oktober 1918. Hij werd overgebracht naar het veldhospitaal "Océan" in De Panne waar hij op 20 november, dus enkele dagen na de wapenstilstand, aan de gevolgen van zijn verwondingen overleed.

Zo werd, in de warme sfeer van patriotisme, op dit klein lapje grond, aan de overkant van Brals fabriek een kruis opgericht als blijvend aandenken aan de gevallen VALERE BRAL en aan de vele andere Izegemse helden waarvan hun namen op de marmeren plaat bij het kruis gebeiteld staan.

Het was ook evident, dat het kruis, opgericht in de nabijheid van de fabriek BRAL en als bijzondere nagedachtenis aan de gevallen zoon van de fabriekeigenaar dezelfde naam meekreeg en dus BRALS KRUIS genaamd werd.

Gedachtenis van Valère Bral.

Heer Jesus geef hem de eeuwige Rust!

†

— « Te wapen! » klonk de droeve kreet
Die binst den nacht zoo bitter wreed
Ons kwam door 't hette snijden.
— « Te wapen! vrome jonglingschaar!
Het Vaderland is in gevaar!
Te wapen! komt ten strijde! »

—

En onverschrokken, 't oog in gloed,
Nam hij manhaftig en voi moed
Het wapen op de schoulers,
— « Aan u, mijn lieve Vaderland,
Zijn steeds mijn hert en ziel verpand;
Vaartwel, mijn dierbaar ouders! »

—

En trotsch en fier, als christen held,
Bleef hij op 't bloedig oorlogsveld
Gedurende vier jaren,
Getrouw aan Vorst, aan land en plicht,
Het oog op België's vaan gericht
Te midden der gevaren.

—

Maar ach! een zware knal weerklonk!
Een jongling bloedend nederzonk!
Men droeg hem stervend lienen...
Ach! *Onders, Broeders*, bij den Heer
Vindt gij wel eens uw liefling weer,...
O wilt geen traan meer weenen!

J. G.

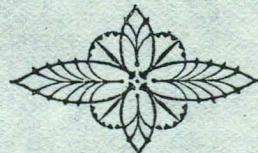
DRUK. A. STROBBE-HOORNAERT - ISEGHEM

†	
BEHEYDT Cyriel	Kales 27-10-18
BINQUET Adolf	St L6 8-8-15
BINQUET Eugène	Celle 1-2-15
BINQUET Jules	Ramscapelle in Jan. 16
BINQUET Leon	Alsemberg 24-4-16
BRAL Valère	De Panne 20-10-18
BRINGIERS Alfons	Seraing 5-8-14
CLAERBOUT Cyriel	Antwerpen 19-9-14
COLPAERT Florimond	Cap-Ferrat 22-12-18
D'ARTOIS Josef	Forthem 12-5-15
DEBEYNE Camiel	Poperinghe 14-12-14
DEBUSSCHERE Gustaf	Barchon 5-8-14
DECLERCQ Cyriel	Le Mans 5-11-17
DECONINCK Elidore	Corbeek-Loo 14-8-14
DEJONGHE Camiel	Ramscapelle 10-11-14
DELAEY Jean	Gent 27-11-18
DELFORCE Camiel	Sennelager 13-4-18
DEMAEGT Gustave	Caeskerke 20-5-15
DEMEYERE Remi	Essen 10-11-14
DEMUYNCK Michel	Mercem 17-4-18
DESPLENTERE Jean	Oude-Capelle 2-11-15
DEWAELE Jules	Vinckem 19-4-19
DEWAELE Joseph	vermist sinds 5-8-14
DEWITTE Bruno	Roozendaale 24-10-14
DEWULF Julien	Parijs 23-10-19
FERTEIN Alois	Antwerpen 23-3-19
FREMAUT Frans	Kales 23-11-18
GHEYSSENS Cyriel	vermist sinds Oct. 14
LAPEIRE Jean	Panne 20-5-16
LEFERE Emiel	Iseghe 30-1-1920
LEFEVRE Ivon	Graville 11-12-15
LEFEVRE Jan	Wynendaele 17-10-18
LEPERCQ Alois	Hoogstade 5-6-15
MADDENS Ignatius	De Panne 25-4-15
MAES Julien	Brugge 5-11-18
MASSE Noël	Verdun 20-8-17
MONTEYNE Joseph	Gent 1-5-19
OOSTHUYSE Frans	Kales 1-7-18
PALETTE Henri	Nieuwcapelle 4-8-17
PATTYN Henri	Iseghe 20-11-18
PLETS Julien	Kales 21-10-18
REBRY Valère	Dixmude 28-2-16
SEYNAEVE Joseph	Yzer 22-10-14
SEYNAEVE Louis	Langemarck 20-4-18
STEVENS Abel	Ligugé 4-1-18
SURMONT Valère	Jonckershove 12-10-18
VANDERSCHELDEN Eric	Peryse 21-10-14
VANDOORNE Felix	Grimbergen 12-9-14
VANGHEESDALE Leonard	Grimde 14-8-18
VANHAUWAERT Camille	vermist sinds 25-9-14
VANHAVERBEKE August	Bohnte (D.) 28-11-18
VANKEIRSBIJCK Jules	Gravelines 18-10-18
VANMOEN Jules	Iseghe 28-8-19
VAN MOORTELE Joseph	Kales 9-5-15
VAN OETEREN Michel	Stuyvekenk. 23-10-14
VARREWAERE David	Noordschoote 7-7-15
VERHELST August	Luik 8-8-14
VERHOLLE Arthur	Auberville 19-3-16
VERLINDE Georges	Moorslede 10-10-19
VERLINDE Joseph	vermist sinds Aug. 14
VERLINDE Paul	Eppeghe 26-8-14
VERMAETE Jérôme	Adinkerke 8-10-18
VERCHATSE Jérôme	Adinkerke 30-4-15
VROMAN Julien	vermist sinds Aug. 14
VYNCKIER Joseph-Remi	Ramscapelle Jan. 15
WINDELS Leon	Gent 5-8-19

Gedachtenis van de Izegemse gesneuvelden.

NOTEN :

- (1) BRALS KRUIS : staat op de plaats waar vroeger jaren BRABANDERSKAPEL stond. Deze kapel droeg de naam van de molenaar die de PLAATSEMOLEN bediende die op de oosthoek stond van de Nederweg en de Molenweg. Wellicht had hij ze laten oprichten. Deze kapel was aan de zuidkant toegankelijk.
- (2) DECLERCQ Frederic : was corsetfabrikant na W.O. I.
- (3) Op de marmeren plaat staan 61 namen gebeiteld. (1920).
 - Er bestaat een gedachtenis van de Izegemse gesneuvelden met 54 namen (z.d. - zeker na 01.05.1919).
 - Er bestaat een andere gedachtenis van onze Izegemse gesneuvelden met 66 namen (13.05.1920).
 - Op het standbeeld op de Melkmarkt staan 72 namen gebeiteld op het voetstuk dat op 20.06.1920 werd ingehuldigd.
 (Zie daarover uitvoerig in T.M. nr. 27 X/2 p. 49-64).
- (4) BRAL François : °Izegem 14.08.1852 +Izegem 23.08.1934.
 Na het aftreden van Eugène Carpentier werd François Bral, Burgemeester van Izegem bij K.B. van 17.06.1920. Hij werd gehuldigd op 18.07.1920 (Zie T.M. nr. 27 X/2 p. 64 e.v.).
 Het was onder zijn bestuur dat het standbeeld voor de gesneuvelden op de Korenmarkt werd opgericht (op 20.06.1920).
 (Zie uitvoerig relaas in T.M. X/2 p. 49-63).

UIT DE OUDE DOOS :

DE HEILIG-HARTSCHOOL VOOR MEISJES

Antoon Vandromme, Blauwhuisstraat 52 - 8700 IZEGEM

De H.-HARTSCHOOL VOOR MEISJES die in 1903 van start ging onder de leiding van Zuster moeder Rosa, samen met drie andere zusters (Zrs. Germaine, Julienne, en Andrea) en nog twee leken, de juffrouwen Stillemans Lia en Dooms Maria, bleef zo doorgaan tot in 1908.

Dan kwamen er vier nieuwe zusters in dienst in het schooltje aan de paterskerk : Zrs. Norberta, Martina, Marie-Louise en Donatienne samen met de juffrouwen Vandermarcke Helena en Leleu Anna.

Wanneer de parochie van het H. Hart ingesteld was werd met E.H. Emiel Jacobs als eerste pastoor, in maart van 1908 een Zondagschool gesticht. Hiervoor kreeg de nieuwe herder ruime steun en medewerking van het onderwijzend personeel. Deze lessen werden 's zondags in de namiddag gegeven.

In 1908 had de school reeds 6 lagere klassen en 2 kleuterklassen met een totale schoolbevolking van 374 leerlingen.

In 1913 was de schoolbevolking reeds gestegen tot 640 leerlingen, 248 in L.O. en 392 in de kleuterklassen.

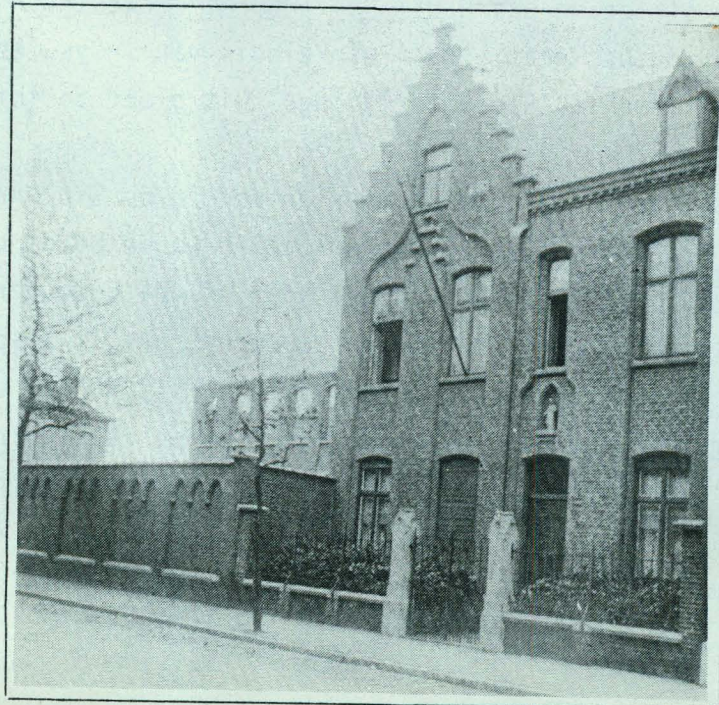
De bezetting van de schoolgebouwen tijdens de oorlogsjaren sloopte heel wat aan opgebouwde schoolarbeid. In 1917 dienden de twee laatste schoollokalen voor de bezetter ook nog ontruimd te worden. De ganse school was nu volledig in Duitse handen. De lessen werden in diverse huislokalen in de buurt georganiseerd. Zo stelde de waard uit "ST. HUBERT" - westhoek van Roeselaarsestraat en Sint-Antoniusstraat - nu : winkelhuis van Troys, een huiskamer ter beschikking bij deze laatste uitdrijving. Dit bleef zo tot aan het einde van de bezetting.

Bijgaande foto toont de schoolgebouwen gezien van in de Sint-Antoniusstraat. Op de grote weide ten noorden van de school, zien we de bonde bende onder het toezicht van zusters en juffrouwen aan het spel of vol bewondering voor wat daar een eindje verder zich als "ongewoon gebeuren" aan 't afspelen is. Misschien was het wel zo, dat wanneer de lessen in ST. HUBERT en in menig ander huislokaal gegeven werden, de speeltijden op de wei ten noorden van de school konden doorgaan, in de onmiddellijke nabijheid van die noodlokalen.

Voor verdere gegevens over de H. Hartschool voor meisjes, zie boek met dezelfde titel door G. Pauwels, Ommegangstraat 74, 8700 IZEGEM.

De school is reeds gestart. De Sint-Antoniusstraat is aan de oostkant nog onbebouwd. De speelplaats is nog niet afgebakend.

III Onder zeer moeilijke werkomstandigheden ploeterden deze steenbakkers dagelijks in de klei waar ze hun steenen VORM gaven in de bakken die de jongens dragen. De tweede van r. is Petrus Bruggeman, vormmaker. De tweede van l. is zijn broer Camiel Bruggeman.

HET VOLGENDE NUMMER ZAL BEVATTEN :

---

1. De sierborden van de Izegemse Schuttersgilden.
2. Driekwart eeuw geleden : De laatste loting te Izegem.
3. Telling te Izegem dd. 1655.
4. Eigenaardige muntvondst te Izegem.
5. Football-club ALBERT - Emelgem 1916-1918.
6. Een geslaagd Fotoexperiment (1897).
7. Snippers.
8. Actueeltjes.

Kaarten			
Antonius Sanderus	1641 / Centrum van Izegem		50 fr.
François De Bal	1746 / Centrum van Izegem		50 fr.
Boeken			
Roger Bekaert	Izegem in de Franse Tijd		250 fr.
Ten Mandere	Notitieboekje van J.B. Vande Walle, Izegemse Kroniek 18e en 19e eeuw, Ten Mandere nr. 31		100 fr.
Ten Mandere	Gedenkboek 125 jaar Kongregatie te Izegem Extranummer Ten Mandere nr. 52, 151 bladzijden		250 fr.
Ten Mandere	Negen eeuwen Izegem. 16 oude gezichten van stad + tabel met de historische data voor plaatselijke geschiedenis		250 fr.
Antoon Vandromme	E. H. Leopold Slosse en het Izegemse Slossefonds		300 fr.
Jan Vandromme	De 14e en 15e-eeuwse oorkonden van de Sint-Tillokerk in Izegem. Kritische tekstuitgave - De oorkondentaal		300 fr.
Marc Vercruyse	Latijnse keuren in verband met de middeleeuwse geschiedenis van Izegem. Ten Mandere nr. 56		150 fr.

Jaargangen							
Jaargang I	1961	nrs. 1-2-3	uitgeput	Jaargang XIII	1973	35-36-37	uitgeput
Jaargang II	1962	4-5-6	uitgeput	Jaargang XIV	1974	38-39-40	uitgeput
Jaargang III	1963	7-8	uitgeput	Jaargang XV	1975	41-42-43	uitgeput
Jaargang IV	1964	9-10	uitgeput	Jaargang XVI	1976	44-45-46	300 fr.
Jaargang V	1965	11-12-13	uitgeput	Jaargang XVII	1977	47-48-49	uitgeput
Jaargang VI	1966	14-15-16	uitgeput	Jaargang XVIII	1978	50-51-52	300 fr.
Jaargang VII	1967	17-18-19	300 fr.	Jaargang XIX	1979	53-54-55	uitgeput
Jaargang VIII	1968	20-21-22	uitgeput	Jaargang XX	1980	55-57-58	uitgeput
Jaargang IX	1969	23-24-25	uitgeput	Jaargang XXI	1981	59-60-61	300 fr.
Jaargang X	1970	26-27-28	uitgeput	Jaargang XXII	1982	62-63-64-11	300 fr.
Jaargang XI	1971	29-30-31	uitgeput	Jaargang XXIII	1983	65-66-67-12	300 fr.
Jaargang XII	1972	32-33-34	uitgeput	Losse nummers			100 fr.

Enkele losse nummers zijn nog in voorraad:

(nrs 4 - 7 - 8 - 10 - 26 - 37 - 38 - 40 - 43 - 48 - 49 - 53 - 55 - 58).

Die oude jaargangen kunnen besteld worden bij de archivaris André Demeurisse, stadhuis, Korenmarkt 9, 1e verdieping, bureau nr. 3.

Wanneer u het nodige bedrag stort op de hieronder vermelde rekening

(+ vermelding van de gewenste jaargang(en), worden ze u met de post toegezonden.

Al deze werken kunnen besteld worden

ofwel door storting op postrekening nr. 712-0700260-03 van de Heemkundige Kring „Ten Mandere”, Izegem ofwel bij de penningmeester Alberic Deprez, Ommegangstraat 69/1, 8700 Izegem.

Telkens wordt de opgegeven prijs verhoogd met 30 fr. voor de verzendingskosten. Vergeet ook de vermelding niet van de kaart of het boek dat u bij ons betaalt.